

EEN ONDERZOEK NAAR DE CRISISMAATREGEL DIE VALT ONDER DE WET VERPLICHTE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Hogeschool Leiden

E.S. (Emma) Hagendoorn

S1100098

Re4D

HBR-4-AS17-AS

Reguliere kans – 16 juni 2020

Blok 15/16

Opleiding: HBO-Rechten

Afstudeerbegeleider: mevr. mr. M.M.L.A. Zwiersen-Dekker

Onderzoeksdocent: mevr. mr. M.L. Verstuijff-Mesman

In opdracht van: Parnassia Groep

dhr. mr. H.J. Hangelbroek

VOORWOORD

Geachte lezer,

Voor u ligt mijn afstudeeronderzoek *'Een onderzoek naar de crisismaatregel die valt onder de Wet geestelijke gezondheidszorg'*. Dit afstudeeronderzoek is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding HBO-Rechten aan de Hogeschool Leiden en in opdracht van Parnassia Groep.

Allereerst wil ik mijn opdrachtgever Parnassia Groep bedanken voor de mogelijkheid om een afstudeeronderzoek te schrijven. Naar aanleiding van mijn stage bij de rechtbank Amsterdam waar ik een dag mocht meelopen met de griffier en rechter in BOPZ-zaken ben ik bijzonder geïnteresseerd geraakt in de wetgeving rondom de geestelijke gezondheidszorg. Ik ben daarom enorm dankbaar dat ik van Parnassia Groep, en in het bijzonder Cees van Veldhuizen en mijn begeleider Henk-Jan Hangelbroek, de mogelijkheid heb gekregen om binnen dit onderwerp een afstudeeronderzoek te mogen verrichten.

Door de uitbraak van het coronavirus heb ik helaas niet de mogelijkheid gehad om de juristen te ontmoeten met wie ik op de kamer zou zitten op het kantoor van Parnassia Groep. Hierdoor heb ik hen geen vragen kunnen stellen of de mogelijkheid gehad om met hun te sparren over bepaalde kwesties. Gelukkig heeft Henk-Jan mij gedurende het hele proces ontzettend geholpen en ondersteund waar kon. Hier ben ik Henk-Jan dan ook erg dankbaar voor.

Verder wil ik ook mijn afstudeerbegeleider, mevrouw Zwiersen, bedanken voor de fijne begeleiding, adviezen en het vertrouwen en mijn onderzoeksdocent, mevrouw Mesman, voor de prettige begeleiding in de eerste fase.

Tot slot wil ik ook mijn ouders bedanken. De afgelopen maanden was ik meer 'thuishuis' dan in mijn eigen drukke studentenhuus in Leiden. Ik wil mijn ouders bedanken voor de ruimte en gastvrijheid maar bovenal het vertrouwen in mij en de support die ik af en toe nodig had.

Ondanks deze toch wel bijzondere tijd was het een ontzettend leerzame periode en ik ben blij om met trots dit onderzoeksrapport aan u te laten lezen.

Het enige wat mij nog rest is u veel leesplezier te wensen.

Emma Hagendoorn

Den Haag, juni 2020

SAMENVATTING

Op 1 januari 2020 is de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (hierna: Wet Bopz) vervangen door de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (hierna: Wvggz). De Wvggz regelt de rechten van mensen die te maken hebben met (onvrijwillige) verplichte zorg vanwege een psychische aandoening. Een van de procedures die de Wvggz kent om tot het verlenen van verplichte zorg te komen is de crisismaatregel. Het doel van deze maatregel is dat er verplichte zorg kan worden verleend zodat een crisissituatie kan worden afgewend als deze wordt veroorzaakt door iemand, die vermoedelijk lijdt aan een psychische stoornis en daardoor onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakt of dreigt te veroorzaken. De crisismaatregel verschilt op een aantal aspecten ten aanzien van de inbewaringstelling, welke gold onder de Wet Bopz. Parnassia Groep is een GGZ-instelling en op veel momenten tijdens een crisismaatregel betrokken. Onder de medewerkers van Parnassia Groep heerst nog veel onduidelijkheid over hoe de wettelijke regeling van de crisismaatregel in de praktijk tot uitvoering gebracht moet worden.

Het doel van dit onderzoek is dan ook om Parnassia Groep meer duidelijkheid te geven over het verlenen en uitvoeren van de crisismaatregel. Aan de hand van deze doelstelling is de volgende centrale vraag opgesteld: *“Welk advies kan er aan Parnassia Groep worden gegeven rondom het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel, op grond van de Wet verplichte ggz, op basis van wetsanalyse, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?”*

Voor dit onderzoek zijn naast literatuur- en bronnenonderzoek, ook uitspraken van de rechtbank geanalyseerd waarin een beroep is ingesteld tegen een genomen crisismaatregel en/of is verzocht tot schadevergoeding. Er is gekeken naar hoe en in welke mate de rechtbank oordeelt over de wettelijke eisen die zijn gesteld aan het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel. Tevens zijn er ook een aantal uitspraken van de klachtencommissie geanalyseerd welke inzicht geven over hoe de zorg, die in het kader van de crisismaatregel is verleend, uitgevoerd dient te worden.

De burgemeester van de gemeente waar een betrokkene zich op dat moment bevindt is belast met het nemen van een crisismaatregel. Om een crisismaatregel op te kunnen leggen moet voldaan zijn aan het vereiste onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Het gedrag waaruit dit ernstig nadeel voortvloeit wordt vermoedelijk veroorzaakt door een psychische stoornis en kan worden weggenomen door een crisismaatregel. Daarnaast is de crisissituatie dermate ernstig dat de procedure voor een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht en verzet betrokkene zich tegen het verlenen van zorg. Of hiervan sprake is kan worden afgeleid uit een medische verklaring die is opgesteld door een onafhankelijke psychiater. Voordat de burgemeester kan beslissen over een crisismaatregel moet hij betrokkene in de gelegenheid stellen te worden gehoord zodat een goede belangenafweging kan worden gemaakt.

Naast de hoorplicht zijn er nog een aantal andere verantwoordelijkheden van de burgemeester zoals de verplichting er zorg voor te dragen dat betrokkene zo snel mogelijk wordt bijgestaan door een advocaat, tenzij betrokkene dat niet wil, en de verplichting een afschrift van de crisismaatregel af te geven aan betrokkene en eventueel zijn advocaat. Betrokkenen bevinden zich in een kwetsbare positie omdat rechten worden beperkt. Eerdergenoemde verantwoordelijkheden zorgen

ervoor dat de rechtspositie van betrokkenen zoveel mogelijk wordt beschermd. Wanneer niet aan deze verplichtingen is voldaan kan dat als consequentie hebben dat een schadevergoeding moet worden betaald. Sinds de invoering van de Wvggz kan ook tijdelijk verplichte zorg worden verleend voorafgaand aan de crisismaatregel. Dit is mogelijk gedurende maximaal achttien uur voor de beslissing over de crisismaatregel, waarvan maximaal twaalf uur, te rekenen vanaf het moment dat betrokkene door de psychiater wordt onderzocht ten behoeve van het opstellen van de medische verklaring.

Alleen de vormen van verplichte zorg die zijn opgenomen in de crisismaatregel mogen worden uitgevoerd. In de praktijk leidt dit ertoe dat ofwel alle vormen van verplichte zorg in de crisismaatregel worden opgenomen, dan wel ingeval zulks niet is gebeurd, een nieuwe crisismaatregel moet worden aangevraagd wanneer andere, dan in de crisismaatregel opgenomen zorg, toch noodzakelijk blijkt te zijn. Dit draagt echter niet bij aan de doelen die de Wvggz heeft beoogd, waardoor er nu een spoedwetsvoorstel bij de Tweede Kamer ligt, die het onder andere mogelijk moet maken om een crisismaatregel te kunnen wijzigen.

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat de rechtbank veel waarde hecht aan gemotiveerde bevindingen die zijn opgesteld door een onafhankelijke psychiater in de medische verklaring. De medische verklaring kan dus worden gezien als de basis van een crisismaatregel. Op basis hiervan wordt aan Parnassia Groep geadviseerd dat het van groot belang is dat deze juist wordt opgesteld. Daarnaast kan op grond van de onderzoeksresultaten de conclusie worden getrokken dat de verantwoordelijkheden van de burgemeester een grote rol spelen bij de toets of is voldaan aan de voorwaarden van het verlenen van een crisismaatregel. De burgemeester mag er niet te licht vanuit gaan dat iemand niet wil of kan worden gehoord en wel of geen bijstand wil van een advocaat. Het belang van rechtsbescherming van betrokkene staat voorop. Dit is ook gebleken uit de uitspraken van de klachtencommissie. Hierin is bepaald dat het doen van een gemotiveerde schriftelijke mededeling wanneer over wordt gegaan tot het verlenen van de verplichte zorg in het kader van een crisismaatregel van belang is. Aan de hand van deze conclusie wordt geadviseerd te allen tijde een gemotiveerde schriftelijke mededeling op te stellen en te verstrekken aan de betrokkene en zijn advocaat zodat de juistheid van de beslissing kan worden gecontroleerd en wordt betrokkene op de hoogte gesteld van zijn klachtmogelijkheid. Tot slot is gebleken dat een verzoek tot schadevergoeding voldoende gemotiveerd moeten zijn, wil deze voor toewijzing in aanmerking komen.

Op basis van de conclusies kan aan de medewerkers van Parnassia Groep aanbevolen worden dat nauw samengewerkt moet worden tussen bij de crisismaatregel betrokken partijen zodat elke partij op de hoogte kan worden gehouden van elke stap. Een aanbeveling die hierbij aansluit is het organiseren van stelselmatige evaluatiemomenten tussen bij de crisismaatregel betrokken partijen. Tevens wordt aanbevolen tot een vervolgonderzoek naar het bepalen van de hoogte van een verzoek tot schadevergoeding. Dit onderzoek richt zich namelijk alleen tot de voorwaarden voor het toewijzen van een verzoek tot schadevergoeding. Tot slot wordt aanbevolen komende maanden en jaren de ontwikkelingen rondom de crisismaatregel goed in de gaten te houden. De Wvggz bevindt zich namelijk nog maar in de eerste fase.

AFKORTINGENLIJST	7
1. INLEIDING.....	8
1.1. AANLEIDING ONDERZOEK EN PROBLEEMANALYSE.....	8
1.2. DOELSTELLING, CENTRALE VRAAG EN DEELVRAGEN	10
1.3. METHODEN VAN ONDERZOEK	10
1.4. LEESWIJZER.....	13
2. DE WET VERPLICHTE GGZ	14
2.1. ALGEMENE UITGANGSPUNTEN	14
2.2. ERNSTIG NADEEL	15
2.3. DE ZORGMACHTIGING	15
3. DE CRISISMAATREGEL	17
3.1. HET DOEL VAN EEN CRISISMAATREGEL	17
3.2. CRITERIA VOOR HET VERLENEN VAN EEN CRISISMAATREGEL	17
3.3. DE BURGEMEESTER.....	17
3.4. DE MEDISCHE VERKLARING	18
3.5. DE HOORPLICHT	19
3.6. TIJDELIJK VERPLICHTE ZORG.....	19
3.7. DE INHOUD VAN EEN CRISISMAATREGEL	20
3.8. DE VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE BURGEMEESTER	21
3.9. TOEPASSING VAN VERPLICHTE ZORG.....	21
3.10. DE DUUR VAN DE CRISISMAATREGEL	22
3.11. EEN VOORTZETTING VAN DE CRISISMAATREGEL	22
3.12. BEROEP TEGEN EEN GENOMEN CRISISMAATREGEL	23
3.13. KLACHTENCOMMISSIE.....	24
3.14. SCHADEVERGOEDING	24
3.15. PARNASSIA GROEP EN DE CRISISMAATREGEL	26
4. OORDEEL VAN DE RECHTBANK OVER DE RECHTMATIGHEID VAN EEN CRISISMAATREGEL	29
4.1. CRITERIA VOOR HET VERLENEN VAN EEN CRISISMAATREGEL	29
4.2. MEDISCHE VERKLARING	30
4.2.1. <i>De onafhankelijke psychiater</i>	30
4.2.2. <i>Inhoud van de medische verklaring</i>	31
4.2.3. <i>Het medisch onderzoek</i>	31
4.3. VERANTWOORDELIJKHEDEN BURGEMEESTER.....	32
4.3.1. <i>De hoorplicht</i>	32
4.3.2. <i>Rechtsbijstand aan betrokkene</i>	33
4.3.3. <i>Afgeven afschrift crisismaatregel</i>	34
4.4. TIJDELIJK VERPLICHTE ZORG VOORAFGAANDE DE CRISISMAATREGEL	34
4.5. IN STRIJD MET WETTELIJK SYSTEEM.....	36
4.5.1. <i>Dubbele crisismaatregel</i>	36
4.5.2. <i>Nieuwe crisismaatregel</i>	36
4.5.3. <i>De spoedwet</i>	37
4.6. SCHADEVERGOEDING	37

5. OORDEEL VAN DE KLACHTENCOMMISSIE OVER KLACHTEN TEGEN TOEGEPASTE VERPLICHTE ZORG.....	39
5.1 WETTELIJKE ZORGVULDIGHEIDSEISEN.....	39
5.1.1 <i>Vormen van verplichte zorg</i>	39
5.1.2 <i>Uitvoeringseisen bij verlenen van verplichte zorg</i>	40
5.2 SCHADEVERGOEDING	40
6. CONCLUSIE	42
7. AANBEVELINGEN	44
8. BRONNENLIJST	46
BIJLAGEN	48
BIJLAGE I: LIJST UITSPRAKEN VOOR DE JURISPRUDENTIEANALYSE	48
BIJLAGE II: SCHEMA JURISPRUDENTIEANALYSE UITSPRAKEN RECHTBANK	49
BIJLAGE III: SCHEMA JURISPRUDENTIEANALYSE VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE BURGEMEESTER.	63
BIJLAGE IV: UITSPRAKEN KLACHTENCOMMISSIE PARNASSIA GROEP	74
<i>Uitspraak 1</i>	74
<i>Uitspraak 2</i>	79
<i>Uitspraak 3</i>	84
<i>Uitspraak 4</i>	89

AFKORTINGENLIJST

Wet Bopz	Wet bijzondere opnemingen psychiatrisch ziekenhuis
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
Wzd	Wet zorg en dwang

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING ONDERZOEK EN PROBLEEMANALYSE

Dit onderzoeksrapport is gemaakt in opdracht van Parnassia Groep. Parnassia Groep is een GGZ-instelling gespecialiseerd in de psychiatrie en is met name actief in de kernregio's Haaglanden, Rijnmond en Noord-Holland. Onder Parnassia Groep vallen verschillende zorgmerken die verschillende doelgroepen behandelen zoals jongeren en volwassenen met psychiatrische aandoeningen. Parnassia Groep is de overkoepelende naam voor alle zorgbedrijven en zal vanaf nu in dit rapport dan ook worden gebruikt om alle zorgbedrijven die hieronder vallen aan te duiden. Het rapport betreft een jurisprudentieonderzoek naar de per 1 januari 2020 ingetreden crisismaatregel die valt onder de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (hierna: Wvggz). Het doel van deze maatregel is dat er (onvrijwillige) verplichte zorg kan worden verleend zodat een crisissituatie kan worden afgewend als deze wordt veroorzaakt door iemand, die vermoedelijk lijdt aan een psychische stoornis en daardoor onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor zichzelf, voor anderen of goederen.¹

De Wvggz regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg vanwege een psychische aandoening.² Voordat de Wvggz in werking trad op 1 januari 2020, gold de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (hierna: Wet Bopz).

Naar aanleiding van het eindrapport over de derde evaluatie van de Wet Bopz³ dat op 25 mei 2007 aan de Tweede Kamer is aangeboden is de Wet Bopz op 1 januari 2020 vervangen door de Wvggz. In dat rapport heeft de evaluatiecommissie geconcludeerd dat het centrale uitgangspunt van de gedwongen opname in de Wet Bopz niet overeenkomt met de hedendaagse opvattingen over het afwenden van gevaar en het bieden van zorg en behandeling. Het huidige beleid van de geestelijke gezondheidszorg is er juist op gericht om de patiënt een zo veel mogelijk in de samenleving geïntegreerd leven te laten leiden. De evaluatiecommissie concludeerde dat de Wet Bopz als locatiegebonden systeem waarin niet de patiënt maar de opname centraal staat, niet toekomstbestendig is. De Wet Bopz diende te worden vervangen door een nieuwe wet waarin het uitgangspunt centraal moet staan dat passende (onvrijwillige) zorg aan de patiënt wordt geboden. De Wvggz is een patiëntvolgende regeling, waarbij het niet zou moeten uitmaken waar de patiënt zich bevindt.⁴

¹ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 1.

² Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Wet verplichte ggz (Wvggz)*', www.dwangindezorg.nl, zoek op: Wet verplicht ggz, geraadpleegd op: 18 maart 2020.

³ *Kamerstukken II* 2007/08, 25 763, nr. 9.

⁴ *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 399, nr. 3, p.4. (MvT)

Tot slot is er nog een andere reden dat de Wet Bopz is vervangen. Onder de Wet Bopz werden niet alleen mensen met een psychiatrische aandoening behandeld, maar ook personen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening. De sectoren Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT) en Verstandelijke Gehandicapten (VT) waren van mening dat de Wet Bopz te sterk was geschreven voor mensen met een psychische stoornis dan voor mensen met een verstandelijke beperking of een psychogeriatrische aandoening. Ook hier kwam de evaluatiecommissie in 2002 tot de conclusie dat de kloof tussen wet en praktijk in de zorg voor mensen met dementie of een verstandelijke beperking te groot was. Waar de doelgroep met psychiatrische problematiek van de Wet Bopz is vervangen door de Wvggz is de doelgroep met psychogeriatrische problematiek of verstandelijke gehandicapten vervangen door de Wet zorg en dwang (hierna: Wzd). Verschillen tussen doelgroepen en zorgpraktijk vraagt om een andere rechtsregeling voor bij die doelgroepen. Dit rapport richt zich enkel tot de Wvggz.

Een crisismaatregel is naast een zorgmachtiging een van de twee procedures die de Wvggz kent voor het verlenen van verplichte zorg. De crisismaatregel is een maatregel, die genomen kan worden wanneer, gelet op de ernst van de situatie, de tijd ontbreekt om de procedure die leidt tot een zorgmachtiging af te wachten.⁵

Onder de Wet Bopz kon middels een inbewaringstelling ervoor worden gezorgd dat in een crisissituatie verplichte zorg kon worden verleend. Betrokkene werd na het afgeven van een inbewaringstelling gedwongen opgenomen. De crisismaatregel verschilt in dat opzicht ook op een aantal andere onderdelen met de inbewaringstelling. Zo kan er volgens de Wvggz verplichte zorg worden verleend aan een betrokkene voordat een crisismaatregel is afgegeven. Daarnaast dient er altijd een medische verklaring te worden opgesteld door een onafhankelijk psychiater, ook als deze van mening is dat er geen grond is voor een crisismaatregel. Dit heet een negatieve verklaring. Ook is een hoorplicht door de burgemeester nu een van de vereisten voor het verlenen van een crisismaatregel.

Parnassia Groep is op verschillende momenten bij de procedure van een crisismaatregel betrokken. Zo is Parnassia Groep bevoegd tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan een crisismaatregel te verlenen, om een crisismaatregel aan te vragen via de crisisdienst en uiteindelijk de zorg die is vermeld in de crisismaatregel uit te voeren. Daarnaast wordt er ook een medische verklaring opgesteld door een onafhankelijke psychiater die kan zijn aangesteld door Parnassia Groep. Bij Parnassia Groep en andere betrokken partijen speelt nog veel onduidelijkheid over hoe de wettelijke regeling van de crisismaatregel in de praktijk tot uitvoering gebracht moet worden. Dit zal pas duidelijk worden als rechters uitspraken doen over het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel. Dit onderzoek zal dan ook gericht zijn op het analyseren van uitspraken over de crisismaatregel waar rechters kaders geven hoe een crisismaatregel verleend en uitgevoerd dient te worden. Daarnaast wordt gekeken naar hoe de klachtencommissie oordeelt over het toepassen van de zorg die in het kader van een crisismaatregel is uitgevoerd. Dit onderzoeksrapport en de

⁵ Keurentjes 2019, p. 73.

analyse van de jurisprudentie waar deze op gebaseerd is, zal worden opgenomen in een artikel van de jurisprudentienieuwsbrief van Parnassia Groep en kan gebruikt worden om het beleid betreffende de crisismaatregel aan te scherpen.

1.2 DOELSTELLING, CENTRALE VRAAG EN DEELVRAGEN

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om Parnassia Groep meer duidelijkheid te geven over het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel, op basis van literatuuronderzoek en jurisprudentieanalyse waar gekeken wordt aan welke vereisten rechters toetsen bij de beoordeling over het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel en daarbij kaders geven. Daarnaast moeten uitspraken van de klachtencommissie duidelijk maken welke vereisten er zijn voor het uitvoeren van de verplichte zorg die in het kader van een crisismaatregel is toegepast.

Centrale vraag

Welk advies kan er aan Parnassia Groep worden gegeven over het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel op grond van de Wet verplichte ggz, op basis van wetsanalyse, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?

Deelvragen

Theoretisch-juridische deelvragen:

- 1. Wat houdt een crisismaatregel in volgens wet- en regelgeving en literatuur?*
- 2. Welke personen en/of instanties, die voor de Parnassia Groep van belang zijn, zijn betrokken bij het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel volgens wet- en regelgeving en literatuur?*
- 3. Hoe ziet het huidige beleid van Parnassia Groep eruit betreffende de crisismaatregel volgens interne beleidsdocumenten?*

Praktijkgerichte deelvragen:

- 4. Wanneer is volgens jurisprudentie voldaan aan de voorwaarden voor het verlenen van een crisismaatregel?*
- 5. Wanneer wordt volgens jurisprudentie een verzoek tot schadevergoeding tegen een crisismaatregel toegekend?*

1.3 METHODEN VAN ONDERZOEK

Theoretisch-juridische deelvragen

Voor de beantwoording van de deelvragen 1, 2 en 3 is gebruik gemaakt van wet- en regelgeving, literatuur, internetbronnen, brochures en interne beleidsdocumenten van Parnassia Groep.

De wet- en regelgeving die is gebruikt, betreft voornamelijk artikelen uit de Wvrgg die betrekking hebben op de crisismaatregel. Deze staan geregeld in hoofdstuk 7 van de wet. Om een beeld te

schetsen over de Wvggz in zijn algemeenheid, is ook gebruik gemaakt de Memorie van Toelichting en een aantal andere artikelen uit de Wvggz.

Naast de wet- en regelgeving is ook veelvuldig gebruik gemaakt van het handboek *'De wet verplichte geestelijke gezondheidszorg, Handleiding voor de praktijk'* van mr. dr. R.B.M. Keurentjes. Tijdens het schrijven van dit onderzoek was dit het enige handboek dat over de Wvggz is geschreven. Daarnaast was het, gezien het coronavirus, ook niet mogelijk om in de bibliotheek op zoek te gaan naar eventuele andere literatuur in de vorm van handboeken. Wel is er gebruik gemaakt van artikelen uit de vaktijdschriften het Nederlands Juristenblad, Tijdschrift voor Gezondheidsrecht en Journaal GGZ en Recht.

Tevens is veel gebruik gemaakt van internetbronnen zoals www.dwangindezorg.nl, www.ggznederland.nl, www.ggzcentraal.nl en www.knmg.nl.

Eerstgenoemde internetbron betreft een door het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport ontwikkelde website die veel informatie bevat over een groot deel van de Wvggz. Op deze website staan ook een aantal brochures die relevant bleken te zijn voor het juridisch kader van dit onderzoek.

Tot slot is er gebruik gemaakt van interne beleidsdocumenten van Parnassia Groep. Dit betreffen snelkaarten, een werkboek bestaande uit procesbeschrijvingen en werkinstructies en een werkinstructie voor de Acute Keten Parnassia. Om dit onderzoeksrapport zo overzichtelijk mogelijk te houden zijn deze documenten in een apart bestand bijgevoegd.

Praktijkgerichte deelvragen

Voor de beantwoording van de praktijkgerichte deelvragen zijn er twee jurisprudentieanalyses uitgevoerd.

Bij de eerste jurisprudentieanalyse is gebruik gemaakt van uitspraken van de rechtbank, waarin een beroep tegen een verleende crisismaatregel is ingesteld en/of is verzocht om schadevergoeding. Deze uitspraken zijn te vinden op www.rechtspraak.nl. Als zoekterm is 'beroep tegen crisismaatregel' gebruikt. Er is voor gekozen om uitspraken waarin is beslist op het door betrokkene ingestelde beroep tegen de crisismaatregel en/of verzoek tot schadevergoeding, te analyseren omdat deze een goed inzicht geven over de vereisten en voorwaarden bij het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel. Naast uitspraken over het beroep tegen de crisismaatregel zijn er ook uitspraken waarin de rechtbank over een machtiging tot voortzetting van een crisismaatregel oordeelt. Het analyseren van deze uitspraken gaat dit onderzoek echter te buiten en is tevens minder relevant voor dit onderzoek aangezien er in deze uitspraken niet wordt getoetst aan de crisismaatregel zelf maar of voortzetting hiervan noodzakelijk is. De eerste 28 gepubliceerde uitspraken waar beroep is ingesteld tegen een opgelegde crisismaatregel en/of een verzoek tot schadevergoeding is ingediend, zijn geanalyseerd. Op deze manier is geprobeerd een zo goed mogelijk beeld te schetsen over de beoordeling van rechtbanken over de crisismaatregel in de eerste fase na de invoering van de Wvggz. In de eerste maanden werden er stelselmatig uitspraken gepubliceerd maar vanaf half april/begin mei zijn er weinig tot geen uitspraken

gepubliceerd waar wordt beslist op een beroep tegen een crisismaatregel en/of verzoek tot schadevergoeding. Het idee was dan ook om meerdere uitspraken te analyseren maar vermoedelijk door de komst van het coronavirus zijn niet alle uitspraken gepubliceerd en dus niet vindbaar.

De lijst met geanalyseerde uitspraken is te vinden in bijlage I.

Bij de eerste jurisprudentieanalyse is gebruik gemaakt van topics. Deze topics zijn vastgesteld aan de hand van de meest voorkomende beroepsgronden die zijn aangevoerd of waar de rechtbank zichzelf over heeft uitgelaten.

De topics die zijn gebruikt ten behoeve van de eerste jurisprudentieanalyse zijn:

- Onmiddellijk dreigend ernstig nadeel: bij deze topic zal worden gekeken naar de vraag wanneer de rechtbank van mening is dat sprake is van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Aan dit criteria moet zijn voldaan om tot het afgeven van een crisismaatregel te komen.
- Verantwoordelijkheden burgemeester: bij deze topic zal worden gekeken naar welke verantwoordelijkheden de burgemeester heeft bij het verlenen van een crisismaatregel en op welke wijze de burgemeester deze verantwoordelijkheden dient na te leven.
- Tijdelijk verplichte zorg: aan de hand van deze topic zal worden gekeken vanaf welk moment er sprake is van tijdelijk verplichte zorg en om welke vormen van tijdelijk verplichte zorg het dan gaat.
- Medische verklaring: bij deze topic zal worden gekeken welke vereisten er zijn voor het opstellen van een medische verklaring.
- In strijd met wettelijk systeem: aan de hand van deze topic zal worden gekeken naar de beoordeling van rechters in uitspraken waar een (voortgezette) crisismaatregel is afgegeven maar waar in die (voortgezette) crisismaatregel niet aangegeven verplichte zorg toch noodzakelijk blijkt te zijn.
- Schadevergoeding: bij deze topic zal gekeken worden op grond waarvan een verzoek tot schadevergoeding wordt toegewezen.

Bij de tweede jurisprudentieanalyse is gebruik gemaakt van uitspraken van de regionale klachtencommissie waarbij Parnassia Groep is aangesloten. De uitspraken van de klachtencommissie geven inzicht in andere aspecten van de crisismaatregel die niet worden behandeld in de uitspraken van de rechtbank en maken de uitkomsten van het onderzoek breder. Waar de uitspraken van de rechtbank zich richten tot de rechtmatigheid van een genomen crisismaatregel, richten de uitspraken van de klachtencommissie zich tot de eisen die de wet stelt over de toegepaste verplichte zorg die in het kader van een crisismaatregel is verleend. Er is gebruik gemaakt van vier uitspraken van de klachtencommissie. Ook hier was het in eerste

instantie het idee dat er meer en zeker zeven uitspraken werden geanalyseerd maar tegen het einde van dit onderzoek bleek er één niet bruikbaar te zijn en liggen er nog twee op de plank. In deze zaken heeft de klachtencommissie nog geen uitspraak gedaan. Niet alle uitspraken van de klachtencommissie zijn al gepubliceerd maar deze zijn door mijn begeleider van Parnassia Groep aan mij verstrekt.

De uitspraken van de klachtencommissie zijn te vinden in bijlage IV.

1.4 LEESWIJZER

Dit onderzoeksrapport is verdeeld in acht hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de Wvvgz, met daarbij de zorgmachtiging. In hoofdstuk 3 wordt uitgebreid ingegaan op het juridisch kader van de crisismaatregel. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten van de jurisprudentieanalyse van de uitspraken van de rechtbank besproken en in hoofdstuk 5 de resultaten van de uitspraken van de klachtencommissie. Uiteindelijk zullen in hoofdstuk 6 de conclusies uit een worden gezet, aan de hand waarvan in hoofdstuk 7 aanbevelingen in de vorm van adviezen worden gegeven. In hoofdstuk 8 is de bronnenlijst te vinden.

2. DE WET VERPLICHTE GGZ

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de algemene uitgangspunten van de Wvggz en wordt het begrip 'ernstig nadeel' uitgelegd. Daarnaast wordt ook duidelijk gemaakt wat een zorgmachtiging is, zijnde de andere procedure die de Wvggz kent om tot het verlenen van verplichte zorg te komen.

2.1 ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

De Wvggz is een wet die dwang in de zorg mogelijk maakt en de voorwaarden daarvoor stelt. Deze wet regelt de procedures van voorbereiding, besluitvorming, uitvoering en beëindiging van verplichte zorg aan mensen met psychiatrische problematiek en regelt hun rechtspositie.⁶

De Wvggz kent een aantal algemene uitgangspunten die staan vermeld in artikel 2:1.

Een zwaarwegend uitgangspunt van de Wvggz is het ultimatum remedium beginsel. Het uitgangspunt is dat onvrijwillige zorg zo veel mogelijk moet worden voorkomen. Een zorgaanbieder moet dus voldoende mogelijkheden van vrijwillige zorg aanbieden. Verplichte zorg is het uiterste middel dat kan worden overwogen wanneer mogelijkheden van vrijwillige zorg zijn uitgeput.

Indien alle mogelijkheden van vrijwillige zorg zijn uitgeput en vrijwillige zorg geen optie is, mag overgegaan worden tot het verlenen verplichte zorg waarbij getoetst wordt aan de volgende beginselen:

- Subsidiariteit: er mogen geen minder bezwarende alternatieven die hetzelfde effect zouden hebben, aanwezig zijn voor betrokkene.
- Proportionaliteit: het verlenen van verplichte zorg moet, gelet op het beoogde doel, evenredig zijn, en
- Doelmatigheid: het moet redelijkerwijs te verwachten zijn dat het verlenen van verplichte zorg effectief is.⁷

Daarnaast moet er ook rekening worden gehouden met de voorwaarden die noodzakelijk zijn om deelname van betrokkene aan het maatschappelijk leven te bevorderen. Hier worden extra zorgvuldigheidseisen aan gesteld wanneer het gaat om kinderen en jongeren. Wanneer mogelijk nadelige effecten op lange termijn het gevolg zijn van de verplichte zorg moeten deze worden betrokken bij de beoordeling van eerdergenoemde beginselen.

Tevens moeten de wensen en voorkeuren van betrokkene ten aanzien van de verplichte zorg worden vastgelegd en worden gehonoreerd tenzij betrokkene niet tot redelijke waardering van zijn

⁶ Knmg, 'Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)', www.knmg.nl, zoek op: Wet verplichte ggz, geraadpleegd op: 17 maart 2020.

⁷ *Zorgmachtiging Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 1.

belangen in staat is of er een acuut levensgevaar dan wel andere ernstige schade dreigt voor betrokkene of de algemene veiligheid van andere personen of goederen in gevaar is.

Tot slot bepaalt de wet dat familie, directe naasten en de huisarts zoveel mogelijk worden betrokken bij de voorbereiding, besluitvorming, uitvoering en beëindiging van verplichte zorg.

2.2 ERNSTIG NADEEL

De Wvggz geldt voor mensen bij wie een psychische stoornis leidt tot gedrag dat ernstig nadeel veroorzaakt voor henzelf of voor anderen.⁸ Deze mensen worden in de wet 'betrokkene' genoemd. Wanneer vrijwillige zorg niet mogelijk is om dat ernstig nadeel weg te nemen, kan de rechter, besluiten verplichte zorg op te leggen. De verschillende vormen van verplichte zorg staat genoemd in art. 3:2 lid 2 Wvggz.

Ernstig nadeel is het aanzienlijke risico dat:

- de betrokkene zichzelf of anderen in levensgevaar brengt, ernstig lichamelijk letsel toebrengt, ernstige psychische, materiele, immateriële of financiële schade toebrengt, ernstig verwaarloost of 'maatschappelijk ten onder gaat', of als zijn eigen ontwikkeling ernstig verstoord is of hij andermans ontwikkeling ernstig verstoort;
- de veiligheid van de betrokkene bedreigd wordt, al dan niet onder invloed van een ander;
- het gedrag van de betrokkene zo hinderlijk is dat het agressie van anderen oproept;
- de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.⁹

2.3 DE ZORGMACHTIGING

Een zorgmachtiging is naast de crisismaatregel een van de twee procedures die de Wvggz kent om tot het verlenen van verplichte zorg te komen. Een zorgmachtiging is een machtiging van de rechter waarbij wordt toegestaan dat gedurende een vastgestelde periode, aan iemand met een psychische stoornis, zorg mag worden verleend tegen zijn wil. De eerste zorgmachtiging duurt maximaal zes maanden waarna opnieuw een zorgmachtiging aangevraagd kan worden voor maximaal een jaar. Dit kan ieder jaar opnieuw, maar alleen als telkens aan alle voorwaarden is voldaan.¹⁰ De zorgmachtiging wordt alleen verleend als vrijwillige zorg niet mogelijk is, maar zorg wel noodzakelijk is om ernstig nadeel af te wenden. Een zorgmachtiging maakt het mogelijk om verschillende vormen van zorg verplicht te verlenen.¹¹

⁸ Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, 'Wet verplichte ggz (Wvggz)', www.dwangindezorg.nl, zoek op: Wet verplicht ggz, geraadpleegd op: 18 maart 2020.

⁹ Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, 'Het begrip 'ernstig nadeel' in de Wet verplicht ggz', www.dwangindezorg.nl, zoek op: ernstig nadeel, geraadpleegd op: 18 maart 2020.

¹⁰ Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, 'Procedure voor een zorgmachtiging', www.dwangindezorg.nl, zoek op: procedure zorgmachtiging, geraadpleegd op: 30 maart 2020.

¹¹ *Zorgmachtiging Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 1.

De rechter geeft alleen een zorgmachtiging af indien uit de medische verklaring blijkt dat de betrokkene een psychische stoornis heeft, de psychische stoornis leidt tot ernstig nadeel voor betrokkene zelf, voor andere personen en/of goederen, het ernstig nadeel alleen kan worden weggenomen of worden verminderd met verplichte zorg en de verplichte zorg proportioneel, subsidiair, doelmatig en veilig is.¹²

In dit hoofdstuk is kort besproken wat de algemene uitgangspunten van de Wvggz zijn, het begrip 'ernstig nadeel' uitgelegd en wat een zorgmachtiging is. In het volgende hoofdstuk wordt uitgebreid ingegaan op de crisismaatregel.

¹² Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, 'Procedure voor een zorgmachtiging', www.dwangindezorg.nl, zoek op: procedure zorgmachtiging, geraadpleegd op: 30 maart 2020.

3. DE CRISISMAATREGEL

Dit onderzoek richt zich op de crisismaatregel. In dit hoofdstuk zal dan ook uitgebreid op deze procedure om tot het verlenen van verplichte zorg te komen worden ingegaan. Duidelijk zal worden aan welke criteria moet worden voldaan voor het verlenen van een crisismaatregel, de procedure die gevolgd moet worden, wie welke verantwoordelijkheden heeft, de duur van een crisismaatregel en de stappen die na een genomen crisismaatregel gezet kunnen worden. Tot slot zal er worden ingegaan op de rol van Parnassia Groep ten aanzien van een crisismaatregel.

3.1 HET DOEL VAN EEN CRISISMAATREGEL

De crisismaatregel is een maatregel die genomen kan worden wanneer, gelet op de ernst van de situatie, de tijd ontbreekt om de procedure die leidt tot een zorgmachtiging af te wachten.¹³ Het doel van deze maatregel is dat er verplichte zorg kan worden verleend zodat een crisissituatie kan worden afgewend als deze wordt veroorzaakt door iemand, die vermoedelijk lijdt aan een psychische stoornis en daardoor onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor zichzelf, voor anderen of goederen.¹⁴

3.2 CRITERIA VOOR HET VERLENEN VAN EEN CRISISMAATREGEL

Voor het verlenen van een crisismaatregel moeten er aan een aantal criteria worden voldaan. Deze criteria worden cumulatief getoetst. De toepassingsvoorwaarden leiden alleen gezamenlijk tot het verlenen van een crisismaatregel. De criteria worden genoemd in artikel 7:1 lid 1 Wvggz.

- Er is sprake van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Dat nadeel hoeft zich niet te hebben gerealiseerd, alleen de dreiging is al voldoende.
- Het gedrag waaruit dit dreigend ernstig nadeel voortvloeit wordt vermoedelijk veroorzaakt door een psychische stoornis.
- Het ernstig nadeel kan worden weggenomen met een crisismaatregel.
- De crisissituatie is dermate ernstig dat de procedure voor een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht.
- De betrokkene verzet zich tegen het verlenen van zorg.

3.3 DE BURGEMEESTER

De burgemeester van de gemeente waar de betrokkene zich op dat moment bevindt is belast met het nemen van een crisismaatregel. Onder de Wet Bopz was ook de burgemeester degene die in een crisissituatie oordeelde of er verplichte zorg aan iemand mocht worden verleend. Dit was de inbewaringstelling (hierna: IBS). De reden van de wetgever om de burgemeester als autoriteit aan

¹³ Keurentjes 2019, p. 73.

¹⁴ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 1.

te wijzen om een crisismaatregel te nemen ziet erop dat het gedrag van de betrokkene de openbare orde kan verstoren of onrust kan veroorzaken en de politie in de meeste gevallen als eerste geconfronteerd wordt met noodsituaties.¹⁵

In het tweede lid van artikel 7:1 Wvvgz is geregeld dat de burgemeester zijn bevoegdheid kan mandateren aan de wethouders. Zij zullen dan optreden in de bevoegdheid van de burgemeester en oefenen deze dan ook als zodanig uit.¹⁶

3.4 DE MEDISCHE VERKLARING

Of aan de tweede eis van het ernstige vermoeden van een psychische stoornis is voldaan, en dat deze psychische stoornis ernstig nadeel oplevert, kan de burgemeester afleiden uit de medische verklaring, die moet zijn opgemaakt door een psychiater.¹⁷ De medische verklaring kan alleen worden opgemaakt door een onafhankelijke psychiater. Deze onafhankelijkheid wordt zo geïnterpreteerd dat de psychiater onafhankelijk van een zorginstelling functioneert waar hij minimaal 12 maanden geen zorg heeft verleend aan de betrokkene.¹⁸ In tegenstelling tot in de Wet Bopz waar een arts in opleiding nog wel een geneeskundige verklaring mocht opstellen is dat de onder de Wvvgz niet langer toegestaan. Een arts in opleiding kan wel oefenen met het opmaken van een medische verklaring maar een onafhankelijk psychiater zal erbij moeten zijn en dient zelf ook onderzoek te doen naar betrokkene.

Zonder medische verklaring van een onafhankelijk psychiater kan de burgemeester geen crisismaatregel afgeven.

De medische verklaring moet volgens lid 3 sub a van artikel 7:1 Wvvgz de bevindingen bevatten over de actuele gezondheidstoestand van betrokkene, een (vermoedelijke) diagnose van de psychische stoornis van de betrokkene, en of er een ernstig vermoeden is dat het gedrag van zijn psychische stoornis een onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakt. Daarmee wordt het causaal verband tot uitdrukking gebracht dat er moet zijn tussen de psychische stoornis en het gedrag dat tot het ernstig nadeel leidt. Tot slot moet er in de medische verklaring worden opgenomen welke zorg noodzakelijk wordt geacht om het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel weg te nemen. Er dient te allen tijde een medische verklaring opgesteld te worden. Ook wanneer de psychiater tijdens het onderzoek constateert dat er geen sprake is van een crisissituatie. Dit heet een 'negatieve verklaring'.¹⁹

¹⁵ Keurentjes 2019, p. 73.

¹⁶ Keurentjes 2019, p. 73-74.

¹⁷ Keurentjes 2019, p. 74.

¹⁸ Parnassia Groep, Snelkaart 8 Wvvgz, *Medische verklaring crisismaatregel (CM) door de onafhankelijk psychiater*.

¹⁹ Parnassia Groep, Snelkaart 8 Wvvgz, *Medische verklaring crisismaatregel (CM) door de onafhankelijk psychiater*.

Ten behoeve van de medische verklaring kan de psychiater ook politie- en justitiegegevens opvragen bij de officier van justitie en ontvangt hij van de burgemeester desgevraagd de historie van Bopz- en Wvggzmaatregelen/machtigingen.²⁰ Een onafhankelijke psychiater mag zijn bevindingen omtrent de politie-justitiegegevens verwerken in de medische verklaring, zodat de burgemeester dit mee kan nemen in zijn beslissing over het nemen van een crisismaatregel.

3.5 DE HOORPLICHT

Voordat de burgemeester een beslissing kan nemen over het afgeven van een crisismaatregel moet hij de betrokkene in de gelegenheid hebben gesteld om te worden gehoord. Deze regel vloeit voort uit het EVRM en wordt oor de wetgever gebaseerd op een uitspraak van het Europese Hof.²¹ In de toelichting bij de tweede nota van wijziging geeft de wetgever aan dat het horen van betrokkene niet per se gedaan hoeft te worden door de burgemeester zelf, maar om 'praktische redenen' mag plaatsvinden in opdracht van de burgemeester door de instantie waar betrokkene zich in de gegeven situatie bevindt.²² Het horen is een absolute verplichting en alleen wanneer de betrokkene heeft aangegeven niet te willen worden gehoord mag de burgemeester hiervan afzien. Dit dient de burgemeester dan wel te vermelden in de genomen crisismaatregel. Het is horen is dan weliswaar een inspanningsverplichting – indien mogelijk in de gelegenheid stellen – maar wel een stevige.²³ De grondslag van deze hoorplicht ligt in de Algemene wet bestuursrecht. Het horen van een belanghebbende heeft een functie bij het zorgvuldig voorbereiden van beschikkingen.²⁴ Een crisismaatregel is uiteindelijk een bestuursrechtelijke beslissing.

3.6 TIJDELIJK VERPLICHTE ZORG

Wat nieuw is onder de Wvggz is dat er nu ook de mogelijkheid bestaat om iemand in zijn vrijheid te beperken om de psychiater in de gelegenheid te stellen het onderzoek te doen dat noodzakelijk is voor het opmaken van de medische verklaring. Ook het gedwongen behandelen voorafgaand het afgeven van de crisismaatregel is nu mogelijk. Deze mogelijkheden zijn geregeld in artikel 7:3 Wvggz. Het is nu mogelijk om iemand, van wie wordt verwacht dat er een crisismaatregel voor zal worden afgegeven, gedurende een bepaalde tijd verplichte zorg te verlenen.²⁵

²⁰ Parnassia Groep, *Handboek Wet verplichte GGZ (Wvggz)(beleidsinstructie)*, p. 4.

²¹ EHRM 17 januari 2013, appl. 36760/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUDO3676006, par. 153 (Stanev v. Bulgarije).

²² Kamerstukken II 2015/16, 32 399, nr. 5 (tweede nota van wijziging), p. 131.

²³ Hondius, *JGGZR* 2020, nr. 3 p. 20.

²⁴ Dijkers, *NJB* 2019/768, afl. 14, p. 948.

²⁵ Keurentjes 2019, p. 77.

De tijdelijke verplichte zorg mag alleen worden verleend als voldaan is aan al onderstaande voorwaarden:

1. De zorg is tijdelijk.
2. Er moet redelijkerwijs kunnen worden verwacht dat een crisismaatregel wordt afgegeven.
3. De zorg mag alleen worden verleend als uiterste middel als dit noodzakelijk is voor de voorbereiding van de crisismaatregel.
4. De zorg duurt niet langer dan nodig voor de afronding van de crisismaatregel.²⁶

Wanneer aan deze eisen is voldaan, is het mogelijk om gedurende maximaal achttien uur verplichte zorg te verlenen. De termijn bedraagt maximaal twaalf uur, te rekenen vanaf het moment dat betrokkene door de psychiater wordt onderzocht. Dat onderzoek moet worden verricht ten behoeve van de medische verklaring. Het gaat hier om een maximale termijn wat dus wil zeggen dat het niet zo is dat deze termijn altijd helemaal kan worden benut. De vormen van verplichte zorg die kunnen worden toegepast zijn opgenomen in artikel 3:2 Wvvgz. Een vorm van verplichte zorg kan ook inhouden dat betrokkene zijn vrijheid wordt ontnomen en dat hij wordt overgebracht naar een geschikte plaats waar de crisisdienst een beoordeling kan doen. In de wet is ook geregeld wie welke vorm van verplichte zorg mag toepassen. Het gaat in veel gevallen namelijk niet alleen om verplicht verblijf maar ook om het toedienen van medicatie, en het is daarom noodzakelijk dat het wettelijk geregeld is. Artikel 7:3 lid 4 Wvvgz bepaalt dat verplichte zorg alleen mag worden toegepast door degene die is belast met de uitvoering van de ambulancezorg, de zorgaanbieder, de geneesheer-directeur en de zorgverantwoordelijke die zorg verlenen op basis van vrijwilligheid en ten slotte ook door personen die behoren tot de door Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangewezen categorieën. De politie is niet bevoegd om verplichte medicatie toe te dienen of andere medische handelingen te verrichten maar is wel bevoegd de onder artikel 3:2 onder sub b tot en met sub k Wvvgz opgenomen maatregelen toe te passen, zoals insluiten en beperken van de bewegingsvrijheid, het fouilleren en het opnemen in een accommodatie.²⁷ Een accommodatie wordt beschouwd als een locatie waar betrokkene gedwongen kunnen worden opgenomen.²⁸

3.7 DE INHOUD VAN EEN CRISISMAATREGEL

Wanneer de burgemeester de medische verklaring van de psychiater heeft ontvangen en betrokkene in de gelegenheid heeft gesteld om te worden gehoord kan hij beslissen over het afgeven van een crisismaatregel. Indien de burgemeester besluit een crisismaatregel af te geven zal hij aangeven welke zorg noodzakelijk is om de crisissituatie af te wenden. Dit doet de burgemeester op basis van wat de psychiater als vormen van noodzakelijke zorg in de medische

²⁶ Parnassia Groep, Snelkaart 6 Wvvgz, *Tijdelijke verplichte zorg voorafgaand aan een crisismaatregel (CM)*.

²⁷ Keurentjes 2019, p. 78-79.

²⁸ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Notitie 'de betekenis van locatie en accommodatie'*, Binnen de Wvvgz en Wzd, p. 1.

verklaring heeft opgenomen. In de crisismaatregel moet daarnaast de naam van de zorgaanbieder, de geneesheer-directeur en de zorgverantwoordelijke, die worden belast met de uitvoering van de crisismaatregel, worden opgenomen. Wanneer een van de vormen van verplichte zorg een opname is, dient de naam van de accommodatie waar dit zal gebeuren, ook te worden opgenomen in de crisismaatregel.²⁹

3.8 DE VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE BURGEMEESTER

Naast de hoorplicht kent de wet nog een aantal andere verantwoordelijkheden toe aan de burgemeester. Wanneer de crisismaatregel is afgegeven dient de burgemeester het recht van betrokkene op advies en bijstand door de patiëntenvertrouwenspersoon (PVP) en het recht van betrokkene om in beroep te kunnen gaan tegen de crisismaatregel in de crisismaatregel vermelden. Ook moet de burgemeester er binnen 24 uur voor te zorgen dat betrokkene, indien hij dat wil, een advocaat krijgt toegewezen. Wanneer de betrokkene al een advocaat heeft, dient de burgemeester op grond van artikel 7:2 lid 2 Wvvgz de advocaat van betrokkene voor wie een crisismaatregel wordt uitgesproken, daarvan onverwijld op de hoogte te stellen. Tevens moet de burgemeester ogenblikkelijk een afschrift van de crisismaatregel en de medische verklaring aan betrokkenen, eventueel de advocaat, de geneesheer-directeur, de inspectie, de officier van justitie en indien ze er zijn, de vertegenwoordiger en de gezinsvoogdijwerker opsturen. Ten slotte geeft de burgemeester de persoonsgegevens van betrokkene, tenzij hij daar geen toestemming voor verleent, aan de patiëntenvertrouwenspersoon. Deze toestemming moet uitdrukkelijk door betrokkene gegeven worden.³⁰

3.9 TOEPASSING VAN VERPLICHTE ZORG

Wanneer de burgemeester een crisismaatregel heeft afgegeven dient deze binnen 24 uur tenuitvoergelegd te worden. In het geval dat betrokkene in het kader van verplichte zorg voorafgaande de crisismaatregel nog niet op een behandelde locatie is, kan met behulp van ervaren zorgverleners, bijvoorbeeld ambulancepersoneel, betrokkene worden vervoerd naar de zorginstelling. Hierbij kan de burgemeester ook assistentie vragen van de politie. Dit kan de burgemeester ook mandateren aan de hulpofficier van justitie. De politie en de zorgverleners kunnen na het afgeven van de crisismaatregel elke plaats betreden waar de betrokkene zich bevindt. De politie mag ook tegen de wil van betrokkene zijn woning binnentreden. Daarnaast mogen de hulpverleners en de politie gevaarlijke voorwerpen van betrokkene afnemen en mogen ze betrokkene daartoe aan kleding en lichaam onderzoeken.³¹ Al deze stappen zijn ingrijpend en geen standaard werkwijze. De wet blijft benadrukken dat vrijwillige zorg het uitgangspunt is maar

²⁹ Keurentjes 2019, p. 79.

³⁰ Keurentjes 2019, p. 80.

³¹ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 2.

geeft wel de mogelijkheid om tegen de wil van betrokkene zorg te verlenen. Indien vrijwillige zorg niet mogelijk is, moet altijd gekozen worden voor de minst ingrijpende vorm van verplichte zorg.³²

3.10 DE DUUR VAN DE CRISISMAATREGEL

Bij het nemen van een crisismaatregel geeft de burgemeester ook aan voor hoe lang de crisismaatregel van toepassing is. De crisismaatregel is ten hoogste drie dagen geldig. Na afloop van de termijn vervalt de crisismaatregel tenzij de officier van justitie een verzoek bij de rechtbank heeft ingediend tot voortzetting van de crisismaatregel. Dit dient de officier van justitie te doen uiterlijk op de dag volgend op de dag waarop hij de stukken van de burgemeester heeft ontvangen.³³ De crisismaatregel vervalt dan pas nadat de rechter een beslissing heeft genomen op het verzoek van de officier van justitie tot voortzetting ervan of wanneer de termijn, die de rechter heeft om op het verzoek te beslissen, is verlopen.³⁴ Op grond van artikel 7:8 lid Wvvggz dient de rechter binnen drie dagen te beslissen te rekenen vanaf de dag na die van het indienen van het verzoekschrift door de officier van justitie. De termijn, wordt indien deze eindigt op een zaterdag, zondag of erkende feestdag, indien noodzakelijk, verlengd tot en met de eerstvolgende dag die niet een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag is.

3.11 EEN VOORTZETTING VAN DE CRISISMAATREGEL

Wanneer een zorgverlener van betrokkene van mening is dat verplichte zorg noodzakelijk blijft om het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel af te wenden, verzoekt hij de officier van justitie om een verzoek tot voortzetting van de crisismaatregel in te dienen bij de rechtbank. De rechter dient dan vervolgens binnen drie dagen na de dag waarop het verzoek is ontvangen bij de griffie van de rechtbank, een beslissing te nemen.³⁵

De rechter ontvangt dezelfde stukken als de burgemeester en beoordeelt op zitting of er sprake is van een onmiddellijk dreigend ernstig nadeel door een vermoedelijke stoornis en of het ernstig nadeel door de voortzetting van de crisismaatregel kan worden weggenomen. Daarnaast is de rechter verplicht om betrokkene te horen, tenzij betrokkene dat niet wil. De rechter moet ook de vertegenwoordiger en de advocaat van betrokkene horen. De mogelijkheid bestaat ook dat de

³² Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, 'Procedure voor een crisismaatregel in de Wvvggz', www.dwangindezorg.nl, zoek op: procedure crisismaatregel, geraadpleegd op: 19 maart 2020.

³³ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 3.

³⁴ Keurentjes 2019, p. 80.

³⁵ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 3.

rechter naast deze personen ook anderen kan horen. Dit kunnen bijvoorbeeld de zorgverantwoordelijke, de opsteller van de medische verklaring of de wijkagent zijn.³⁶

Als de rechter besluit dat de crisismaatregel nog noodzakelijk is zet hij de crisismaatregel maximaal drie weken voort. De wet spreekt over drie weken na de dagtekening.³⁷ Hierna stopt de crisismaatregel, tenzij de officier van justitie voor het einde van die drie weken een verzoek heeft ingediend voor een zorgmachtiging. In dat geval stopt de maatregel pas als de rechter heeft besloten op dat verzoek. De rechter dient op het verzoek voor een zorgmachtiging te beslissen binnen uiterlijk drie weken nadat het verzoek is ingediend. Feitelijk kan een crisismaatregel dus zo'n zes weken duren in het geval er aansluitend een zorgmachtiging wordt verzocht.³⁸ Wanneer de geneesheer-directeur alle vormen van verplichte zorg onvoorwaardelijk beëindigt, vervalt de crisismaatregel ook. Hetzelfde geldt voor als het verzoek om een zorgmachtiging is afgewezen.³⁹

Wanneer de rechter heeft besloten een crisismaatregel voort te zetten is het niet mogelijk om tegen die uitspraak hoger beroep in te stellen. Wel is het mogelijk om tegen de beslissing over de voortzetting van de crisismaatregel cassatie in te stellen bij de Hoge Raad.

3.12 BEROEP TEGEN EEN GENOMEN CRISISMAATREGEL

Wanneer betrokkene het niet eens is met de door de burgemeester afgegeven crisismaatregel kan hij tegen die beslissing in beroep gaan. Dit moet betrokkene doen binnen drie weken nadat de crisismaatregel is genomen. Dit heeft echter geen schorsende werking dus de maatregel kan wel ten uitvoer worden gelegd.⁴⁰ De voorziening om beroep in te stellen tegen de crisismaatregel is er omdat de rechterlijke toetsing bij voortzetting van een crisismaatregel alleen de mogelijkheid biedt om de rechtmatigheid van de voortzetting van de verplichte zorg te toetsen, maar niet de rechtmatigheid van de crisismaatregel die de burgemeester uitvaardigde.⁴¹ Er zal een zitting worden bepaald waarop de rechter de betrokkene zal horen. De rechter kan alle actoren die een rol spelen bij het verlenen van een crisismaatregel oproepen voor de zitting en hen verplichten te verschijnen. Ook betrokkene kan aangeven of hij bepaalde getuigen of deskundigen wil laten horen, mits de rechter van oordeel is dat door het horen van die getuigen of deskundigen de belangen van betrokkene niet worden geschaad. De rechter dient uiterlijk, na het indienen van het beroepschrift, binnen vier weken uitspraak te doen. Er wordt naar alle betrokkenen een afschrift

³⁶ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 3.

³⁷ Keurentjes 2019, p. 83.

³⁸ Keurentjes 2019, p. 83.

³⁹ *Crisismaatregel Wet verplichte ggz*, Brochure voor professionals, Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, p. 4.

⁴⁰ Keurentjes 2019, p. 81.

⁴¹ Dijkers, *NJB* 2019/768, afl. 14, p. 948.

van de beslissing gestuurd. Tegen de beslissing van de rechter is geen hoger beroep mogelijk.⁴² Wel staat het rechtsmiddel cassatie bij de Hoge Raad open na de beslissing van de rechter.

3.13 KLACHTENCOMMISSIE

Wanneer de betrokkene een klacht heeft over beslissingen van de zorgverantwoordelijke, de geneesheer-directeur of de zorgaanbieder, kan hij, zijn (wettelijke) vertegenwoordiger of naaste een klacht indienen bij een regionale, onafhankelijke klachtencommissie. Hetzelfde geldt voor tijdelijke verplichte zorg in een crisissituatie, die wordt toegepast voordat de crisismaatregel is verleend. In artikel 10:3 Wvvgz staan alle gronden genoemd waar een schriftelijke en gemotiveerde klacht over kan worden ingediend bij de klachtencommissie. Uit datzelfde artikel volgt dat alleen kan worden geklaagd over de nakoming van een verplichting of over een beslissing aangaande de uitvoering van verplichte zorg. In dat verband wordt in artikel 10:3 Wvvgz gewezen op een groot aantal artikelen met verschillende procedurele vereisten en zorgvuldigheidsnormen die bij de uitvoering van verplichte zorg in acht moeten worden genomen. Tevens blijkt dat er ook geklaagd kan worden over het niet nakomen van de uitgangspunten van, criteria voor en doelen van verplichte zorg zoals deze in het vorige hoofdstuk zijn genoemd.⁴³

Elke zorgaanbieder is aangesloten bij een onafhankelijke klachtencommissie. De uitspraak van de klachtencommissie kan ertoe leiden dat de betrokkene een schadevergoeding krijgt. Tegen de uitspraak van de klachtencommissie kan beroep worden aangetekend bij de rechter.⁴⁴

3.14 SCHADEVERGOEDING

Bij het indienen van een klacht als bedoeld in artikel 10:3 Wvvgz kan ook worden verzocht om een verzoek tot schadevergoeding. Tevens kan er ook op andere gronden een verzoek tot schadevergoeding worden ingediend. Deze gronden zijn opgesomd in artikel 10:12 Wvvgz. Bij het instellen van beroep kan ook worden verzocht om schadevergoeding.

Een verzoek tot schadevergoeding met betrekking tot handelingen en beslissingen die zijn genomen door de zorgverantwoordelijke, de geneesheer-directeur of zorgaanbieder is altijd gericht tegen de zorgaanbieder en dus niet tegen de zorgverantwoordelijke of geneesheer-directeur. Alleen de zorgaanbieder is schadeplichtig en niet degene die werkzaam zijn bij die zorgaanbieder. Voordat er een beslissing kan worden genomen op het verzoek zal dus de zorgaanbieder in die gevallen worden gehoord als belanghebbende.

Omwille van de mogelijkheid dat betrokkene voorafgaand aan de afgifte van de crisismaatregel kan worden overgebracht naar een geschikte plaats en ook verplichte zorg kan krijgen, kan ook een

⁴² Keurentjes 2019, p. 82.

⁴³ Wijne, *TvGR* 2019, afl. 6, p. 435

⁴⁴ Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Klachtenrecht en schadevergoeding in de Wet verplichte ggz*', www.dwangindegzorg.nl, zoek op: klachtenrecht Wvvgz, geraadpleegd op: 4 april 2020.

verzoek tot schadevergoeding worden gedaan, gericht tegen de organisatie die verantwoordelijk is voor de actoren die zijn betrokken bij deze pre-crisismaatregel en handelingen. Dit kan niet tegen het optreden van de politie. Een klacht of verzoek tot schadevergoeding tegen het optreden van de politie kan alleen op grond van de Politiewet 2012.

Het verzoek tot schadevergoeding moet schriftelijk en gemotiveerd worden ingediend. De klachtencommissie en de rechter stellen de schadevergoeding naar billijkheid vast, aldus artikel 10:11 lid 4 Wvggz. Uit de wettekst volgt echter niet wat een schadevergoeding naar billijkheid is. Voor de invoering van de Wvggz is wel geschreven over de interpretatie van die billijkheid en hoe een verzoek tot schadevergoeding moet worden onderbouwd onder de Wvggz. Zo is bepaald dat omdat verzoeken om schadevergoeding onder de Wet Bopz door de rechtbank overeenkomstig het Burgerlijk Wetboek zijn beoordeeld, een billijke schadevergoeding een vergoeding omvat van zowel vermogensschade als ander nadeel dan vermogensschade. Er is namelijk niet gebleken dat de wetgever bij de beoordeling van schadevergoeding onder de Wvggz een andere weg heeft willen inslaan. Ander nadeel kan zowel uit lichamelijk letsel, geestelijk letsel, de aantasting van de eer of goede naam en de aantasting in de persoon bevatten als door het in onzekerheid verkeren over de rechtmatigheid van de verplichte zorg en ander nadeel gelegen in meer substantiële nadelige gevolgen.⁴⁵

Wat betreft de onderbouwing van de schadevergoeding is bepaald dat de basis ligt in de regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Echter is ook de wens, de noodzaak en de verwachting uitgesproken dat de klachtencommissies soepel zullen omgaan met die formele regels van bewijs en zich actief zullen opstellen wat betreft het aan het licht brengen van de feiten. Dit past namelijk ook bij het doel van de klachtenprocedure en de kwetsbaarheid van de betrokkene geconfronteerd met verplichte zorg.⁴⁶

Nu is het zo dat onder de Wet Bopz de klachtencommissie niet de bevoegdheid had om schadevergoeding vast te stellen, en dus zal de praktijk moeten uitmaken hoe de klachtencommissie hier vorm aan gaat geven.

Op grond van de algemene regeling van de onrechtmatige daad in artikel 6:162 kan betrokkene ook een civiele procedure beginnen. Deze procedure is echter wel minder snel en toegankelijk voor betrokkene. In deze schadevergoedingsprocedure is namelijk griffierecht verschuldigd en is juridische bijstand voor eigen rekening en risico. Dit is niet het geval wanneer er een verzoek tot schadevergoeding wordt gedaan op grond van de Wvggz.⁴⁷

⁴⁵ Wijne, *TvGR* 2019, afl. 6, p. 449.

⁴⁶ Wijne, *TvGR* 2019, afl. 6, p. 449.

⁴⁷ Keurentjes 2019, p. 133-135.

3.15 PARNASSIA GROEP EN DE CRISISMAATREGEL

Parnassia Groep is een holding waaronder meerdere zorgbedrijven vallen die de patiëntenzorg uitvoeren. Deze zorgbedrijven kunnen in de zin van artikel 1:1 lid 1 sub w Wvvgz worden aangemerkt als zorgaanbieder en zijn dus bevoegd om aan de hand van een crisismaatregel zorg, als bedoeld in artikel 3:2 Wvvgz, te verlenen aan een persoon die dat nodig heeft. Parnassia Groep is op verschillende momenten betrokken voor, tijdens en na de procedure voor het verlenen van een crisismaatregel.

De procedure voor het verlenen van een crisismaatregel start bij de crisisdienst. Wanneer er sprake is van een crisissituatie wordt er een melding gedaan bij de crisisdienst. De crisisdienst biedt mensen die dringend psychiatrische hulp nodig hebben snelle opvang en behandeling.⁴⁸ Een melding bij de crisisdienst kan worden gedaan door de politie, de huisarts, familie en vrienden van betrokkene of door een zorgverantwoordelijke. De zorgverantwoordelijke kan iemand zijn van Parnassia Groep. Het kan immers voorkomen dat er een crisismaatregel nodig is terwijl iemand nog onder behandeling is.

Parnassia Groep kan in deze eerste fase ook betrokken zijn bij het verlenen van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel. Zoals al eerder is uitgelegd mag dit maximaal 18 uur duren tot het besluit om een crisismaatregel af te geven van de burgemeester, waarvan maximaal 12 uren vanaf de start van het onderzoek van de onafhankelijk psychiater. De tijdelijke verplichte zorg kan onder andere vrijheidsbeneming inhouden en onverwijld vervoer naar een beoordelingslocatie, en dient te worden geregistreerd en worden gemeld aan de burgemeester. Wanneer er meerdere vormen van verplichte zorg worden verleend dienen deze afzonderlijk te worden ingevoerd. De zorgaanbieder, waar ook de geneesheer-directeur en de zorgverantwoordelijke onder vallen, die al vrijwillige zorg aan betrokkene verlenen, zijn een van de partijen die mogen beslissen tot het verlenen van tijdelijk verplichte zorg.⁴⁹

Nadat de melding is gedaan wordt deze verwerkt en wordt gekeken of aan alle criteria⁵⁰ is voldaan. De aanvraag, op grond van de medische verklaring van de crisismaatregel, is een taak van de psychiater aangezien dit ook de enige discipline is die hiervoor bevoegd is.⁵¹ Het aanvragen van de crisismaatregel wordt uitgevoerd door een psychiater die op dat moment is aangesteld bij de crisisdienst. Dit is een onafhankelijke psychiater die ook in dienst kan zijn van een zorgaanbieder, zoals Parnassia Groep. Deze onafhankelijke psychiater stelt een medische verklaring op, en ten behoeve van de medische verklaring kan de psychiater politie- en justitiegegevens opvragen bij de

⁴⁸ Ggz centraal, '24 uren hulp bij crisis', www.ggzcentraal.nl, zoek op: crisisdienst, geraadpleegd op: 18 mei 2020.

⁴⁹ Zie bijgevoegd bestand: Parnassia Groep, *Handboek Wet verplichte GGZ (Wvvgz)(beleidsinstructie)*, 27 december 2019, p. 8.

⁵⁰ Zie p. 14.

⁵¹ Zie bijgevoegd bestand: B. van der Hoeven, *Ambulante Acute Keten Parnassia, Werkinstructie Tijdelijk verplichte zorg, crisismaatregel en IBS*, 3 maart 2020, p. 56.

officier van justitie en ontvangt hij desgevraagd de historie van Bopz- en Wvggz-machtigingen/maatregelen.⁵² Volgens het beleid van de crisisdienst in de medische verklaring voor de aanvraag van de crisismaatregel alle vormen van verplichte zorg aangekruist, omdat niet goed te voorzien is welke zorg nodig zal zijn. Gebleken is dat wanneer een bepaalde vorm van verplichte zorg niet is aangekruist maar later toch nodig blijkt te zijn, dat veel bureaucratisch gedoe oplevert.⁵³ Dit alles gebeurt via Khonraad. Khonraad is een systeem dat door alle gemeenten wordt gebruikt voor aanvragen en verwerkingen van bestuursbesluiten in het kader van de Wvggz.⁵⁴

Nadat de medische verklaring is ingediend bij de burgemeester dient de burgemeester of zijn waarnemer ervoor te zorgen dat de betrokkene wordt gehoord. Het is per gemeente verschillend door wie de burgemeester de hoorplicht laat uitvoeren. Volgens de werkinstructie van de crisisdienst wordt in Khonraad altijd "ja" wordt ingevuld op de vraag of de betrokkene gehoord kan worden.⁵⁵ Nadat de burgemeester kennis heeft genomen van de medische verklaring, betrokkene in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord en is geïnformeerd naar verleende tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel beslist de burgemeester over het afgeven van een crisismaatregel.

Indien er een crisismaatregel wordt afgegeven, en deze dus dient te worden uitgevoerd, komt de zorgaanbieder, Parnassia Groep, weer in beeld. De beslissing over de uitvoering van de crisismaatregel wordt uitgevoerd door de zorgverantwoordelijke in overleg met de achterwacht psychiater. Dit is een psychiater die dienst heeft bij de crisisdienst en waarmee telefonisch overleg kan worden gevoerd indien het lastige afwegingen of ernstige crisis betreffen. Alleen de zorg die is vastgelegd in de crisismaatregel mag worden verleend aan de betrokkene. De crisismaatregel moet dan ook beschikbaar zijn voor alle behandelaren die belast zijn met de uitvoering van de verplichte zorg. Indien er tijdelijke verplichte zorg werd verleend dient deze te worden stopgezet en omgezet worden naar verplichte zorg conform de crisismaatregel, hetgeen wordt uitgevoerd door behandelaren van de kliniek waar betrokkene op dat moment is opgenomen.

Ingeval blijkt dat de verplichte zorg noodzakelijk blijft om het onmiddellijk dreigend nadeel af te wenden en nog steeds voldaan wordt aan de grondslag voor een crisismaatregel dient de officier van justitie, op verzoek van de zorgverantwoordelijke, een verzoek tot voortzetting van de crisismaatregel in bij de rechter.

⁵² Zie bijgevoegd bestand: Parnassia Groep, *Handboek Wet verplichte GGZ (Wvggz)(beleidsinstructie)*, 27 december 2019, p. 8.

⁵³ Zie bijgevoegd bestand: B. van der Hoeven, *Ambulante Acute Keten Parnassia, Werkinstructie Tijdelijk verplichte zorg, crisismaatregel en IBS*, 3 maart 2020, p. 57.

⁵⁴ Zivver, 'ZIVVER en Khonraad realiseren koppeling voor veilige e-mail', www.zivver.eu, zoek op: wat is Khonraad?, geraadpleegd op: 18 mei 2020.

⁵⁵ Zie bijgevoegd bestand: B. van der Hoeven, *Ambulante Acute Keten Parnassia, Werkinstructie Tijdelijk verplichte zorg, crisismaatregel en IBS*, 3 maart 2020, p. 57.

In dit hoofdstuk is ingegaan op de crisismaatregel. Er is besproken wat een crisismaatregel inhoudt, aan welke voorwaarden voldaan moet zijn om een crisismaatregel rechtmatig te nemen en uit te voeren, en wat de consequenties zijn wanneer aan deze voorwaarden niet is voldaan. Tevens is besproken welke partijen er allemaal betrokken zijn bij de procedure van een crisismaatregel en hoe het beleid van Parnassia Groep betreffende de crisismaatregel eruitziet. In de hoofdstukken hierna worden de resultaten van de jurisprudentieanalyses besproken die ten behoeve van het onderzoek zijn verricht.

4. OORDEEL VAN DE RECHTBANK OVER DE RECHTMATIGHEID VAN EEN CRISISMAATREGEL

In het voorgaande hoofdstuk is uitgebreid ingegaan op de crisismaatregel en aan welke vereisten en voorwaarden moet zijn voldaan wil een crisismaatregel rechtmatig zijn genomen. In dit hoofdstuk worden die voorwaarden vereisten getoetst aan relevante jurisprudentie van na de invoering van de crisismaatregel. Door vastgestelde topics te analyseren wordt een beeld geschetst over hoe en in welke mate de rechtbank oordeelt over de wettelijke eisen die zijn gesteld aan het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel. Waarom voor deze topics is gekozen staat beschreven in hoofdstuk 1 bij de methoden van onderzoek. Ten behoeve van deze analyse is een jurisprudentieschema opgesteld die is opgenomen onder bijlage II. Omdat de verantwoordelijkheden van de burgemeester in zoveel uitspraken is behandeld is daarvoor een apart jurisprudentieschema opgesteld die is opgenomen onder bijlage III.

4.1 CRITERIA VOOR HET VERLENEN VAN EEN CRISISMAATREGEL

Eerder is het criterium onmiddellijk dreigend ernstig nadeel besproken. Dit is het criterium waaraan moet zijn voldaan mag er een crisismaatregel worden verleend. Uit de jurisprudentie is gebleken dat tot nu toe in 8⁵⁶ van de 29 uitspraken het criterium onmiddellijk dreigend ernstig nadeel door de rechtbank is besproken. In 7⁵⁷ uitspraken heeft de rechtbank geoordeeld over de vraag of sprake was van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. In de overige uitspraak⁵⁸ is dit criterium niet aangevoerd als beroepsgrond maar of hiervan sprake is, heeft de rechtbank wel getoetst en uiteindelijk als vaststaand feit aangenomen.

De betrokkenen hadden in de uitspraken waar het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel als beroepsgrond werd aangevoerd, aangedragen dat niet aan de gestelde eisen voldaan was, en dat er dus geen gronden waren voor het afgeven van een crisismaatregel. In alle zeven uitspraken heeft de rechtbank geoordeeld dat er wel sprake was van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel en werd het beroep in die uitspraken op dat punt dan ook ongegrond verklaard. Gebleken is dat de rechtbank vooral kijkt naar de omstandigheden per geval.

Uit de analyse is gebleken dat op basis van verklaringen van de instelling waar een betrokkene verbleef ten tijde van de crisissituatie, of uit een medische verklaring die is opgesteld door een onafhankelijk psychiater door de rechtbank wordt vastgesteld of er sprake is van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Deze verklaringen worden onderbouwd met een (vermoedelijke) diagnose van de psychische stoornis, het gedrag dat hieruit voortvloeit en de eventuele gevolgen indien geen noodzakelijke zorg zou worden verleend. Deze onderbouwingen zijn ook de vereisten die

⁵⁶ Zie bijlage I: uitspraken 3, 6, 9, 11, 13, 16, 23 en 26.

⁵⁷ Zie bijlage I: uitspraken 3, 6, 9, 11, 13, 16 en 26.

⁵⁸ Zie bijlage I: uitspraak 23.

worden gesteld bij het opstellen van een medische verklaring wil een psychiater tot het criterium onmiddellijk dreigend ernstig nadeel komen.

De rechtbank hecht waarde aan een gemotiveerde medische verklaring en deskundigheid van onafhankelijke psychiaters. Dit blijkt ook uit de uitspraken 13 en 16 waar de rechtbank niet ingaat op de omstandigheden van de situatie maar alleen op het enkele feit dat de burgemeester mocht vertrouwen op de deskundigheid en de medische verklaring die is opgesteld door de onafhankelijke psychiater.

In de uitspraak waar het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel niet in twijfel werd getrokken door betrokkene maar waar de rechtbank zich wel over heeft uitgesproken is ook vast komen staan dat er sprake was van een crisissituatie, dat het ernstig nadeel voortvloeide uit een psychische stoornis van betrokken, gebleken is dat op die datum dit nadeel alleen door een crisismaatregel kon worden weggenomen en dat de procedure voor een zorgmachtiging niet kon worden afgewacht. Dit zijn de voorwaarden die worden gesteld wil er sprake zijn van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel.

4.2 MEDISCHE VERKLARING

Uit voorgaande paragraaf is gebleken dat de rechtbank veel waarde hecht aan de bevindingen van een onafhankelijke psychiater die worden vastgelegd in de medische verklaring. De medische verklaring is de basis van de te verlenen zorg en de wet verbindt hier dan ook strengen eisen aan.

4.2.1 DE ONAFHANKELIJKE PSYCHIATER

In twee⁵⁹ uitspraken is de onafhankelijkheid van de psychiater in twijfel getrokken door betrokkene. In uitspraak 2 is vast komen te staan dat de psychiater die de medische verklaring heeft opgesteld, ook de psychiater was die betrokkene behandelde. Op grond daarvan voldeed de medische verklaring niet aan de wettelijke eisen en heeft het niet als grondslag kunnen dienen voor de beslissing tot het nemen van een crisismaatregel. Opvallend is, dat de rechtbank in deze uitspraak ook heeft bepaald dat de burgemeester zich ervan had moeten vergewissen dat de medische verklaring is opgesteld door een onafhankelijke psychiater maar doordat hij dit heeft nagelaten de crisismaatregel onrechtmatig is verleend. Dit terwijl in eerdere uitspraken⁶⁰ van de rechtbank is bepaald dat de burgemeester uit mag gaan van de deskundigheid van de psychiaters die de medische verklaring hebben opgesteld. Blijkbaar mag de burgemeester er niet zomaar vanuit gaan dat de psychiater onafhankelijk is maar wel dat de medische verklaring juist is opgesteld. In uitspraak 18 is vast komen te staan dat de psychiater die de medische verklaring heeft opgesteld minimaal een jaar geen zorg had verleend aan de betrokkene en dus kon worden aangemerkt als onafhankelijke psychiater.

⁵⁹ Zie bijlage I: uitspraken 2 en 18.

⁶⁰ Zie bijlage I: uitspraken 13 en 16.

4.2.2 INHOUD VAN DE MEDISCHE VERKLARING

In drie uitspraken⁶¹ is beroep aangetekend tegen de inhoud van de medische verklaring. Deze uitspraken kunnen in samenhang met eerdergenoemde uitspraken onder de topic over het criteria voor het verlenen van een crisismaatregel worden besproken aangezien in die uitspraken werd getwijfeld aan de constatering of aan de vereisten voor het verlenen van een crisismaatregel die moeten zijn opgenomen in de medische verklaring is voldaan. In uitspraak 9 is de rechtbank van oordeel dat in de medische verklaring voldoende het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel is gespecificeerd. De verklaring betrof een (vermoedelijke) diagnose, de actuele gezondheidstoestand en het causaal verband tussen de psychische stoornis en het gedrag dat tot het ernstig nadeel leidt. In uitspraak 13 wordt bepaald dat de psychiater een beoordeling heeft gegeven over de mate van ernstig gevaar waardoor een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht en er sprake is van verzet door betrokkene. In uitspraak 16 heeft de rechtbank bepaald dat voldoende uit de medische verklaring is gebleken dat het doel van de crisismaatregel het wegnemen van het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel was. In de conclusie gaat de rechtbank vervolgens nog verder in op de criteria voor het verlenen van een crisismaatregel, zoals die uit de medische verklaring zijn gebleken.

In uitspraak 14 is geoordeeld dat er onjuiste informatie was opgenomen in de medische verklaring. Doordat een eerder opgestelde medische verklaring door de onafhankelijke psychiater niet tijdig is geleverd aan de burgemeester, is de burgemeester in kwestie vervolgens uitgegaan van een nieuwe medische verklaring waarin andere informatie was opgenomen. Hierdoor is de burgemeester onjuist voorgelicht. In eerdergenoemde uitspraken is door de rechtbank bepaald dat de burgemeester mag vertrouwen op de juistheid van een medische verklaring. Deze constatering wordt in deze uitspraak ondersteund aangezien de rechtbank hierin heeft bepaald dat het van fundamenteel belang is dat van de juistheid van een medische verklaring kan worden uitgegaan omdat op basis van een dergelijke verklaring inbreuken kunnen worden gemaakt op grondrechten van betrokkenen.

4.2.3 HET MEDISCH ONDERZOEK

In de overige uitspraken ging het voornamelijk over het medisch onderzoek dat voorafgaat aan het opstellen van een medische verklaring. Waar in de ene uitspraak⁶² uit stukken voldoende is gebleken dat betrokkene in de isoleercel is onderzocht door een onafhankelijke psychiater, werd in een andere uitspraak⁶³ getwijfeld of het onderzoek dat is verricht wel voldeed aan de wettelijke eisen. In deze uitspraak heeft het onderzoek namelijk plaatsgevonden via Skype en dus middels indirect contact. De rechtbank was in deze uitspraak bepaald dat direct contact, in de vorm van een onderzoek te allen tijde de voorkeur verdient, maar dat onderzoek via Skype mag plaatsvinden

⁶¹ Zie bijlage I: uitspraken 9, 13 en 16.

⁶² Zie bijlage I: uitspraak 1.

⁶³ Zie bijlage I: uitspraak 15.

wanneer een lijfelijk onderzoek niet mogelijk blijkt vanwege belemmeringen die het spoedeisende karakter van een crisismaatregel met zich mee kunnen brengen.

4.3 VERANTWOORDELIJKHEDEN BURGEMEESTER

Na de inwerkingtreding van de Wvvgz zijn de verantwoordelijkheden van de burgemeester uitgebreid. Uit de tot nu toe gepubliceerde jurisprudentie is gebleken dat in veel uitspraken⁶⁴ beroep is aangetekend en/of een verzoek tot schadevergoeding is ingediend, in verband met de verantwoordelijkheden van de burgemeester. Er is naast het jurisprudentieschema zoals opgenomen in bijlage II, in bijlage III nog een apart overzicht opgenomen met betrekking tot de verantwoordelijkheden van de burgemeester.

4.3.1 DE HOORPLICHT

Uit de jurisprudentieanalyse is gebleken dat de meest voorkomende beroepsgrond de hoorplicht is. In maar liefst 17⁶⁵ uitspraken is namens betrokkene aangevoerd dat de burgemeester zich niet of onvoldoende heeft ingezet om betrokkene in de gelegenheid te stellen te worden gehoord.

In de uitspraken⁶⁶ waar de rechtbank oordeelde dat de burgemeester niet heeft voldaan aan het vereiste om betrokkene in de gelegenheid te stellen om te worden gehoord is bepaald dat de burgemeester er niet te licht vanuit mag gaan dat horen niet mogelijk is. Het komt er in die uitspraken op neer dat onvoldoende is gebleken of betrokkene niet gehoord wilde of kon worden. In de uitspraken 3 en 27 was het zelfs zo dat betrokkene zelf kenbaar heeft gemaakt gehoord te willen worden. In de uitspraken 1, 7, 15, 24 en 27 benoemt de rechtbank nog expliciet dat de burgemeester zich er niet mag van vergewissen dat horen niet mogelijk blijkt te zijn of dat de betrokkene weigert te worden gehoord. Wanneer hiervan sprake is moet worden achterhaald waar die onmogelijkheid of weigering uit blijkt. Indien het horen op een bepaald moment niet mogelijk blijkt te zijn moet worden getracht op een later moment betrokkene weer in de gelegenheid te worden gesteld om zijn zienswijze naar voren te kunnen brengen. Door de rechtbank wordt in alle op dit punt gegrond verklaarde beroepen nog benadrukt dat het in de gelegenheid stellen om te worden gehoord van belang is om een goede belangenafweging te kunnen maken over de beslissing van een crisismaatregel. Het gaat immers om een ingrijpende maatregel.

In de uitspraken⁶⁷ waarin de rechtbank het beroep tegen deze verplichting ongegrond heeft verklaard, is voldoende gebleken dat betrokkene is gehoord, of daartoe in de gelegenheid is gesteld. Dit is gebleken uit het episodejournaal en/of het hoorverslag en/of de medische verklaring. In de uitspraken 13 en 25 was het hoorverslag in eerste instantie nog niet toegevoegd

⁶⁴ Zie bijlage I: uitspraken, 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28.

⁶⁵ Zie bijlage I: uitspraken 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 27, 28.

⁶⁶ Zie bijlage I: uitspraken 1, 3, 7, 8, 15, 24, 27.

⁶⁷ Zie bijlage I: uitspraken 2, 6, 9, 13, 16, 18, 22, 23, 25 en 28.

aan het dossier en kon dus niet worden vastgesteld of betrokkene in de gelegenheid was gesteld om te worden gehoord. Tijdens de behandeling van deze uitspraken is het hoorverslag alsnog verstrekt waardoor kon worden geconcludeerd dat wel aan de hoorplicht was voldaan. De wet kent geen verplichting om een verslag van horen over te leggen maar de rechtbank oordeelde dat het verstandig is om dit voortaan wel aan de crisismaatregel toe te voegen.

In twee uitspraken⁶⁸ is door de psychiater aangegeven dat betrokkene niet kon worden gehoord. De rechtbank heeft in die uitspraken bepaald dat de burgemeester van de verklaring van de psychiater mag uitgaan.

4.3.2 RECHTSBIJSTAND AAN BETROKKENE

Een andere verantwoordelijkheid van de burgemeester is er zorg voor te dragen dat betrokkene binnen 24 uur na het afgeven van een crisismaatregel wordt bijgestaan door een advocaat, tenzij betrokkene daarvan afziet. Indien een betrokkene al een advocaat heeft, is het de verantwoordelijkheid van de burgemeester de advocaat van de komst van een mogelijk uitgesproken crisismaatregel op de hoogte stellen. Van de tot nu toe gepubliceerde uitspraken is er tegen deze verantwoordelijkheid in tien uitspraken⁶⁹ beroep aangetekend, en/of een verzoek tot schadevergoeding ingediend.

In de uitspraken 11, 17 en 21 is het beroep tegen de crisismaatregel op deze grond ongegrond verklaard. In die uitspraken is door de rechtbank bepaald dat het niet-toevoegen van een advocaat binnen 24 uur na het afgeven van een crisismaatregel niet leidt tot onrechtmatigheid van de crisismaatregel. De rechtbank toetst de rechtmatigheid van een crisismaatregel en niet de handelingen die de burgemeester naderhand had moeten verrichten. In uitspraak 17 heeft het nalaten van deze verplichting er wel toe geleid dat het verzoek tot schadevergoeding werd toegewezen.

Daartegenover staat dat in vier uitspraken⁷⁰ het beroep op dit punt gegrond is verklaard en in de uitspraken⁷¹ waarin ook een verzoek tot schadevergoeding was ingediend, ook dit verzoek is toegewezen. In uitspraken 19 en 20 is alleen een verzoek tot schadevergoeding tegen deze verplichting ingediend en toegewezen. In de uitspraken 1 en 4 waren fouten in Khonraad de oorzaak van het niet toevoegen van een advocaat. In die uitspraken oordeelde de rechtbank dat het de volle verantwoordelijkheid is van de burgemeester om zorg te dragen voor rechtsbijstand binnen 24 uur ondanks deze technische problemen.

⁶⁸ Zie bijlage I: uitspraken 18 en 24.

⁶⁹ Zie bijlage I: uitspraken 1, 4, 11, 12, 17, 19, 20, 21 en 25.

⁷⁰ Zie bijlage I: uitspraken 1, 4, 12 en 25.

⁷¹ Zie bijlage I: uitspraken 1 en 12.

In zes uitspraken⁷² heeft de rechtbank bepaald dat de burgemeester er niet te licht vanuit mag gaan dat betrokkene bedenkingen heeft geuit tegen rechtsbijstand en zich ervan moet vergewissen of betrokkene al een advocaat had die op de hoogte gesteld moest worden. In de uitspraken 3, 19, 20 en 25 is nog bepaald dat wegens de situatie waarin betrokkene zich verkeert, getwijfeld moet worden aan de ondubbelzinnigheid van het doen van afstand van rechtsbijstand, aangezien belangen in zo'n situatie niet overzien kunnen worden. Dit wordt in de uitspraken 19 en 20 nog ondersteund met een uitspraak van de Hoge Raad⁷³ die heeft bepaald dat het doen van afstand door kwetsbare personen met een stoornis van geestvermogens die onvrijwillig zijn opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis niet te snel mag worden aangenomen. Die afstand mag alleen dan worden aangenomen als de betrokkene zijn wil daartoe in vrijheid heeft kunnen bepalen, die wil ondubbelzinnig kan worden vastgelegd mede gelet op een mogelijke stoornis en het doen van afstand in verhouding staat tot het belang van het recht dat daarmee wordt prijsgegeven.

4.3.3 AFGEVEN AFSCHRIFT CRISISMAATREGEL

Een derde verantwoordelijkheid van de burgemeester waartegen in een aantal uitspraken⁷⁴ beroep is ingesteld is het afgeven van een afschrift van de crisismaatregel na het verlenen hiervan. De rechtbank heeft in die uitspraken geoordeeld dat het niet afgeven van een afschrift van de crisismaatregel niet leidt tot onrechtmatigheid van een crisismaatregel maar wel tot schending van artikel 7:2 lid 2 Wvvgz. Net zoals in een aantal uitspraken waar het beroep tegen de verplichting om binnen 24 uur na het afgeven van een crisismaatregel rechtsbijstand te verzorgen, ongegrond is verklaard, omdat de rechtbank niet toetst aan de handelingen die de burgemeester naderhand moet verrichten, wordt dit ook zo bepaald in bovenstaande uitspraken. De rechtbank acht het wel van belang dat er een afschrift van de crisismaatregel wordt afgegeven omdat hierin de beroepsmogelijkheid vermeld staat.

4.4 TIJDELIJK VERPLICHTE ZORG VOORAFGAANDE DE CRISISMAATREGEL

Nieuw, ten opzichte van de Wet Bopz, is dat er nu onder de Wvvgz tijdelijk verplichte zorg kan worden verleend voordat er een crisismaatregel is verleend. In 5⁷⁵ van de 29 geanalyseerde uitspraken heeft de rechtbank een oordeel gegeven over tijdelijk verplichte zorg voorafgaande de crisismaatregel. De rechtbank heeft in deze uitspraken verschillend geoordeeld over de vraag of er sprake was van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel. In de uitspraken 1, 15 en 18 was wel sprake van tijdelijk verplichte zorg. In de uitspraken 2, 7 maar ook in uitspraak 15 oordeelde de rechtbank dat er geen sprake was van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de

⁷² Zie bijlage I: uitspraken 1, 4, 12, 19, 20 en 25.

⁷³ HR 2 februari 2018, *ECLI:NL:HR:2018:146*, rov. 3.5, met verwijzing naar *EHRM 24 april 2012, nr. 1413/05 (Damir Sibgattulin/Rusland)*.

⁷⁴ Zie bijlage I: uitspraken 11, 15 en 16.

⁷⁵ Zie bijlage I: uitspraken 1, 2, 7, 11, 15 en 17.

crisismaatregel. Uit de analyse is gebleken dat de rechtbank in alle gevallen kijkt naar andere omstandigheden en niet toetst aan de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan mag er tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel worden verleend, zoals eerder is genoemd.

In de uitspraken⁷⁶ waarin de rechtbank oordeelde dat er geen sprake was van tijdelijk verplichte zorg speelde de mate van vrijwilligheid van betrokkene een grote rol. Zo werd in uitspraak 2 betrokkene vervoerd naar de accommodatie wat door betrokkene werd gezien als tijdelijk verplichte zorg. De rechtbank stelde echter vast dat hiervan geen sprake was omdat mede ten tijde van de beslissing tot het vervoeren van de betrokkene, betrokkene hiermee instemde. In uitspraak 7 was er ook sprake van vrijwilligheid door betrokkene, omdat betrokkene in deze uitspraak de medicatie had geaccepteerd en vrijwillig had ingenomen. In uitspraak 15 zag deze vrijwilligheid op het feit dat betrokkene zelf naar het politiebureau is gegaan waar zij vervolgens gedrag liet zien dat ertoe heeft geleid dat de crisisdienst werd ingeschakeld. In afwachting daarvan lag het voor de hand dat betrokkene op het politiebureau moest wachten op de crisisdienst.

Tevens is ook in uitspraak 15 bepaald dat het overbrengen naar een accommodatie een logisch gevolg is van de verplichte zorg 'opname in een accommodatie' en geen aparte beperking is van de bewegingsvrijheid.

In uitspraken waar er wel sprake was van tijdelijk verplichte zorg heeft de rechtbank zich niet uitgelaten over de wijze waarop zij tot dit oordeel is gekomen. In uitspraak 1 gaat het enkel om de constatering dat er sprake was van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel, wat zag op het plaatsen in een isoleercel. Wel is deze zaak interessant in samenhang met de eerdergenoemde verantwoordelijkheid van de burgemeester 'rechtsbijstand binnen 24 uur'. In laatstgenoemde uitspraak vloeide uit deze twee feiten namelijk een schadevergoeding voort.

Interessant is uitspraak 18 waar ook sprake was van tijdelijk verplichte zorg. Omdat in deze uitspraak de psychiater te laat de medische verklaring heeft opgestuurd naar de burgemeester heeft de burgemeester nagelaten tijdig te beslissen over de crisismaatregel waardoor betrokkene langer dan wettelijk is toegestaan is onderworpen aan ingrijpende vormen van tijdelijk verplichte zorg. Omdat dit de fout was van de psychiater heeft de rechtbank geoordeeld dat ten koste van de zorginstelling, een schadevergoeding moest worden betaald aan betrokkene. Deze uitspraak is van belang voor dit onderzoek aangezien hiermee duidelijk wordt gemaakt hoe groot de mate van samenspel is in het proces van de crisismaatregel. Als de psychiater de burgemeester tijdig op de hoogte had gesteld van de medische verklaring, had de burgemeester ook tijdig een beslissing kunnen nemen, en indien betrokkene niet langer dan wettelijk is toegestaan, onderworpen was geweest aan vormen van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan een crisismaatregel.

⁷⁶ Zie bijlage I: uitspraken 2, 15 en 18.

4.5 IN STRIJD MET WETTELIJK SYSTEEM

Uit de jurisprudentieanalyse is gebleken dat er in een aantal uitspraken⁷⁷ beroep is ingesteld tegen het wettelijk systeem waarin een crisismaatregel is genomen. Hiermee wordt het proces waar in de crisismaatregel zich bevindt bedoeld.

4.5.1 DUBBELE CRISISMAATREGEL

In een tweetal⁷⁸ uitspraken werd namens betrokkene aangevoerd dat Wvvgzmaatregelen niet kunnen overlappen. Het verlenen van een crisismaatregel terwijl er al een voortgezette crisismaatregel was afgegeven zou in strijd zijn met het wettelijk systeem en derhalve onrechtmatig zijn verleend. Zoals eerder is genoemd gold onder de Wet Bopz een inbewaringstelling waarmee in crisissituaties verplichte zorg kon worden verleend. Middels een inbewaringstelling konden alle vormen van verplichte zorg worden verleend. Onder de crisismaatregel kan alleen de verplichte zorg worden verleend die is aangegeven in de crisismaatregel. In onderhavige uitspraken was er verplichte zorg nodig die niet was aangegeven in de voortgezette crisismaatregel. Hierdoor moest er wel een nieuwe crisismaatregel worden verleend. De rechtbank heeft zich in beide uitspraken uitgelaten over deze kwestie en geoordeeld dat een tenuitvoerlegging van een nieuwe crisismaatregel een lopende voortgezette crisismaatregel doet laten vervallen. Wanneer een voortgezette crisismaatregel niet voorziet in de verplichte zorg om het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel weg te nemen, moet het mogelijk zijn om aanvullende verplichte zorg te verlenen indien sprake is van een crisissituatie. Ondanks dat de mogelijkheid is tijdelijk verplichte zorg in noodsituaties te verlenen als bedoeld in artikel 8:11 en 8:12 Wvvgz, voorziet deze niet in de zorg die langer dan drie dagen moet worden verleend. De rechtbank zoekt hierbij aansluiting bij de artikelen 1:1 lid 3 Wvvgz, artikel 1:1 lid 4 Wvvgz, artikel 6:6 onder d Wvvgz en artikel 1 lid 6 Wzd. Deze artikelen omvatten voorbeelden waar een nieuwe maatregel/machtiging een vorige doet laten vervallen. In uitspraak 14 heeft de rechtbank tevens bepaald dat op grond van artikel 7:6 lid 3 Wvvgz een beroep tegen de eerder genomen maatregel de werking daarvan niet schorst.

4.5.2 NIEUWE CRISISMAATREGEL

In uitspraken 3 en 22 werd namens betrokkene aangevoerd dat dat na een (voortgezette) crisismaatregel of inbewaringstelling, niet opnieuw een crisismaatregel kan volgen. De rechtbank oordeelde in deze uitspraken indien er opnieuw sprake is van een crisissituatie en de procedure voor een zorgmachtiging niet kon worden afgewacht, de burgmeester opnieuw en aansluitend op een voortgezette crisismaatregel een nieuwe crisismaatregel mag afgeven. Dit geldt ook voor de mogelijkheid tot een machtiging tot voortzetting daarvan door de rechtbank.

⁷⁷ Zie bijlage I: uitspraken 3, 11, 14 en 22.

⁷⁸ Zie bijlage I: uitspraken 11 en 14.

4.5.3 DE SPOEDWET

Eerstgenoemde procedurele kwestie is ook in het werkveld niet onopgemerkt gebleven. In een brief van GGZ Nederland⁷⁹ aan de leden van de vaste commissie Volksgezondheid Welzijn en Sport op 23 januari 2020 zijn een aantal verbeterpunten voorgesteld die op korte termijn de uitvoerbaarheid van de Wvggz moeten verbeteren. Een van die voorstellen is het opnemen van een procedure voor aanpassingen van vormen van verplichte zorg gedurende de machtiging voortzetting crisismaatregel, zodat in situaties waar in de voorgezette crisismaatregel niet het soort verplichte zorg is opgenomen dat wel nodig blijkt te zijn, geen nieuwe crisismaatregel aangevraagd hoeft te worden of dat in een voortgezette crisismaatregel, voor de zekerheid, zo veel mogelijk zorgvormen worden opgenomen⁸⁰. Het tekortschieten van deze procedure draagt niet bij aan het bereiken van de doelen die de Wvggz heeft beoogd.⁸¹

Op 11 mei 2020 hebben de minister en staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport een spoedreparatiewetsvoorstel aangeboden aan de Tweede Kamer. In dit voorstel is naast de mogelijkheid om een machtiging voortzetting crisismaatregel te wijzigen, ook de termijn van een crisismaatregel gewijzigd en de mogelijkheid voor de rechtbank opgenomen om ter zitting van de vormen van verplichte zorg zoals die staan vermeld in het verzoekschrift af te wijken.⁸² Het spoedwetsvoorstel is het eerste van in totaal drie wetsvoorstellen, waarin ook wijzigingen worden opgenomen die betrekking hebben tot andere aspecten van de Wvggz.

4.6 SCHADEVERGOEDING

Naast het instellen van beroep is er in veel uitspraken⁸³ ook een verzoek tot schadevergoeding ingediend. In twee uitspraken⁸⁴ is alleen een verzoek tot schadevergoeding, tegen de verplichting van de burgemeester om zorg te dragen voor rechtsbijstand, ingediend. In een aantal uitspraken waar het verzoek tot schadevergoeding is afgewezen is de rechtbank tot dit oordeel gekomen omdat in die uitspraken⁸⁵ naar het oordeel van de rechtbank de crisismaatregel rechtmatig is genomen en dus geen grond biedt voor een schadevergoeding. In de overige uitspraken⁸⁶ waar het beroep tegen de crisismaatregel gedeeltelijk gegrond is verklaard, heeft de rechtbank geoordeeld

⁷⁹ Brief GGZ Nederland aan de Tweede Kamer inzake AO GGZ en SO Wvggz, 23 januari 2020.

⁸⁰ *Kamerstukken II* 2019/20 35 456, nr. 3, p. 2. (MvT)

⁸¹ Brief GGZ Nederland aan de Tweede Kamer inzake AO GGZ en SO Wvggz, 23 januari 2020.

⁸² GGZ Nederland, Spoedwet stand van zaken april 2020, www.ggznederland.nl, zoek op: spoedwet Wet verplichte GGZ, geraadpleegd op: 27 mei 2020.

⁸³ Zie bijlage I: uitspraken 1, 2, 5, 9, 12, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25 en 26.

⁸⁴ Zie bijlage I: uitspraken 19 en 20.

⁸⁵ Zie bijlage I: uitspraken 5, 9, 22, 23 en 26.

⁸⁶ Zie bijlage I: uitspraken 2, 14 en 25.

dat niet of onvoldoende is gebleken waaruit de schade zou bestaan en op basis daarvan het verzoek tot schadevergoeding afgewezen.

In vrijwel alle uitspraken⁸⁷ waarin het verzoek tot schadevergoeding is toegewezen komt dit door het nalaten van een verantwoordelijkheid van de burgemeester. In alle zaken waarin er sprake was van een nalaten door de burgemeester is het verzoek tot schadevergoeding toegewezen. Het beroep daarentegen is in die zaken niet altijd gegrond verklaard. Dat komt omdat de verzoeken tot schadevergoeding ook deels losstaan van de beoordeling van de rechtmatigheid van de crisismaatregel. Zoals ook al eerder is genoemd staan in artikel 10:12 Wvvgz alle gronden opgesomd op grond waarvan een verzoek tot schadevergoeding kan worden ingediend. In twee uitspraken is dit oordeel gebaseerd op het nalaten van twee verantwoordelijkheden. In uitspraak 1 is dat de hoorplicht en het niet toevoegen van een advocaat en in uitspraak 15 is dat de hoorplicht en het niet afgeven van een afschrift van de crisismaatregel. In de overige uitspraken⁸⁸ is het verzoek tot schadevergoeding toegewezen aan de hand van één nagelaten verantwoordelijkheid. In uitspraken waar niet voldaan is aan de verplichting om voor rechtsbijstand te zorgen voor betrokkene heeft de rechtbank bepaald dat omdat betrokkene zijn vrijheid is ontnomen en zich daardoor in een kwetsbare positie bevindt, het zo van belang is dat er tijdig een advocaat wordt toegevoegd.

Uitspraak 18 is een opmerkelijke uitspraak. In deze uitspraak is er in eerste instantie verzocht om schadevergoeding in verband met het niet tijdig beslissen over de crisismaatregel door de burgemeester waardoor betrokkene langer dan wettelijk is bepaald onderworpen is aan vormen van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel. In deze uitspraak is vast komen te staan dat het niet tijdig beslissen te maken heeft gehad met het niet tijdig op de hoogte brengen van de burgemeester door de psychiater van de medische verklaring. Dit heeft uiteindelijk geleid tot toewijzing van het verzoek tot schadevergoeding ten koste van de zorginstelling.

In dit hoofdstuk zijn uitspraken van de rechtbank besproken waarin wordt geoordeeld over een ingesteld beroep tegen een crisismaatregel en/of een verzoek tot schadevergoeding. De beroepsgronden die het meest zijn aangevoerd zien op belangrijke voorwaarden rondom het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel waaraan voldaan moet zijn. Tevens is het verzoek tot schadevergoeding ook aan bod gekomen. Er is besproken wanneer een verzoek tot schadevergoeding wordt toegewezen en indien een verzoek tot schadevergoeding is afgewezen, de rede van die afwijzing. In het volgende hoofdstuk komen de uitspraken van de klachtencommissie aan bod. Deze geven inzicht in hoe verplichte zorg in het kader van een crisismaatregel moet worden uitgevoerd en welke vereisten daaraan worden gesteld.

⁸⁷ Zie bijlage I: uitspraken 1, 12, 15, 17, 19, 20, 21 en 24.

⁸⁸ Zie bijlage I: uitspraken 12, 17, 19, 20, 21 en 24.

5. OORDEEL VAN DE KLACHTENCOMMISSIE OVER KLACHTEN TEGEN

TOEGEPASTE VERPLICHTE ZORG

Zoals eerder besproken, kan betrokkene naast het instellen van beroep bij de rechtbank, ook een klacht indienen bij de klachtencommissie. Een klacht wordt ingediend tegen het optreden van de zorgverantwoordelijke, de geneesheer-directeur of de zorgaanbieder. Wat nieuw is onder de Wvvgz, is dat de klachtencommissie ook mag oordelen over een verzoek tot schadevergoeding. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar hoe de klachtencommissie oordeelt over klachtgronden die zich richten tot de verplichte zorg die in het kader van de crisismaatregel is uitgevoerd maar ook naar de uitvoeringseisen die de wet kent bij het toepassen van die verplichte zorg. Daarnaast is gekeken naar het oordeel van de klachtencommissie over de schadevergoeding die bij een klacht is verzocht. Met klager wordt in dit hoofdstuk betrokkene bedoeld. De geanalyseerde uitspraken van de klachtencommissie zijn te vinden in bijlage IV.

5.1 WETTELIJKE ZORGVULDIGHEIDSEISEN

De Wvvgz kent veel eisen die de zorgvuldigheid omtrent het verlenen van verplichte zorg waarborgen. In de uitspraken die zijn geanalyseerd komen deze zorgvuldigheidseisen herhaaldelijk terug.

5.1.1 VORMEN VAN VERPLICHTE ZORG

Uit de analyse van de uitspraken van de klachtencommissie volgt dat er in een aantal zaken beklag is gedaan tegen het toepassen van een vorm van verplichte zorg. Klagers voerde in deze uitspraken aan dat er geen reden was om een bepaalde vorm van verplichte zorg toe te passen. Zo vond klager in uitspraak 1 dat er geen reden was om klager op te nemen, het recht op bewegingsvrijheid te beperken en het toe dienen van medicatie. Het zonder aanleiding toedienen van medicatie is ook een van de klachtgronden in uitspraak 3. Deze klachtgronden zijn in beide uitspraken ongegrond verklaard omdat voldoende is gebleken dat er sprake was van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Bij de beoordeling of de verplichte zorg noodzakelijk was, heeft de klachtencommissie beoordeeld of voldoende gemotiveerd is waar het ernstig nadeel uit zou bestaan, of er sprake was van verzet en of bij de beslissing aan de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid is voldaan.

Een opmerkelijk reden om te klagen is, de reden zoals blijkt uit uitspraak 2. In deze uitspraak speelde de vraag of er sprake was van verzet als bedoeld in artikel 1:4 Wvvgz. De commissie bepaalde dat door de zorgverantwoordelijke voldoende inspanningen moeten worden gepleegd om een betrokkene tot zorg te bewegen of te verleiden. Bij het stellen van voorwaarden kan drang op de betrokkene worden uitgeoefend om bepaalde zorg te aanvaarden. Het is daarbij wel van belang dat de uitgeoefende drang niet zodanige vormen aanneemt dat sprake is van dwang. Klager stelde zich op het standpunt dat er wel sprake was van dwang maar naar het oordeel van de klachtencommissie is uit de stukken onvoldoende gebleken of er feitelijk dwang werd uitgeoefend. In deze uitspraak heeft de commissie uiteindelijk geoordeeld dat geen sprake was van een dwangbehandeling, ondanks het feit dat klager dat wel heeft ervaren.

5.1.2 UITVOERINGSEISEN BIJ VERLENEN VAN VERPLICHTE ZORG

Artikel 8:9 Wvvgz stelt eisen omtrent de uitvoering van het verlenen van verplichte zorg. Zo bepaald lid 2 dat de beslissing schriftelijk gemotiveerd dient te worden, en bepaalt lid 3 dat de betrokkene, de vertegenwoordiger en de advocaat hiervan op de hoogte moeten worden gesteld. In alle vier de uitspraken is vast komen te staan dat aan genoemde verplichtingen niet is voldaan.

In uitspraak 2 was er sprake van een onvoldoende gemotiveerde uitvoeringsbeslissing. De commissie heeft in deze uitspraak geoordeeld dat de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg niet op een deugdelijke motivering rust met name omdat niet concreet is vastgesteld wat de actuele situatie was. Verweerder stelde zich op het standpunt dat een concrete motivatie ontbrak wegens het vroege stadium. Met deze stelling was de commissie het niet eens omdat ook in een vroeg stadium, een gemotiveerde beslissing kan worden genomen op basis van een medische verklaring.

In de uitspraken 2 en 3 heeft het nalaten van tijdig een schriftelijke mededeling doen ertoe geleid dat de klacht op dat punt gegrond is verklaard. In uitspraak 2 heeft de commissie bepaald dat door het ontbreken van een schriftelijke mededeling de juistheid van de beslissing niet volledig kan worden getoetst. In uitspraak 3 benoemt de commissie dat een schriftelijke mededeling van fundamenteel karakter is, mede omdat hier de klachtmogelijkheid in wordt vermeld. Deze constatering kunnen in samenhang met uitspraak 4 worden gelezen aangezien in die uitspraak in de uitvoeringsbeslissing verplichte zorg was opgenomen die niet was opgenomen in een crisismaatregel. De commissie beveelt in deze uitspraak aan, dat het verstrekken van een afschrift, dient te worden opgenomen in het van toepassing zijnde stappenplan, en de geautomatiseerde systemen daarop, indien nodig, aan te passen.

In uitspraak 1 is ook te laat een schriftelijke mededeling gedaan, maar die zaak is met aanvaarde excuses afgedaan.

5.2 SCHADEVERGOEDING

In alle uitspraken is naast het indienen van klachten ook verzocht tot schadevergoeding. Alleen in uitspraak 3 is het verzoek tot schadevergoeding toegewezen. Klaagster voerde in deze uitspraak aan dat zij immateriële schade heeft geleden doordat zij in onzekerheid over haar rechtspositie verbleef met alle spanningen en frustraties van dien. De schadevergoeding is toegewezen naar aanleiding van de gegronde klacht dat niet is voldaan aan de verplichting conform artikel 8:9 lid 2 Wvvgz, die – kort gezegd - inhoudt dat betrokkene schriftelijk geïnformeerd moet worden over de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg. De commissie heeft verder niet gemotiveerd op welke gronden tot toewijzing van het verzoek tot schadevergoeding is besloten. De commissie heeft volstaan met de enkele motivering dat het bedrag naar billijkheid is vastgesteld.

In uitspraak 2, waar sprake was van een onvoldoende gemotiveerde beslissing én het niet opstellen van de beslissing opschrift, is het verzoek tot schadevergoeding afgewezen. Klaagster heeft in deze uitspraak te laat gemotiveerd waarom zij verzocht tot schadevergoeding. De commissie heeft in deze uitspraak dan ook overwogen dat de enkele vaststelling dat er sprake is

van vormverzuim niet als vanzelfsprekend meebrengt dat ten laste van de zorgaanbieder een schadevergoeding dient te worden toegewezen. Er moet sprake zijn van een causaal verband tussen het geleden nadeel en de schending van het wezenlijke vormvoorschrift. Onduidelijk is gebleven welke schade klager precies heeft geleden en hoe deze zich verhoudt tot het vormverzuim.

In bovenstaande uitspraak, maar ook in uitspraak 1, is de onderbouwing van het verzoek tot schadevergoeding pas een dag voor de hoorzitting ingediend. Hierdoor heeft verweerder onvoldoende tijd gehad om een reactie te geven op het onderbouwde verzoekschrift. De commissie heeft er in deze uitspraken op gewezen dat een te late indiening van de onderbouwing van een verzoek tot schadevergoeding tot gevolg kan hebben dat de commissie daaraan voorbij moet gaan. Dit kan ertoe leiden dat het verzoek als niet onderbouwd wordt beschouwd en kan leiden tot een afwijzing van het verzoek tot schadevergoeding.

In uitspraak 4 is bepaald dat het verzoek tot schadevergoeding tegen het niet op schrift stellen van de beslissing niet-ontvankelijk is omdat klager eenzelfde verzoek heeft ingediend bij de rechtbank. De commissie overweegt dat een redelijke wettoepassing en een goede procesorde zich er tegen verzet dat vergoeding van dezelfde schade via verschillende procedures bij verschillende instanties kan worden verzocht.

Bij de klachtgronden welke ongegrond zijn verklaard is de commissie van oordeel dat er geen aanleiding is voor het toekennen van een vergoeding van gestelde schade.

In dit hoofdstuk zijn vier uitspraken van een regionale klachtencommissie besproken. Deze uitspraken hebben inzicht gegeven in de beoordeling van aangevoerde klachtgronden die zich voornamelijk richten tot de toepassing van de verplichte zorg die in het kader van de crisismaatregel is uitgevoerd. Daarnaast richten deze klachtgronden zich tot bepaalde uitvoeringseisen waaraan voldaan moet zijn als er wordt besloten tot het uitvoeren van die verplichte zorg. Tot slot is gekeken naar hoe de klachtencommissie oordeelt over verzoeken tot schadevergoeding die tezamen met een aantal klachten zijn ingediend. In het volgende hoofdstuk worden aan de hand van de conclusies, die kunnen worden getrokken op basis van de resultaten uit het vorige en huidige hoofdstuk, een antwoord geformuleerd op de centrale vraag.

6. CONCLUSIE

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de centrale vraag: 'Welk advies kan er aan Parnassia Groep worden gegeven over het verlenen en uitvoeren van een crisismaatregel op grond van de Wet verplichte ggz, op basis van wetsanalyse, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?' In dit hoofdstuk worden de conclusies besproken die naar aanleiding van de resultaten kunnen worden getrokken. Aan de hand van de conclusies zullen een aantal adviezen worden gegeven. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt besproken of het doel die met dit onderzoek is beoogd, is behaald.

Om een crisismaatregel te verlenen moet zijn voldaan aan het criterium onmiddellijk dreigend ernstig nadeel. Er kan worden geconcludeerd dat de medische verklaring door de rechtbank wordt gezien als de basis voor het verlenen van een crisismaatregel, en het dus van belang is dat deze juist wordt opgesteld. Aan de psychiaters van Parnassia Groep die kunnen worden aangesteld om een medische verklaring op te stellen wordt dan ook geadviseerd om de medische verklaring goed te onderbouwen. Het is hierbij van belang dat voldoende het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel wordt beschreven en het causaal verband tussen de psychische stoornis en het gedrag dat tot het ernstig nadeel leidt wordt gespecificeerd.

Een ander advies is om de onafhankelijkheid van de psychiater ook al op te nemen in de medische verklaring zodat dit niet nogmaals gecontroleerd hoeft te worden door de burgemeester. Wanneer sprake is van tijdelijk verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel wordt geadviseerd om zodra het opstellen van de medische verklaring is afgerond, de burgemeester hier meteen van op de hoogte te stellen middels een melding via bijvoorbeeld Khonraad, zodat geen tijd wordt verspild.

De burgemeester moet, voordat hij een beslissing neemt, betrokkene in de gelegenheid stellen om te worden gehoord om zo een goede belangenafweging te kunnen maken. De burgemeester mag er niet te licht vanuit gaan dat horen niet mogelijk is of betrokkene niet wil worden gehoord. Wanneer hier wel sprake van is moet voldoende worden gemotiveerd waar deze onmogelijkheid of weigering uit blijkt. De andere twee verantwoordelijkheden van de burgemeester die in de resultaten zijn meegenomen zijn het toevoegen van een advocaat en het afgeven van een afschrift van de crisismaatregel aan betrokkene. Het nalaten van deze twee maatregelen leidt niet tot onrechtmatigheid van een crisismaatregel maar vormen samen met de hoorplicht wel de meeste gronden waarbij een verzoek tot schadevergoeding is toegewezen. Omdat een betrokkene zich in een kwetsbare positie bevindt acht de rechtbank het van groot belang dat betrokkene spoedig wordt bijgestaan door een advocaat, tenzij betrokkene dat niet wil. Hieruit kan worden geconcludeerd dat zwaar wordt getild aan rechtsbescherming van betrokkene. Hetzelfde geldt voor het afgeven van een afschrift van de crisismaatregel omdat hier de beroepsmogelijkheid in staat vermeld. Omdat de hoorplicht, het toevoegen van een advocaat en het afgeven van een afschrift van de crisismaatregel verantwoordelijkheden van de burgemeester zijn kan hierover geen gericht advies aan Parnassia Groep worden gegeven.

Dat aan de rechtsbescherming van betrokkene zwaar wordt getild is ook gebleken uit de uitspraken van de klachtencommissie. Hieruit kan worden geconcludeerd dat niet alleen voor het verlenen van een crisismaatregel maar ook na het verlenen van een crisismaatregel moet worden getoetst aan verschillende voorwaarden. Of verplichte zorg die in het kader van een crisismaatregel dient te worden uitgevoerd noodzakelijk is, hangt namelijk ook af van de motivering van het ernstig nadeel en waar dit uit bestaat, of er sprake is van verzet en of bij de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg aan de algemene beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid is voldaan.

Aan de zorgverantwoordelijken van Parnassia Groep wordt geadviseerd om beslissingen over het verlenen van verplichte zorg in het kader van de crisismaatregel voldoende gemotiveerd en op schrift op te stellen en er zorg voor te dragen dat deze schriftelijke beslissing zo spoedig mogelijk aan de betrokkene en eventueel zijn advocaat wordt overhandigd. Klachten tegen het nalaten van het doen van een gemotiveerde schriftelijke mededeling van toegepaste verplichte zorg zijn gegrond verklaard omdat het nalaten hiervan ervoor zorgt dat de juistheid van de beslissing niet kan worden gecontroleerd en de klachtmogelijkheid niet aan betrokkene wordt medegedeeld.

Uit de uitspraken van de klachtencommissie en de rechtbank kan tevens worden geconcludeerd dat een verzoek tot schadevergoeding alleen wordt toegewezen indien een verzoek tot schadevergoeding tijdig wordt ingediend en voldoende is gemotiveerd dat er een causaal verband bestaat tussen het geleden nadeel en de schending van het betreffende vormvoorschrift.

Een interessante ontwikkeling tijdens het onderzoek is het indienen van een spoedwetsvoorstel aan de Tweede Kamer ten aanzien van de Wvggz op 11 mei 2020. Onder de huidige Wvggz is het niet mogelijk om zorg te verlenen, die niet is opgenomen in een (voortgezette) crisismaatregel, ook niet als het verlenen van die zorg noodzakelijk is. Om toch noodzakelijke zorg te kunnen verlenen dient ingeval er nog sprake is van een (voortgezette) crisismaatregel zekerheidshalve bij voorbaat zoveel mogelijk zorgvormen te worden opgenomen.⁸⁹ Vanuit het werkveld is verzocht om de Wvggz op onder andere dit punt dit aan te passen. Door de komst van dit spoedreparatiewetsvoorstel en twee andere reparatiewetsvoorstellen kan worden geconcludeerd dat de Wvggz nog volop in ontwikkeling is. In aansluiting hierop wordt geadviseerd dat Parnassia Groep goed op de hoogte blijft van de ontwikkelingen en het beleid rondom de crisismaatregel op bepaalde punten dan ook spoedig aanpast wanneer veranderingen in de Wvggz daarom vragen.

Het doel van dit onderzoek was om medewerkers van Parnassia Groep meer duidelijkheid te geven over het toepassen en uitvoeren van de crisismaatregel. Middels het uiteenzetten van de voorwaarden die in onderzochte jurisprudentie het meest aan bod kwamen en het uiteenzetten van de consequenties wanneer aan deze voorwaarden niet is voldaan is het doel van dit onderzoek bereikt. De resultaten van dit onderzoek zullen worden opgenomen in de jurisprudentienieuwsbrief van Parnassia Groep die naar verwachting begin juli 2020 zal worden uitgebracht.

⁸⁹ *Kamerstukken II 2019/20 35 456, nr. 3, p. 2. (MvT)*

7. AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden er naar aanleiding van de hiervoor getrokken conclusies een aantal aanbevelingen geformuleerd. De aanbevelingen die in dit hoofdstuk worden genoemd zijn gericht tot de medewerkers van Parnassia Groep die betrokken zijn bij de procedure rondom een crisismaatregel.

De eerste aanbeveling die gegeven kan worden is dat zorgverantwoordelijken en zorgverleners van Parnassia Groep die betrokken zijn bij de crisismaatregel nauw samen moet werken met betrokken partijen en deze partijen dan ook goed op de hoogte houdt van alle stappen. Gebleken is dat er bij het proces van een crisismaatregel meerdere partijen betrokken zijn zoals de crisisdienst, de burgemeester, de officier van justitie en medewerkers van Parnassia Groep die betrokken zijn bij de procedure van een crisismaatregel. Gezien het spoedeisende karakter hebben betrokken partijen niet altijd evenveel tijd om zaken af te stemmen. Het is daarom extra belangrijk dat de verschillende actoren goed op elkaar zijn ingespeeld. Het gaat immers om personen in nood, die tijdelijk beperkt zullen worden in hun rechten en die zich in een kwetsbare positie bevinden. Met de invoering van de Wvvgz is er veel veranderd ten opzichte van toen de Wet Bopz nog gold. Het is dan ook logisch dat het onder medewerkers van Parnassia Groep nog niet helemaal duidelijk is hoe de procedure verloopt en wat er in dit verband van de verschillende actoren precies wordt verwacht. Des te belangrijker is het om nauw samen te werken en goed contact te onderhouden met verschillende actoren. Khonraad speelt hierin een belangrijke rol. Wanneer fouten of onvolledigheden worden geconstateerd dienen deze respectievelijk zo spoedig mogelijk te worden verholpen en aangevuld.

Een aanbeveling die daarbij van belang is, is het regelmatig plannen van evaluatiemomenten tussen bij de procedure van een crisismaatregel betrokken partijen. Parnassia Groep vervult een belangrijke rol binnen het proces van de crisismaatregel. Het inplannen van evaluatiemomenten tussen betrokken partijen kan de samenwerking versterken, zeker in de fase waarin de Wvvgz zich nu bevindt. Aandachtspunten waaronder bijvoorbeeld onduidelijk- en moeilijkheden kunnen tijdens zo'n evaluatiemoment worden besproken en eventueel zelfs worden verholpen.

Een derde aanbeveling is het opzetten van een vervolgonderzoek naar de hoogte van toegewezen schadevergoeding in uitspraken van de rechtbank en klachtencommissie. Dit onderzoek richt zich alleen tot wanneer een verzoek tot schadevergoeding wordt toegewezen en niet naar de hoogte van een toegewezen verzoek tot schadevergoeding. Eerder is wel besproken dat de Wvvgz niet duidelijk is als het gaat om de hoogte van schadevergoeding. De Wvvgz volstaat alleen in de bepaling dat naar billijkheid een schadevergoeding wordt toegewezen. Voor de inwerkingtreding van de Wvvgz is wel geschreven en gespeculeerd over hoe rechtbanken en klachtencommissies zouden moeten oordelen over de hoogte van schadevergoeding. In dit onderzoek is het opgevallen dat rechtbanken nog niet helemaal dezelfde lijn volgen wat betreft de hoogte van een schadevergoeding. Aangezien er in dit onderzoek maar in één uitspraak van de klachtencommissie schade is toegewezen kan over de eventuele verschillen in de hoogte van schadevergoeding door de klachtencommissie niets worden geconcludeerd. Dit maakt het echter des te interessanter om te bezien hoe de klachtencommissie omgaat met de mogelijkheid om schade toe te wijzen. Hetzelfde

geldt voor de rechtbank. Zullen rechtbanken in het vervolg bij het bepalen van de hoogte van schadevergoeding meer aansluiting vinden bij elkaar of zal er voorlopig nog veel van elkaar worden afgeweken?

Een kanttekening die bij de resultaten van dit onderzoeksrapport dient te worden geplaatst is dat het betrekking heeft op een wet die pas sinds 1 januari 2020 is ingevoerd en dat de onderzoeksperiode daardoor relatief beperkt is. De houdbaarheid van de onderzoeksresultaten zal ten aanzien van bepaalde punten beperkt zijn, aangezien er inmiddels een spoedreparatiewetsvoorstel aan de Tweede Kamer is aangeboden en twee andere wetsvoorstellen in de maak zijn. De Wvrgz is nog volop in ontwikkeling. De laatste aanbeveling dat aan Parnassia Groep gegeven kan worden is dan ook om komende maanden en jaren de ontwikkelingen rondom de crisismaatregel nauwlettend in de gaten houden om te kijken of deze (nog) aansluiten bij de resultaten van dit onderzoek.

8. BRONNENLIJST

Literatuur

Dijkers, *NJB* 2019/768, afl. 14, p. 948.

W. Dijkers, 'Wie hoort de Wvggz-burgemeester?, De burgemeester in de dwangpsychiatrie en daaraan verbonden verplichting om betrokkene te horen', *NJB* 2019/768, afl. 14, p. 948.

Hondius, *JGGZR* 2020, nr. 3, p. 20.

A.J.K. Hondius, 'Wvggz: Horen door de burgemeester, meer dan een inspanningsverplichting?', *JGGZR* 2020, nr. 3, p. 20.

Keurentjes 2019

R.B.M. Keurentjes, '*De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg, Handleiding voor de praktijk*', Den Haag: Sdu Uitgevers 2019.

Wijne, *TvGR* 2019, afl. 6, p. 435-449.

R.P. Wijne, 'Een billijke schadevergoeding als bedoeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg: volledig en deels forfaitair', *TvGR* 2019, afl. 6, p. 435-449.

Elektronische bronnen

Brief GGZ Nederland aan de Tweede Kamer inzake AO GGZ en SO Wvggz, 23 januari 2020.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, *Crisismaatregel Wet verplichte ggz, Brochure voor professionals*.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, *Notitie 'de betekenis van locatie en accommodatie'*, Binnen de Wvggz en Wzd.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, *Zorgmachtiging Wet verplichte ggz, Brochure voor professionals*.

Internetbronnen

Knmg, '*Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)*', www.knmg.nl, zoek op: Wet verplichte ggz, geraadpleegd op: 17 maart 2020.

Ggz centraal, '*24 uren hulp bij crisis*', www.ggzcentraal.nl, zoek op: crisisdienst, geraadpleegd op: 18 mei 2020.

GGZ Nederland, *Spoedwet stand van zaken april 2020*, www.ggznederland.nl, zoek op: spoedwet Wet verplichte GGZ, geraadpleegd op: 27 mei 2020.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Het begrip 'ernstig nadeel' in de Wet verplicht ggz*', www.dwangindezorg.nl, zoek op: ernstig nadeel, geraadpleegd op: 18 maart 2020.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Klachtrecht en schadevergoeding in de Wet verplichte ggz*', www.dwangindezorg.nl, zoek op: klachtrecht Wvvggz, geraadpleegd op: 4 april 2020.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Procedure voor een crisismaatregel in de Wvvggz*', www.dwangindezorg.nl, zoek op: procedure crisismaatregel, geraadpleegd op: 19 maart 2020.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Procedure voor een zorgmachtiging*', www.dwangindezorg.nl, zoek op: procedure zorgmachtiging, geraadpleegd op: 30 maart 2020.

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, '*Wet verplichte ggz (Wvvggz)*', www.dwangindezorg.nl, zoek op: Wet verplicht ggz, geraadpleegd op: 18 maart 2020.

Zivver, '*ZIVVER en Khonraad realiseren koppeling voor veilige e-mail*', www.zivver.eu, zoek op: wat is Khonraad?, geraadpleegd op: 18 mei 2020.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II, 2007/08, 25 763, nr. 9

Kamerstukken II, 2008/09, 31 996, nr. 3 (Memorie van Toelichting Wet zorg en dwang)

Kamerstukken II, 2009/10, 32 399, nr. 3 (Memorie van Toelichting Wet verplichte ggz)

Kamerstukken II 2015/16, 32 399, nr. 5 (tweede nota van wijziging),

Kamerstukken II 2019/20 35 456, nr. 3, p. 2. (MvT spoedwetsvoorstel)

Jurisprudentie

EHRM 17 januari 2013, appl. 36760/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUDO3676006, par. 153 (Stanev v. Bulgarije).

HR 2 februari 2018, ECLI:NL:HR:2018:146, rov. 3.5, met verwijzing naar EHRM 24 april 2012, nr. 1413/05 (Damir Sibgattulin/Rusland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: LIJST UITSPRAKEN VOOR DE JURISPRUDENTIEANALYSE

Uitspraak	Instantie	Datum uitspraak	ECLI-nummer
1	Rechtbank Noord-Holland	3 februari 2020	ECLI:NL:RBNHO:2020:691
2	Rechtbank Noord-Holland	4 februari 2020	ECLI:NL:RBNHO:2020:1018
3	Rechtbank Midden-Nederland	6 februari 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:467
4	Rechtbank Gelderland	7 februari 2020	ECLI:NL:RBGEL:2020:796
5	Rechtbank Gelderland	7 februari 2020	ECLI:NL:RBGEL:2020:795
6	Rechtbank Gelderland	10 februari 2020	ECLI:NL:RBGEL:2020:899
7	Rechtbank Midden-Nederland	13 februari 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:511
8	Rechtbank Midden-Nederland	13 februari 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:512
9	Rechtbank Amsterdam	14 februari 2020	ECLI:NL:RBAMS:2020:1535
10	Rechtbank Amsterdam	20 februari 2020	ECLI:NL:RBAMS:2020:1148
11	Rechtbank Rotterdam	21 februari 2020	ECLI:NL:RBROT:2020:1547
12	Rechtbank Midden-Nederland	24 februari 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:512
13	Rechtbank Midden-Nederland	24 februari 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:711
14	Rechtbank Amsterdam	24 februari 2020	ECLI:NL:RBAMS:2020:1713
15	Rechtbank Limburg	25 februari 2020	ECLI:NL:RBLIM:2020:1639
16	Rechtbank Rotterdam	25 februari 2020	ECLI:NL:RBROT:2020:2070
17	Rechtbank Rotterdam	2 maart 2020	ECLI:NL:RBROT:2020:2007
18	Rechtbank Noord-Holland	9 maart 2020	ECLI:NL:RBNHO:2020:1856
19	Rechtbank Overijssel	10 maart 2020	ECLI:NL:RBOVE:2020:1273
20	Rechtbank Overijssel	10 maart 2020	ECLI:NL:RBOVE:2020:1275
21	Rechtbank Rotterdam	18 maart 2020	ECLI:NL:RBROT:2020:2404
22	Rechtbank Midden-Nederland	23 maart 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:1071
23	Rechtbank Noord-Holland	27 maart 2020	ECLI:NL:RBNHO:2020:2363
24	Rechtbank Rotterdam	9 april 2020	ECLI:NL:RBROT:2020:4066
25	Rechtbank Amsterdam	10 april 2020	ECLI:NL:RBAMS:2020:2352
26	Rechtbank Amsterdam	15 april 2020	ECLI:NL:RBAMS:2020:2339
27	Rechtbank Midden-Nederland	22 april 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:1656
28	Rechtbank Midden-Nederland	4 mei 2020	ECLI:NL:RBMNE:2020:1807

BIJLAGE II: SCHEMA JURISPRUDENTIEANALYSE UITSPRAKEN RECHTBANK

In deze bijlage is het jurisprudentieschema opgenomen die ten behoeve van de eerste jurisprudentieanalyse is opgesteld. In dat geval is dat aangegeven met een 'X'.

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
1	X	Hoorplicht: Betr. was agressief. De burg. Had er ook voor kunnen kiezen op een later moment te horen. Burg. mag er niet te licht vanuit gaan dat horen niet mogelijk is. Burg. had zich er zelf van moeten vergewissen dat betr. niet gehoord wilde worden. Toevoegen adv.: Niet is gebleken dat betr. bedenkingen heeft geuit tegen rechtsbijstand. Blijft volle verantwoordelijkheid van burg. om zorg te dragen voor rechtsbijstand binnen 24 uur ondanks dat is gestuit op technische problemen binnen Khonraad. Burg. had zich er zelf van dienen te verzekeren.	Er is tijdelijke verplichte zorg verleend. Betr. is op deze titel in een isoleercel geplaatst, terwijl hij daarvoor op vrijwillige basis in het psychiatrisch ziekenhuis verbleef.	Namens de accommodatie is gesteld dat de gebruikelijke procedure voor het opstellen van een medische verklaring erop ziet dat een onafhankelijke psychiater zich laat informeren over gebeurtenissen op de afdeling en zelf betr. in kwestie bezoekt en onderzoekt. Voldoende is gebleken dat betr. in de isoleercel is onderzocht door een onafhankelijke psychiater.	X	De rechtbank wijst dat niet toevoeging van een advocaat aan betrokkene in artikel 7:2 lid 3 Wvvgz strekt tot tot de rechtsbijstand op het moment waarop de betrokkene in de meest hulpeloze toestand verkeert. Er is zelfs tijdelijke verplichte zorg vooraf de CM verleend. De Rb. stelt vast dat betr. recht heeft op SV voor periode van 3 dagen gelet op het niet horen van betr. en het niet toevoegen van adv.	Gedeeltelijk gegrond & SV toegewezen → 75 euro per dag
2	X	Hoorplicht: Rechtbank ziet geen reden te twijfelen aan de door de burg. en psychiater geschetste gang van zaken. Was wenselijker geweest dat gebeld zou zijn via telefoon van crisisdienst i.p.v. die van betr.	Rb. volgt de stelling van betr. dat vervoer naar de accommodatie als tijdelijk verplichte zorg wordt aangemerkt niet. Aangezien ter zitting duidelijk is geworden	Ter zitting is gebleken dat de behandelend psychiater van betr. ook degene is die de medische verklaring heeft opgesteld. Gelet hierop voldoet de	X	De rechtbank is van oordeel dat betrokkene ten aanzien van het verzoek tot schadevergoeding niet heeft voldaan aan de op haar rustende stelplicht met betrekking tot de schade.	Gedeeltelijk gegrond & SV afgewezen

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
			dat de situatie thuis niet langer houdbaar was en dat betr. in afwachting van het nemen van de CM alvast naar de accommodatie zou worden vervoerd.	medische verklaring niet aan de eisen van art. 7:1 lid 3 jo. art. 5:7 onder d Wvvgz. Deze verklaring heeft niet als grondslag kunnen bieden voor de beslissing tot het nemen van een CM. Burg, heeft de plicht zich ervan te vergewissen dat de medische verklaring is opgesteld door een onafhankelijke psychiater en heeft dit nagelaten. Dus is sprake van onrechtmatig genomen CM.		Het alleen in het petium van het verzoekschrift verzoeken om schadevergoeding is daartoe onvoldoende.	
3	Het toestandbeeld van betr. was wisselend. Geen verplichte zorg gezien afwezigheid betr. Procedure voor ZM kon niet worden afgewacht. Spoedmaatregel wel nodig vanwege afwezigheid betr.	Hoorplicht: Rb. acht enkele verslag onvoldoende om vast te stellen wel of niet bereid was om gehoord te worden, zeker nu door betr. is gesteld dat zij haar zienswijze naar voren wilde brengen.	X	X	De rechtbank veronderstelt dat, ook als er niet een wisseling van wetgeving was geweest, er in de onderhavige situatie een nieuwe spoedmaatregel moest worden gevraagd omdat er vanwege de afwezigheid van betrokkene feitelijk geen verplichte zorg aan haar gegeven was.	X	Gegronnd

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
4	X	Toevoegen adv.: Fouten in systeem Khonraad waardoor geen melding is uitgegaan naar de RvRb. Fout later pas geconstateerd. Rb. is van oordeel dat in strijd met art. 7:2 lid 3 Wvvgz is gehandeld. Het doen van afstand van het recht om binnen 24 uur na de crisismaatregel bijstand te krijgen van een advocaat staat niet in verhouding tot het belang dat wordt prijsgegeven.	X	X	X	X	Geground
5	X	X	X	X	X	De rechtbank is dan ook van oordeel dat de door de burgemeester opgelegde crisismaatregel rechtmatig is genomen en dus geen grond biedt voor een schadevergoeding.	SV afgewezen
6	Sprake van acute crisissituatie. Dusdanig veel medicatie ingenomen dat nodig was betr. te onderzoeken. Betr. meerdere keren aangegeven dat ze weg wilde van Pro Persona om zichzelf van het leven te beroven.	Hoorplicht: Uit episodejournaal is voldoende gebleken dat gepoogd is contact op te nemen met het doel betr. te horen en dat dit niet is gelukt.	X	X	X	X	Ongegrond

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
7	X	Hoorplicht: Er was bij betr. geen sprake van tijdelijk verplichte zorg. Slaapmedicatie vrijwillig ingenomen. Betr. stelde zich meewerkend op. Burg. mocht niet besluiten om horen achterwege te laten en het horen had op later moment alsnog moeten plaatsvinden.	De Rb. stelt vast dat er bij betr. geen sprake was van tijdelijk verplichte zorg. Betr. heeft slaapmedicatie vrijwillig geaccepteerd en ingenomen.	X	X	X	Gegronnd
8	X	Hoorplicht: Het overgelegde verslag is ontoereikend. Het verslag is onvoldoende om vast te stellen wat het standpunt van betr. is zeker nu door de GGZ-instelling is gesteld dat bij betr. eerder iets is misgegaan waarna extra inspanningen zijn gepleegd om juiste nummer in Khonraad te noteren.	X	X	X	X	Gegronnd
9	Sprake van een manisch psychotische decompensatie. Betr. was onrustig en schreeuwde tijdens onderzoek. Voorts sprake van verstoorde impulscontrole en overzichtsverlies. Onder invloed van wanen die angst, wantrouwen en boosheid opriepen	Hoorplicht: Gelet op de mandaatregeling, het verslag waaruit blijkt dat betr. daadwerkelijk gehoord is en informatie uit een e-mailbericht van een medewerker is Rb. van oordeel dat is voldaan aan art. 7:1 lid 3 Wvvgz. Tevens blijkt dat Khonraad zo is ingericht dat een volgende stap niet gezet kan worden, voordat de voorafgaande stap is afgerond.	X	Het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel is voldoende gespecificeerd in de medische verklaring. Uit de medische verklaring blijkt de diagnose, de actuele gezondheidstoestand en het gedrag dat vermoedelijk dat onmiddellijk dreigend	X	Verzoek tot schadevergoeding wordt afgewezen aangezien het beroep ongegrond wordt verklaard.	Ongegrond & SV afgewezen

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
	waardoor zij impulsief handelde, wat zorgde voor gevaarlijke gedragingen. Betr. is ook flink afgefallen.			ernstig nadeel veroorzaakt.			
10	X	X	X	X	X	X	Niet-ontvankelijk
11	Betr. verbleef al in de instelling met alleen 'opnemen in accommodatie' als verplichte zorg. Onmiddellijk dreigend nadeel kon deels worden weggenomen. Nog steeds sprake van psychotisch standbeeld. Kan leiden tot schade in brein wat alleen kan worden weggenomen door antipsychotica. Procedure voor ZM kon niet worden afgewacht.	Toevoegen adv.: Het niet-toevoegen van een adv. Binnen 24 uur leidt niet tot onrechtmatigheid van een eerder besluit. Rb. toetst rechtmatigheid van CM en niet de handelingen die de burg. naderhand moet verrichten. Niet-afgeven afschrift CM: Leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM. Rb. toetst niet de handelingen die de burg. naderhand moet verrichten.	X	X	De Rb. is van oordeel dat een tenuitvoerlegging van een nieuwe CM een lopende voortzetting van een eerdere datum doet laten vervallen. Wanneer een voortgezette CM niet voorziet in de verplichte zorg om het onmiddellijk dreigende ernstig nadeel weg te nemen, moet het mogelijk zijn om aanvullende verplichte zorg te verlenen indien sprake is van een crisissituatie.	X	Ongegrond
12	X	Toevoegen adv.: De burg. heeft zich er niet van vergewist dat betr. al een advocaat had wat wel het geval was.	X	X	X	Rb. vindt dat er sprake is van een causaal verband tussen de overtreding en de gestelde schade. Sprake van immateriële schade in de vorm van spanning en onzekerheid gedurende 5 dagen.	Gegrond & SV toegewezen → 75 euro per dag = 375 euro in totaal

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
13	Uit de medische verklaring, die is opgesteld door een onafhankelijke psychiater is gebleken dat sprake was van zodanig ernstig nadeel dat de procedure voor een ZM niet kon worden afgewacht en er sprake was van verzet.	Hoorplicht: Uit de alsnog verstrekte informatie blijkt dat betr. wel in de gelegenheid is gesteld te worden gehoord. De wet kent geen verplichting om een verslag van het horen over te leggen. Is wel verstandig om de pagina uit het systeem, waarin wordt aangevinkt dat is gehoord (en meer) voortaan bij de CM toe te voegen.	X	Burg. mag op grond van de wet afgaan op de medische verklaring van de onafhankelijke psychiater die onder andere beoordeelt of er sprake is van zodanig ernstig nadeel dat ZM niet kan worden afgewacht en of er sprake is van verzet. De psychiater heet daarover in dit geval in zijn medische verklaring een beoordeling gegeven.	X	X	Ongegrond
14	X	X	X	Gebleken is dat de medische verklaring onjuiste feitelijke informatie bevatte over de gang van zaken ter verkrijging van een CM. Bedoeling was om ZM aan te vragen na voortzetting vorige CM. De onafhankelijk psychiater heeft nagelaten de stukken tijdig aan te leveren. Door in de nieuwe medische verklaring ter verkrijging van een nieuwe crisismaatregel	Een logische wetsuitleg brengt mee dat een tweede CM in de plaats komt van een eerdere (voortgezette) CM. (Wordt verwezen naar uitspraak 11). Beroep tegen de laatste CM schorst de werking daarvan niet.	Betr. heeft onvoldoende gesteld waaruit de schade heeft bestaan. Daarnaast acht de Rb. geen gronden van billijkheid aanwezig om tot een SV over te gaan.	Gedeeltelijk gegrond & SV afgewezen

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
				andere informatie te verstrekken is de burgemeester onjuist voorgelicht.			
15	X	Niet-afgeven afschrift CM: Leidt tot schending van art. 7:2 lid 2 Wvvgz. De wet heeft bepaald dat betrokkene een afschrift van de burg. dient te ontvangen. Hoorplicht: Burg. heeft nagelaten om via de psychiater te achterhalen waaruit de weigering om gehoord te worden bleek en heeft dat evenmin onderbouwd na het ingediende beroep tegen de CM	Betr. is zelf naar het politiebureau gegaan. Gezien het feit dat betr. al op het politiebureau aanwezig was ten tijde het gedrag zich voordeed waarvoor de crisisdienst werd ingeschakeld lag het voor de hand dat betr. daar moest wachten op de crisisdienst. Burg. had op deze keuze geen invloed. De overdracht van betr. naar de accommodatie is een logisch gevolg van de verplichte zorg 'opname in een accommodatie' en is geen aparte beperking van de bewegingsvrijheid.	Direct contact (i.p.v. Skype) in de vorm van een onderzoek ter plaatse, heeft te allen tijde de voorkeur. Rb. is van oordeel dat een onderzoek via Skype mag plaatsvinden wanneer een lijfelijk onderzoek niet mogelijk blijkt te zijn vanwege belemmeringen die het spoedeisende karakter van een CM met zich mee kunnen brengen. Daarbij komt dat de toets van de rechter binnen drie dagen na het opleggen van de crisismaatregel gebeurt en betrokkene in de meeste gevallen kort na de opname door een volgende psychiater wordt gezien, waardoor eventuele nadelen van een skype-onderzoek beperkt blijven.	X	De schade die het gevolg is van het niet voldoen aan de wettelijke bepalingen, de schade als gevolg van de beroepsgronden die gegrond worden geacht, komt voor toewijzing in aanmerking. Het beroep wordt gegrond verklaard ten aanzien van het niet-afgeven van afschrift CM en de hoorplicht.	Gedeeltelijk gegrond & SV toegewezen → 200 euro

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
16	De rechtbank is van oordeel dat de burgemeester mocht vertrouwen op de deskundigheid en de medische verklaring van drs. van Tuijl waarin gemotiveerd is opgenomen dat van ernstig nadeel en een stoornis in de zin van de Wvvgz sprake was.	Hoorplicht: Rb. is van oordeel dat de burg. betr. voldoende in de gelegenheid heeft gesteld om te worden gehoord. Geen bijzondere reden op grond waarvan de burg. meer moeite had moeten doen. Mede gelet op spoedeisende karakter kan niet worden gevegd dat telkens in Khonraad onderzoek wordt gedaan. Niet-afgeven afschrift CM: Betr. behoort de stukken wel te ontvangen omdat de beroepsmogelijkheid hierin wordt vermeld maar leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM.	X	De burgemeester mocht bij de afgifte van de crisismaatregel op deze bevindingen van de psychiater vertrouwen, temeer nu uit deze medische verklaring blijkt dat de psychiater bij zijn conclusie rekening heeft gehouden met de omstandigheid dat er al een procedure voor een voorlopige machtiging in gang was gezet.	X	X	Ongegrond
17	X	Toevoegen adv.: Rb. is van oordeel dat toevoegen van adv. behoort tot verantwoordelijkheid van burg. maar leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM zelf omdat art. 7:2 lid 3 Wvvgz bepaalt dat de burg. ervoor zorg moet dragen dat ná het nemen van de CM betr. wordt bijgestaan door een adv.	X	X	X	Vaststaat dat de burg. betr. 1 dag van bijstand heeft onthouden. Rb. vindt het aannemelijk dat betr. hierdoor schade heeft geleden. Betr. bevond zich in een kwetsbare positie.	Ongegrond & subs. SV toegewezen → 50 euro per dag
18	X	Hoorplicht: Betr. was dermate psychotisch dat hij naar oordeel van de psychiater niet in staat was te worden gehoord en dat de burg. op die grond heeft afgezien van het horen van betr.	Door de trage besluitvorming van de burgemeester is betr. langer dan twaalf uur na afronding van de medisch verklaring onderworpen aan	Ten tijde van het opstellen van de medische verklaring voldeed de psychiater aan de in artikel 5:7 van de Wvvgz gestelde vereisten en had hij	X	De oorzaak voor de vertraging lag in handen van de psychiater en niet van de burg. Dus geen SV ten laste van de gemeente maar wel ten laste van de zorginstelling. Psychiater	Ongegrond & SV PG toegewezen → 75 euro per dag

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
			ingrijpende vormen van tijdelijk verplichte zorg voor de CM.	minimaal één jaar geen zorg verleend aan betrokkene.		heeft verzuimd burg. tijdig op de hoogte te stellen van de medische verklaring.	
19	X	Toevoegen adv.: Verwijzing van Rb. naar uitspraak HR ⁹⁰ . Bij de CM is aangenomen dat betr. bedenkingen had tegen rechtsbijstand maar dit betekend niet dat de burg. zonder meer kon aannemen dat betr. in staat was de gevolgen hiervan te overzien en dat hij voor zijn eigen belangen kon opkomen gelet op de psychische stoornis.	X	X	X	Burg. heeft in strijd met de wet geen zorg gedragen over het tijdig bijstaan door een adv. Om die reden is de Rb. van oordeel dat betr. recht heeft op schadevergoeding.	SV toegewezen → 250 euro
20	X	Toevoegen adv.: Verwijzing van Rb. naar uitspraak HR ⁹¹ . Bij de CM is aangenomen dat betr. bedenkingen had tegen rechtsbijstand maar dit betekend niet dat de burg. zonder meer kon aannemen dat betr. in staat was de gevolgen hiervan te	X	X	X	Burg. heeft in strijd met de wet geen zorg gedragen over het tijdig bijstaan door een adv. Om die reden is de Rb. van oordeel dat betr. recht heeft op schadevergoeding.	SV toegewezen → 250 euro

⁹⁰ HR 2 februari 2018, *ECLI:NL:HR:2018:146*, rov. 3.5, met verwijzing naar EHRM 24 april 2012, nr. 1413/05 (Damir Sibgattulin/Rusland):

⁹¹ HR 2 februari 2018, *ECLI:NL:HR:2018:146*, rov. 3.5, met verwijzing naar EHRM 24 april 2012, nr. 1413/05 (Damir Sibgattulin/Rusland):

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
		overzien en dat hij voor zijn eigen belangen kon opkomen gelet op de psychische stoornis.					
21	X	Toevoegen adv.: Rb. is van oordeel dat toevoegen van adv. behoort tot verantwoordelijkheid van burg. maar leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM zelf omdat art. 7:2 lid 3 Wvggz bepaalt dat de burg. ervoor zorg moet dragen dat ná het nemen van de CM betr. wordt bijgestaan door een adv. De rechtbank betreft daarbij nog dat verzoekster pas 17 jaar is en zich in een zeer kwetsbare situatie bevond.	X	X	X	Rb. acht het aannemelijk dat betr. door het ten onrechte niet toevoegen van een advocaat immateriële schade heeft geleden. Betr. heeft 1 dag geen adv. gehad.	Ongegrond & subs. SV toegewezen → 50 euro per dag
22	x	Hoorplicht: In medische verklaring is vermeld dat betr. expliciet geweigerd heeft om gehoord te worden. Rb. leidt o.a. daaruit dat betrokkene in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord. De burg. mocht afgaan op de medische verklaring, die nadat de medische beoordeling heeft plaatsgevonden de verdere procedure in gang zet.	X	X	Uit de stukken en de toelichting van de psychiater ter zitting is voldoende duidelijk geworden dat er vanuit het oogpunt van behandeling een specifieke reden was om niet alvast een aansluitende ZM aan te vragen. Behandeling was erop gericht om betr. meer te begeleiden en autonomie te geven en streven naar behandeling op zoveel mogelijk vrijwillige basis. Pas tegen het	Verzoek tot schadevergoeding wordt afgewezen aangezien het beroep ongegrond wordt verklaard.	Ongegrond & SV afgewezen

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
					einde van de machtiging bleek deze behandeling nog onvoldoende resultaat te hebben. Dus besloten een nieuwe CM aan te vragen.		
23	Uit overgelegde stukken is gebleken dat er sprake was van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel en van een vermoeden dat dit nadeel werd veroorzaakt door gedrag voortvloeiende uit een psychische stoornis van betr.	Hoorplicht: Aannemelijk is dat de burg. de psychiater heeft verzocht betr. te wekken teneinde haar te kunnen spreken en dit is niet gelukt. Rb. is van oordeel dat burg. alles heeft gedaan wat in redelijkheid verwacht kon worden om betr. te horen.	X	X	X	Verzoek tot schadevergoeding wordt afgewezen aangezien beroep ongegrond wordt verklaard.	Ongegrond & SV afgewezen
24	X	Hoorplicht: Rb. is van oordeel dat er onvoldoende moeite is gedaan om betrokkene te horen. Horen is fundamenteel rechtsbeginsel. Er mag niet licht vanuit worden gegaan dat horen niet mogelijk is dan wel wenselijk is of betr. geen gebruik wil maken van gelegenheid te worden gehoord. Medewerker CVD had derhalve niet slechts af mogen gaan op mededeling vanuit politiebureau en zelf moeten vaststellen dat betr. niet gehoord wilde worden.	X	X	X	Rb. is van oordeel dat burg. in strijd met wettelijke bepaling onvoldoende moeite heeft gedaan om invulling te geven aan de op hem rustende plicht om betrokkene te horen voordat CM wordt genomen. SV laat zich slechts naar billijkheid schatten en een dergelijke schatting behoeft in beginsel geen nadere toelichting. Rb. ziet geen aanleiding om SV per dag toe te kennen.	Gegronnd & SV toegewezen → 250 euro

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
25	X	Hoorplicht: Rb. is van oordeel dat uit de stuken (episodejournaal + hoorverslag) genoegzaam blijkt dat betr. is gehoord voordat CM is ingegaan. Rb. is van oordeel dat uit de wet niet voortvloeit dat het hoorverslag aan het dossier moet worden toegevoegd. Het ontbreken daarvan doet niet af aan de rechtmatigheid van de CM. Wel van belang in huidige procedure. Toevoegen adv.: Rb. is van oordeel dat gelet op de omstandigheden de burg. terughoudend had moeten zijn bij het aannemen van bedenkingen van betr. tegen bijstand van een adv. Het ging immers om een verwarde en kwetsbare persoon. Uit hoorverslag blijkt niet welke bedenkingen zijn geuit. Had op de weg van de burg. gelegen om hierover door te vragen. Er had getwijfeld moeten worden over de ondubbelzinnigheid van het enkele 'ja' van betr. die op dat moment haar belangen en de gevolgen van haar antwoord mogelijk niet goed had kunnen overzien. Die twijfel had aanleiding moeten zijn tot inschakelen van een adv. binnen 24 uur. Sprake van schending art. 7:2 lid 3 Wvvgg.	X	X	X	Adv. heeft ter zitting zich op het standpunt gesteld dat toch geen sprake was van geleden schade, omdat het binnen 24 uur inschakelen van een advocaat niet tot het achterwege blijven van een CM zou hebben geleid. Ook betr. heeft niet aangegeven last te hebben gehad van het ontbreken van rechtsbijstand gedurende de CM. Gelet hierop stelt de Rb. vast dat niet is gesteld of gebleken dat er werkelijk schade is geleden.	Gedeeltelijk gegrond & SV afgewezen

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
26	Betr. is al jaren voortdurend klinisch en gedwongen opgenomen. Sprake van langer durende dwangbehandeling. Vermoedelijke diagnose is 'chronisch psychotisch toestandsbeeld ihkv ultra cycle schizo-affectieve stoornis, bipolaire type' + verstandelijke beperking. Uit de medische verklaring blijkt dat de psychiater geen mogelijkheden ziet om noodzakelijke zorg op vrijwillige basis te verlenen en sprake is van verzet tegen de zorg die nodig is om het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel af te wenden.	X	X	Uit de medische verklaring blijkt dat de psychiater geen mogelijkheden ziet om noodzakelijke zorg op vrijwillige basis te verlenen en sprake is van verzet tegen de zorg die nodig is om het onmiddellijk dreigend ernstig nadeel af te wenden.	X	Gelet op het voorgaande treft het primair namens de burgemeester gevoerde verweer doel zodat het beroep ongegrond wordt verklaard. Dit heeft tot gevolg dat aan bespreking van het verzoek tot schadevergoeding en de overige verweren niet wordt toegekomen.	Ongegrond & SV afgewezen
27	X	Hoorplicht: Rb. is van oordeel dat de burg. niet heeft voldaan aan de vereiste betr. in de gelegenheid te stellen om te worden gehoord. Uit de medische verklaring blijkt dat betr. herhaaldelijk kenbaar heeft gemaakt in gesprek te willen met de burg. De burg. had meer onderzoek moeten doen naar de	X	X	X	X	Gegrond

Uitspraak	Criteria crisismaatregel	Verantwoordelijkheden burgemeester	Tijdelijk verplichte zorg	Medische verklaring	In strijd met wettelijk systeem	Schadevergoeding (hierna: SV)	Beroep +SV
		vraag waarom het horen van betr. in een tijdsbestek van drie minuten na afronding van de medische verklaring niet gelukt is of niet een nieuwe poging had kunnen worden gedaan.					
28	X	Hoorplicht: Rb. is van oordeel dat, weliswaar summier, uit het besluit van de burg. in samenhang met het hoorverslag volgt wat de reden is van het niet horen: meerdere pogingen hebben niet tot het horen van betrokkene geleid. Uit verdere stukken vloeide overigens niet de verplichting voort om daar meer uitgebreid op in te gaan. Zo bleek bijvoorbeeld niet de wens van betr. om te worden gehoord.	X	X	X	X	Ongegrond

BIJLAGE III: SCHEMA JURISPRUDENTIEANALYSE VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE BURGEMEESTER

In deze bijlage is het jurisprudentieschema opgenomen die ten behoeve van de eerste jurisprudentieanalyse is opgesteld. Dit jurisprudentieschema bevat geen nieuwe informatie ten opzichte van de vorige. Niet in elke uitspraak zijn alle beroepsgronden aangevoerd. In dat geval is dat aangegeven met een 'X'.

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
1	Betr. was agressief. De burg. Had er ook voor kunnen kiezen op een later moment te horen. Burg. mag er niet te licht vanuit gaan dat horen niet mogelijk is. Burg. had zich er zelf van moeten vergewissen dat betr. niet gehoord wilde worden.	Niet is gebleken dat betr. bedenkingen heeft geuit tegen rechtsbijstand. Blijft volle verantwoordelijkheid van burg. om zorg te dragen voor rechtsbijstand binnen 24 uur ondanks dat is gestuit op technische problemen binnen Khonraad. Burg. had zich er zelf van dienen te verzekeren.	X	Beide gegrond	SV toegewezen → 75 euro per dag De rechtbank wijst dat niet toevoeging van een advocaat aan betrokkene in artikel 7:2 lid 3 Wvvgz strekt tot tot de rechtsbijstand op het moment waarop de betrokkene in de meest hulpeloze toestand verkeert. Er is zelfs tijdelijke verplichte zorg vooraf de CM verleend. De Rb. stelt vast dat betr. recht heeft op SV voor periode van 3 dagen gelet op het niet horen van betr. en het niet toevoegen van adv.
2	Rechtbank ziet geen reden te twifelen aan de door de burg. en psychiater geschetste gang van zaken. Was wenselijker geweest dat gebeld zou zijn via telefoon van crisisdienst i.p.v. die van betr.	X	X	Ongegrond	SV afgewezen De rechtbank is van oordeel dat betrokkene ten aanzien van het verzoek tot schadevergoeding niet heeft voldaan aan de op haar rustende stelplicht met betrekking tot de schade. Het alleen in het petitum van het verzoekschrift verzoeken om schadevergoeding is daartoe onvoldoende.
3	Rb. acht enkele verslag onvoldoende om vast te stellen wel of niet bereid was om gehoord te worden, zeker	X	X	Gegrond	X

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
	nu door betr. is gesteld dat zij haar zienswijze naar voren wilde brengen.				
4	X	Fouten in systeem Khonraad waardoor geen melding is uitgegaan naar de Raad voor de rechtsbijstand. Fout later pas geconstateerd. Rb. is van oordeel dat in strijd met art. 7:2 lid 3 Wvggz is gehandeld. Het doen van afstand van het recht om binnen 24 uur na de crisismaatregel bijstand te krijgen van een advocaat staat niet in verhouding tot het belang dat wordt prijsgegeven.	X	Gegronnd	X
6	Uit episodejournaal is voldoende gebleken dat gepoogd is contact op te nemen met het doel betr. te horen en dat dit niet is gelukt.	X	X	Ongegrond	X
7	Er was bij betr. geen sprake van tijdelijk verplichte zorg. Slaapmedicatie vrijwillig ingenomen. Betr. stelde zich meewerkend op. Burg. mocht niet besluiten om horen achterwege te laten en het horen had op later moment alsnog moeten plaatsvinden.	X	X	Gegronnd	X

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
8	Het overgelegde verslag is ontoereikend. Het verslag is onvoldoende om vast te stellen wat het standpunt van betr. is zeker nu door de GGZ-instelling is gesteld dat bij betr. eerder iets is misgegaan waarna extra inspanningen zijn gepleegd om juiste nummer in Khonraad te noteren.	X	X	Gegronnd	X
9	Gelet op de mandaatregeling, het verslag waaruit blijkt dat betr. daadwerkelijk gehoord is en informatie uit een e-mailbericht van een medewerker is Rb. van oordeel dat is voldaan aan art. 7:1 lid 3 Wvvgz. Tevens blijkt dat Khonraad zo is ingericht dat een volgende stap niet gezet kan worden, voordat de voorafgaande stap is afgerond.	X	X	Ongegrond	SV afgewezen Verzoek tot schadevergoeding wordt afgewezen aangezien het beroep ongegrond wordt verklaard.
11	X	Het niet-toevoegen van een adv. Binnen 24 uur leidt niet tot onrechtmatigheid van een eerder besluit. Rb. toetst rechtmatigheid van CM en niet de handelingen	Het niet afgeven van een afschrift van de crisismaatregel leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM. Rb. toetst niet de	Beide ongegrond	X

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
		die de burg. naderhand moet verrichten.	handelingen die de burg. naderhand moet verrichten.		
12	X	De burg. heeft zich er niet van vergewist dat betr. al een advocaat had wat wel het geval was.	X	Gegronnd	SV toegewezen → 75 euro per dag Rb. vindt dat er sprake is van een causaal verband tussen de overtreding en de gestelde schade. Sprake van immateriële schade in de vorm van spanning en onzekerheid gedurende 5 dagen.
13	Uit de alsnog verstrekte informatie blijkt dat betr. wel in de gelegenheid is gesteld te worden gehoord. De wet kent geen verplichting om een verslag van het horen over te leggen. Is wel verstandig om de pagina uit het systeem, waarin wordt aangevinkt dat is gehoord (en meer) voortaan bij de CM toe te voegen.	X	X	Ongegrond	X
15	Burg. heeft nagelaten om via de psychiater te achterhalen waaruit de weigering om gehoord te worden bleek en heeft dat evenmin onderbouwd na het ingediende beroep tegen de CM.	X	Enkel de schade die het gevolg is van het niet voldoen aan de wettelijke bepalingen, de schade als gevolg van de beroepsgronden die gegrond worden geacht, komt voor toewijzing in aanmerking.	Beide gegrond	SV toegewezen → 200 euro De schade die het gevolg is van het niet voldoen aan de wettelijke bepalingen, de schade als gevolg van de beroepsgronden die gegrond worden geacht, komt voor toewijzing in aanmerking.

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
			Het niet-afgeven van een afschrift van de crisismaatregel leidt tot schending van art. 7:2 lid 2 Wvggz. De wet heeft bepaald dat betrokkene een afschrift van de burg. dient te ontvangen.		
16	Rb. is van oordeel dat de burg. betr. voldoende in de gelegenheid heeft gesteld om te worden gehoord. Geen bijzondere reden op grond waarvan de burg. meer moeite had moeten doen. Mede gelet op spoedeisende karakter kan niet worden geveerd dat telkens in Khonraad onderzoek wordt gedaan.	X	Betr. behoort de stukken wel te ontvangen omdat de beroepsmogelijkheid hierin wordt vermeld maar het niet-afgeven van een afschrift van de crisismaatregel leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM.	Beide ongegrond	X
17	X	Rb. is van oordeel dat toevoegen van adv. behoort tot verantwoordelijkheid van burg. maar niet leidt tot onrechtmatigheid van de CM zelf omdat art. 7:2 lid 3 Wvggz bepaalt dat de burg. ervoor zorg moet dragen dat ná het nemen van de CM betr. wordt bijgestaan door een adv.	X	Ongegrond.	SV toegewezen → 50 euro per dag Vaststaat dat de burg. betr. 1 dag van bijstand heeft onthouden. Rb. vindt het aannemelijk dat betr. hierdoor schade heeft geleden. Betr. bevond zich in een kwetsbare positie.

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
18	Betr. was dermate psychotisch dat hij naar oordeel van de psychiater niet in staat was te worden gehoord en dat de burg. op die grond heeft afgezien van het horen van betr.	X	X	Ongegrond	SV toegewezen → 75 euro per dag De oorzaak voor de vertraging lag in handen van de psychiater en niet van de burg. Dus geen SV ten laste van de gemeente maar wel ten laste van Parnassia. Psychiater heeft verzuimd burg. tijdig op de hoogte te stellen van de medische verklaring
19	X	Verwijzing van Rb. naar uitspraak HR ⁹² . Bij de CM is aangenomen dat betr. bedenkingen had tegen rechtsbijstand maar dit betekend niet dat de burg. zonder meer kon aannemen dat betr. in staat was de gevolgen hiervan te overzien en dat hij voor zijn eigen belangen kon opkomen gelet op de psychische stoornis.	X	X	SV toegewezen → 250 euro Burg. heeft in strijd met de wet geen zorg gedragen over het tijdig bijstaan door een adv. Om die reden is de Rb. van oordeel dat betr. recht heeft op schadevergoeding.
20	X	Verwijzing van Rb. naar uitspraak HR ⁹³ . Bij de CM is aangenomen dat	X	X	SV toegewezen → 250 euro

⁹² HR 2 februari 2018, *ECLI:NL:HR:2018:146*, rov. 3.5, met verwijzing naar EHRM 24 april 2012, nr. 1413/05 (Damir Sibgattulin/Rusland):

⁹³ HR 2 februari 2018, *ECLI:NL:HR:2018:146*, rov. 3.5, met verwijzing naar EHRM 24 april 2012, nr. 1413/05 (Damir Sibgattulin/Rusland):

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
		betr. bedenkingen had tegen rechtsbijstand maar dit betekend niet dat de burg. zonder meer kon aannemen dat betr. in staat was de gevolgen hiervan te overzien en dat hij voor zijn eigen belangen kon opkomen gelet op de psychische stoornis.			Burg. heeft in strijd met de wet geen zorg gedragen over het tijdig bijstaan door een adv. Om die reden is de Rb. van oordeel dat betr. recht heeft op schadevergoeding.
21	X	Rb. is van oordeel dat toevoegen van adv. behoort tot verantwoordelijkheid van burg. maar leidt niet tot onrechtmatigheid van de CM zelf omdat art. 7:2 lid 3 Wvggz bepaalt dat de burg. ervoor zorg moet dragen dat ná het nemen van de CM betr. wordt bijgestaan door een adv. De rechtbank betreft daarbij nog dat verzoekster pas 17 jaar is en zich in een zeer kwetsbare situatie bevond.	X	Ongegrond	SV toegewezen → 50 euro per dag Rb. acht het aannemelijk dat betr. door het ten onrechte niet toevoegen van een advocaat immateriële schade heeft geleden. Betr. heeft 1 dag geen adv. gehad.
22	In medische verklaring is vermeld dat betr. expliciet geweigerd heeft om gehoord te worden. Rb. leidt o.a. daaruit dat betrokkene in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord. De burg.	X	X	Ongegrond	SV afgewezen Verzoek tot schadevergoeding wordt afgewezen aangezien het beroep ongegrond wordt verklaard.

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
	mocht afgaan op de medische verklaring, die nadat de medische beoordeling heeft plaatsgevonden de verdere procedure in gang zet.				
23	Aannemelijk is dat de burg. de psychiater heeft verzocht betr. te wekken teneinde haar te kunnen spreken en dit is niet gelukt. Rb. is van oordeel dat burg. alles heeft gedaan wat in redelijkheid verwacht kon worden om betr. te horen. Rb. is van oordeel dat er onvoldoende moeite is gedaan om betrokkene te horen. Horen is fundamenteel rechtsbeginsel. Er mag niet licht vanuit worden gegaan dat horen niet mogelijk is dan wel wenselijk is of betr. geen gebruik wil maken van gelegenheid te worden gehoord. Medewerker CVD had derhalve niet slechts af mogen gaan op mededeling vanuit politiebureau en zelf moeten vaststellen dat betr. niet gehoord wilde worden	X	X	Ongegrond	SV afgewezen Verzoek tot schadevergoeding wordt afgewezen aangezien het beroep ongegrond wordt verklaard.

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
24	Rb. is van oordeel dat er onvoldoende moeite is gedaan om betrokkene te horen. Horen is fundamenteel rechtsbeginsel. Er mag niet licht vanuit worden gegaan dat horen niet mogelijk is dan wel wenselijk is of betr. geen gebruik wil maken van gelegenheid te worden gehoord. Medewerker CVD had derhalve niet slechts af mogen gaan op mededeling vanuit politiebureau en zelf moeten vaststellen dat betr. niet gehoord wilde worden	X	X	Gegron.	SV toegewezen → 250 euro Rb. is van oordeel dat burg. in strijd met wettelijke bepaling onvoldoende moeite heeft gedaan om invulling te geven aan de op hem rustende plicht om betrokkene te horen voordat CM wordt genomen. SV laat zich slechts naar billijkheid schatten en een dergelijke schatting behoeft in beginsel geen nadere toelichting. Rb. ziet geen aanleiding om SV per dag toe te kennen.
25	Rb. is van oordeel dat uit de stukken (episodejournaal + hoorverslag) genoegzaam blijkt dat betr. is gehoord voordat CM is ingegaan. Rb. is van oordeel dat uit de wet niet voortvloeit dat het hoorverslag aan het dossier moet worden toegevoegd. Het ontbreken daarvan doet niet af aan de rechtmatigheid van de CM. Wel van belang in huidige procedure.	Rb. is van oordeel dat gelet op de omstandigheden de burg. terughoudend had moeten zijn bij het aannemen van bedenkingen van betr. tegen bijstand van een adv. Het ging immers om een verwarde en kwetsbare persoon. Uit hoorverslag blijkt niet welke bedenkingen zijn geuit. Had op de weg van de burg. gelegen om hierover door te vragen. Er had getwijfeld moeten worden over de ondubbelzinnigheid van het enkele 'ja' van betr. die op dat moment haar belangen en de gevolgen van haar antwoord mogelijk niet goed	X	Gegron	SV afgewezen Adv. heeft ter zitting zich op het standpunt gesteld dat toch geen sprake was van geleden schade, omdat het binnen 24 uur inschakelen van een advocaat niet tot het achterwege blijven van een CM zou hebben geleid. Ook betr. heeft niet aangegeven last te hebben gehad van het ontbreken van rechtsbijstand gedurende de CM. Gelet hierop stelt de Rb. vast dat niet is gesteld of gebleken dat er werkelijk schade is geleden.

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
		had kunnen overzien. Die twijfel had aanleiding moeten zijn tot inschakelen van een adv. binnen 24 uur. Sprake van schending art. 7:2 lid 3 Wvggz.			
27	Rb. is van oordeel dat de burg. niet heeft voldaan aan de vereiste betr. in de gelegenheid te stellen om te worden gehoord. Uit de medische verklaring blijkt dat betr. herhaaldelijk kenbaar heeft gemaakt in gesprek te willen met de burg. De burg. had meer onderzoek moeten doen naar de vraag waarom het horen van betr. in een tijdsbestek van drie minuten na afronding van de medische verklaring niet gelukt is of niet een nieuwe poging had kunnen worden gedaan.	X	X	. Gegrond	X
28	Rb. is van oordeel dat, weliswaar summier, uit het besluit van de burg. in samenhang met het hoorverslag volgt wat de reden is van het niet horen: meerdere pogingen hebben niet tot het horen van betrokkene geleid. Uit verdere stukken vloeide	X	X	Gegrond	

Uitspraak	Hoorplicht	Rechtsbijstand voor betrokkene	Afgeven afschrift crisismaatregel	Beroep	Schadevergoeding
	overigens niet de verplichting voort om daar meer uitgebreid op in te gaan. Zo bleek bijvoorbeeld niet de wens van betr. om te worden gehoord				

BIJLAGE IV: UITSPRAKEN KLACHTENCOMMISSIE PARNASSIA GROEP

UITSpraak 1

De beslissing van de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond op de klacht van:

X, geboren op

hierna te noemen: klaagster,

tegen

A, psychiater,

hierna te noemen: verweerder,

verbonden aan Parnassia, locatie Capelle aan den IJssel (de zorgaanbieder).

De procedure

Bij brief van 17 maart 2020 heeft klaagster, met bijstand van de patientenvertrouwenspersoon een klacht ingediend bij Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep (de commissie). Het betreft een klacht op grond van artikel 10:3 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz).

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het klaagschrift van 17 maart 2020;
- de schriftelijke toelichting op de klacht en het verzoek tot toekenning schadevergoeding van 25 maart 2020;
- de schriftelijke zienswijze op de klacht van 25 maart 2020;
- de schriftelijke zienswijze van de zorgaanbieder op het verzoek tot toekenning schadevergoeding van 25 maart 2020;
- een afschrift van de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg van 2 maart 2020 tot het verlenen van vormen van verplichte zorg;
- een afschrift van de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg van 13 maart 2020;
- stukken uit het medisch dossier indien en voor zover noodzakelijk voor de behandeling van de klacht.

Bij beslissing van 20 maart 2020 heeft de commissie een door klaagster gedaan verzoek tot schorsing van de bestreden beslissing toegewezen voor wat betreft de toediening van medicatie.

Vanwege maatregelen in verband met het coronavirus in de kliniek waar klaagster verblijft, zijn de volgende personen middels een videoverbinding door de commissie op 26 maart 2020 gehoord: klaagster, bijgestaan door de patientenvertrouwenspersoon, verweerder en jurist, verbonden aan de instelling.

1. De klachten en het standpunt van klager

Op 2 maart 2020 heeft de zorgverantwoordelijke een beslissing genomen tot het verlenen van verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, onder b, d en j, Wvvgz. Pas op 11 maart 2020 heeft klagster een afschrift van die beslissing ontvangen. De klacht heeft ook betrekking op de beslissing tot de verplichte toediening van medicatie als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, onder a, Wvvgz, van 13 maart 2020.

Door en namens klagster wordt gesteld dat verweerster bij het verlenen van de verplichte zorg in het kader van de crisismaatregel de wet niet in acht heeft genomen. Daartoe wordt aangevoerd dat niet is voldaan aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen zoals – onder andere - neergelegd in de artikelen 2:1, 3:1, 3:3, 3:4, en 8:9 Wvvgz. Ter toelichting van haar standpunt wordt het volgende – voor zover van belang - naar voren gebracht.

Volgens klagster was er geen reden haar recht op bewegingsvrijheid te beperken omdat zij niet vluchtgevaarlijk was. Daarnaast was er geen sprake van gevaar op grond waarvan zij zou moeten worden opgenomen. Als klagster medicatie nodig heeft, kan deze behandeling ook in de thuissituatie plaatsvinden. Bovendien is er met klagster onvoldoende overleg gepleegd. De voorgeschreven medicatie zijn veel te zwaar. Klagster wordt onder druk gezet de medicatie in te nemen, want anders kan ze volgens de verpleging niet met ontslag. Klagster heeft voldoende aan psychotherapie. Ter zitting wordt namens klagster aangevoerd dat er naast voornoemde vormen van verplichte zorg, ook tijdelijke verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel is verleend. Klagster verzoekt de commissie haar op grond van artikel 10:11 Wvvgz een schadevergoeding toe te kennen tot een bedrag dat de commissie vanuit het oogpunt van billijkheid passend acht. De hele opname heeft voor klagster ingrijpende gevolgen gehad. Zo is zij haar werk kwijt geraakt en kan zij haar kind niet zien.

2. De zienswijze van verweerder

Verweerster heeft – samengevat – het volgende naar voren gebracht.

Klagster werd op 1 maart 2020 middels een crisismaatregel opgenomen in de instelling wegens het veroorzaken van onmiddellijk ernstig nadeel (uitputting, maatschappelijke teloorgang, agressie van derden over zichzelf afroepen).

Op 1 maart 2020 is besloten tot het verlenen van verplichte zorg als bedoeld in art. 3:2, tweede lid, aanhef en onder b, d, j, Wvvgz ter afwending van ernstig nadeel als gevolg van een psychische stoornis, maar niet dan nadat klagster medisch was beoordeeld en pas na overleg tussen dienstdoende psychiater en de achterwacht. Bij klagster was op dat moment sprake van een maniform psychotisch toestandsbeeld met oordeel- en kritiekstoornissen. Hoewel klagster instemde met de opname in de accommodatie, was het gelet op het toestandsbeeld, te vroeg om de dwangmaatregelen, die voorafgaand aan de crisismaatregel al waren genomen, op te heffen. Verweerster erkent dat de beslissing aan klagster schriftelijk pas is medegedeeld op 11 maart 2020 waarvoor zij haar excuses heeft aangeboden. Klagster zei toen dit te kunnen begrijpen en zij vond dat fouten maken menselijk is.

Op 13 maart 2020 is, ondanks klagsters verzet, besloten tot de toediening van medicatie om ernstig nadeel af te wenden en de geestelijke

gezondheid van klaagster te stabiliseren. Er waren geen mogelijkheden voor zorg op basis van vrijwilligheid dan wel minder bezwarende alternatieven die het beoogde effect zouden hebben. Tot aan 13 maart 2020 is getracht met klaagster overeenstemming te bereiken over een behandeling met medicatie. Ondanks de noodzaak van medicatie, bleef klaagster zich verzetten. Zonder medicatie zou de opname nodeloos lang blijven voortduren.

Op 19 maart 2020 werd de behandeling met medicatie geschorst tot aan de uitspraak van de commissie waarna op 23 maart 2020 ontslag uit de kliniek volgde. Ambulante nazorg zal gedaan worden door PsyQ, bipolaire stoornissen.

De zorgaanbieder betwist dat er een grond is voor de toekenning van schadevergoeding. Ook is aangevoerd dat de schriftelijke toelichting op het verzoek te laat is ingediend waardoor zorgvuldig verweer niet mogelijk is geweest.

3. De beoordeling

De commissie merkt allereerst op dat klaagster in de schriftelijke toelichting van 25 maart 2020 heeft gesteld dat er tijdelijke verplichte zorg is verleend voorafgaand aan de crisismaatregel. De commissie zal dit punt echter niet betrekken in de beoordeling omdat klaagster deze omstandigheid niet in haar klachtbrief van 17 maart 2020 aan de orde heeft gesteld, met als gevolg dat de zorgaanbieder daarop niet tijdig heeft kunnen reageren. In zoverre is die aanvulling te laat ingediend en in strijd met de goede procesorde.

De commissie stelt vast dat bij beschikking van 2 maart 2020 de burgemeester van de gemeente Rotterdam ten aanzien van klaagster een crisismaatregel als bedoeld in artikel 7:1 Wvvgz heeft genomen strekkende tot verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder a-j, Wvvgz op grond waarvan klager op 2 maart 2020 werd overgebracht naar de accommodatie. De crisismaatregel is vervolgens door de rechtbank Rotterdam op 5 maart 2020 voortgezet inhoudende dat bij verplichte zorg de in artikel 3:2, tweede lid, aanhef, en onder a, b, d, e, f, g, h, j, Wvvgz genoemde maatregelen getroffen kunnen worden voor de duur van drie weken.

Op grond van artikel 8:9 Wvvgz in samenhang gelezen met artikel 2:1 Wvvgz en artikel 3:1 t/m 3:4 Wvvgz kan – mits aan de andere wettelijke voorwaarden is voldaan -, als uiterste middel verplichte zorg worden verleend, wanneer er een acuut levensgevaar dreigt voor betrokkene dan wel er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiele, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, of om ernstig in zijn ontwikkeling te worden geschaad, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

Voor wat betreft het eerste klachtonderdeel blijkt uit de stukken voldoende dat klaagster, direct voorafgaand aan de opname, onmiddellijk dreigend ernstig nadeel, gelegen in met name het bestaan van of het aanzienlijk risico op uitputting en het over zichzelf afroepen van agressie, veroorzaakte. De commissie kan zich, gelet op de inhoud van de medische verklaring, dan ook voorstellen dat de zorgverantwoordelijke gebruik heeft gemaakt van de voorziene mogelijkheid klaagster te doen laten opnemen in een accommodatie alsmede het uitoefenen van toezicht die daarmee samenhangt, zodat de noodzakelijke zorg, waartegen klaagster zich verzette, op een veilige manier verleend zou kunnen worden.

Klaagster beklaagt zich daarnaast over de aan haar opgelegde vrijheidsbeperking. Anders dan klaagster ziet de commissie in de stukken voldoende aanwijzingen voor de juistheid van de

stelling dat ten tijde van het nemen van de beslissing het vluchtgevaar zo reëel was dat alleen een verdere vrijheidsbeperking kon voorkomen dat klaagster zich aan de zorg zou onttrekken. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat klaagster voorafgaand aan de opneming ook daadwerkelijk een poging ondernomen heeft. Niet gebleken is dat de zorgverantwoordelijke bij de uitvoering niet zou hebben voldaan aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Wel staat vast dat de schriftelijke mededeling pas op 11 maart 2020 aan klaagster verstrekt. De commissie volstaat echter met de constatering hiervan nu verweester haar fout heeft erkend en klaagster daarvoor oprechte excuses heeft aangeboden, die door haar zijn aanvaard.

Met betrekking tot het tweede klachtonderdeel oordeelt de commissie dat het psychiatrisch toestandsbeeld voldoende aanleiding gaf voor het vanaf 13 maart 2020 verlenen van verplichte zorg in de vorm van medicatie. Uit de stukken blijkt dat verweester er in alle redelijkheid alles aan gedaan heeft om met klaagster hier overeenstemming over te bereiken. Ondanks motiverende gesprekken, waarbij de huisarts betrokken is geweest, bleef klaagster zich verzetten. Met het oog op het voorkomen van ernstig nadeel, acht de commissie de beslissing proportioneel, waarbij voldoende rekening is gehouden met de wensen en voorkeuren van klaagster. Er waren geen minder bezwarende alternatieven, zoals psychotherapie, die hetzelfde beoogde effect hebben. Op dat moment viel niet te verwachten dat de opname zonder een medicamenteuze behandeling kon worden beëindigd. Dat de opname na de toewijzende schorsingsbeslissing toch beëindigd kon worden, maakt het besluit van 13 maart 2020 niet minder begrijpelijk. Nu verder niet gebleken is dat de zorgverantwoordelijke bij de beslissing tot toepassing verplichte zorg wettelijke voorschriften geschonden heeft, moet de klacht op dit onderdeel ongegrond worden verklaard.

Schadevergoeding

Nu de commissie de klachten ongegrond heeft verklaard, is er naar haar oordeel geen aanleiding voor toekenning van een vergoeding van de gestelde schade en zal zij dat verzoek afwijzen. De commissie voegt hier ten overvloede aan toe dat als naast een klacht ook een verzoek om schadevergoeding wordt gedaan dat verzoek met de onderbouwing daarvan tijdig moet worden ingediend, zodat de zorgaanbieder voldoende tijd heeft om daarop behoorlijk te kunnen reageren. Dat is een eis van goede procesvoering die ook in een procedure als de onderhavige geldt. In deze zaak is de --uitgebreide-- onderbouwing van het verzoek ingediend op 25 maart 2020, derhalve de dag voor de hoorzitting. Terecht heeft de zorgaanbieder daartegen bezwaar gemaakt. De commissie wijst erop dat te late indiening van een onderbouwing van een verzoek om schadevergoeding tot gevolg kan hebben dat de commissie daaraan, op gronden als hierboven genoemd, voorbij moet gaan. In dat geval geldt het verzoek als niet onderbouwd, waarvan het gevolg kan zijn dat de commissie het zal afwijzen (zie ook Reglement Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep onder 5.7.3)

4. Beslissing

De Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond:

- verklaart klachtonderdeel 1 ongegrond;
- verklaart klachtonderdeel 2 ongegrond;
- wijst het verzoek om schadevergoeding af.

Rotterdam, 26 maart 2020

De schriftelijke uitwerking van deze beslissing is vastgesteld op 2 april 2020.

UITSpraak 2

De beslissing van de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond op de klacht van:

X, geboren op.....,

hierna te noemen: klager,

verblijvende bij B, locatie,

tegen

A, psychiater,

hierna te noemen: verweerder,

verbonden aan C (de zorgaanbieder).

De procedure

Bij brief van 10 maart 2020 heeft klager, met bijstand van de patientenvertrouwenspersoon een klacht ingediend bij Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep (de commissie). Het betreft een klacht op grond van artikel 10:3 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz).

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het klaagschrift van 10 maart 2020;
- de schriftelijke toelichting op de klacht en het verzoek tot toekenning schadevergoeding van 19 maart 2020;
- de schriftelijke zienswijze op de klacht van 19 maart 2020;
- de schriftelijke zienswijze van de zorgaanbieder op het verzoek tot toekenning schadevergoeding van 19 maart 2020;
- een afschrift van de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg van 26 februari 2020 van de zorgverantwoordelijke tot het verlenen van vormen van verplichte zorg;
- stukken uit het medisch dossier indien en voor zover noodzakelijk voor de behandeling van de klacht.

Bij beslissing van 13 maart 2020 heeft de commissie een door klager gedaan verzoek tot schorsing van de bestreden beslissing afgewezen.

Vanwege maatregelen in verband met het coronavirus in de kliniek waar klager verblijft, zijn partijen door de commissie telefonisch gehoord. De volgende personen zijn op 20 maart 2020 telefonisch gehoord: klager, bijgestaan door de patientenvertrouwenspersoon, verweerder en jurist, verbonden aan de instelling.

1. De klachten en het standpunt van klager

Op 28 februari 2020 en 7 maart 2020 heeft de zorgverantwoordelijke een beslissing genomen tot het verlenen van verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, onder c, Wvvgz (insluiting).

Door en namens klager wordt gesteld dat verweerster bij het verlenen van de verplichte zorg de wet niet in acht heeft genomen. Daartoe wordt aangevoerd dat niet is voldaan aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen zoals – onder andere - neergelegd in de artikelen 2:1, 3:1, 3:9 en 8:9 Wvvgz. Naast het feit dat volgens klager de noodzaak tot het verlenen van verplichte zorg ontbrak, beklaagt hij zich er met name over dat verweerster beide beslissingen niet op schrift heeft gesteld. Dat aan klager op 26 februari 2020 een schriftelijke kennisgeving is verstrekt waarin hem werd medegedeeld dat besloten is tot het verlenen van verplichte zorg, werpt geen ander licht op de zaak. In dat uitvoeringsbesluit zijn namelijk alle mogelijke vormen van verplichte zorg aangekruist en bovendien ontbreekt een deugdelijke en schriftelijke motivering. Weliswaar heeft de zorgverantwoordelijke bij een aantal vormen van verplichte zorg aangegeven onder welke omstandigheden zal worden overgegaan tot de tenuitvoerlegging, maar in zo algemene bewoordingen dat daarvan niet kan worden gezegd dat verweerster heeft voldaan aan diens motiveringsplicht, zoals volgt uit artikel 8:9, tweede lid, Wvvgz. Tevens voldoet de beslissing niet aan de vereisten, neergelegd in artikel 3:3 en 3:4 Wvvgz.

Verder stelt klager dat hij onder druk van een injectie zijn orale medicatie heeft geaccepteerd. Volgens hem is daarom sprake geweest van verplichte zorg. Nu hij zich niet vrijwillig heeft onderworpen aan de behandeling, had bij het verlenen van verplichte zorg voldaan moeten worden aan de daaraan in de wet gestelde zorgvuldigheidseisen. Daarnaast heeft klager last van de bijwerkingen (migraine, gewrichtspijn, pijn bij stoelgang).

Klager verzoekt de commissie hem op grond van artikel 10:11 Wvvgz een schadevergoeding toe te kennen tot een bedrag dat de commissie vanuit het oogpunt van billijkheid passend acht.

2. De zienswijze van verweerder

Verweerster heeft – samengevat – het volgende naar voren gebracht.

Op 26 februari 2020 werd klager met een crisismaatregel opgenomen wegens psychotische decompensatie in het kader van schizofrenie van waaruit hij onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakte (agressie naar derden, agressie over zichzelf afroepen). De ambulante begeleiding beschreef klager als fors intimiderend en geagiteerd.

Gedurende de opname was sprake van een onveranderd toestandsbeeld. De situatie op de afdeling werd op den duur onhoudbaar; medepatiënten trokken zich terug en klager kon uitsluitend met overmacht op zijn kamer worden bezocht. Toen klager op 28 februari 2020 de ingang van zijn kamer barricadeerde en vervolgens in woede uitbarstte en daarnaast sprake was van afdelingsontwrichtend gedrag, is besloten tot separatie. Later die avond kreeg klager noodmedicatie toegediend, omdat separatie op zichzelf onvoldoende effect had. Op 7 maart 2020 werd wederom besloten klager te separeren. In de avond sloeg klager meerdere keren met zijn vuist tegen de muur van de rookruimte. Hij reageerde verbaal agressief richting begeleiding en nam een provocerende en dreigende houding aan. Wegens een onhoudbare situatie werd klager met verbaal verzet gesepareerd.

Met betrekking tot de schriftelijke mededeling van 26 februari 2020 wordt door verweerster naar voren gebracht dat patiënten bij aanvang van de opname een algemene schriftelijke uitleg

ontvangen over het verlenen van verplichte zorg waarbij wordt gedifferentieerd op psychische stoornis. Een uitgebreide motivatie ontbreekt vanwege het vroege stadium van de opname. De beslissing tot verlenen van verplichte zorg werd immers genomen vrijwel direct bij aanvang van de opname. Verweester erkent dat de beslissingen van 28 februari 2020 en 7 maart 2020 niet op schrift zijn gesteld. Wel heeft verweester de beslissingen mondeling aan klager toegelicht.

Klager wordt op basis van vrijwilligheid behandeld met medicatie. Pas bij (aanhoudend) verzet wordt overgegaan tot verplichte zorg. Verweester kan zich voorstellen dat klager dit als uitoefenen van druk ervaren heeft. Van verzet als bedoeld in artikel 1:4 Wvvgz is echter geen sprake. Aanvankelijk werd klager behandeld met haloperidol, maar wegens bijwerkingen werd er geswitcht naar o.

De zorgaanbieder betwist dat er een grond is voor de toekenning van schadevergoeding. Ook is aangevoerd dat de schriftelijke toelichting op het verzoek te laat is ingediend waardoor zorgvuldig verweer niet mogelijk is geweest.

3. De beoordeling

De commissie stelt vast dat bij beschikking van 26 februari 2020 de burgemeester van de gemeente Rotterdam ten aanzien van klager een crisismaatregel als bedoeld in artikel 7:1 Wvvgz heeft genomen strekkende tot verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder a-j, Wvvgz op grond waarvan klager op 26 februari 2020 werd overgebracht naar de accommodatie. De crisismaatregel is vervolgens door de rechtbank Rotterdam op 28 februari 2020 voortgezet inhoudende dat bij verplichte zorg de in artikel 3:2, tweede lid, aanhef, en onder a, b, c, d, j, Wvvgz genoemde maatregelen getroffen kunnen worden.

Op 26 februari 2020 heeft de zorgverantwoordelijke besloten tot het verlenen van verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, onder a t/m k, Wvvgz op grond van artikel 8:9 Wvvgz.

Op grond van artikel 8:9 Wvvgz in samenhang gelezen met artikel 2:1 Wvvgz, artikel 3:1 t/m 3:4 Wvvgz kan – mits aan de andere wettelijke voorwaarden is voldaan -, als uiterste middel verplichte zorg worden verleend, wanneer er een acuut levensgevaar dreigt voor betrokkene dan wel er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiele, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, of om ernstig in zijn ontwikkeling te worden geschaad, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

De commissie volgt klager in zijn stelling dat de beslissing van 26 februari 2020 onzorgvuldig tot stand is gekomen. De commissie is van oordeel dat de beslissing niet op een deugdelijke motivering berust, met name omdat niet concreet is toegespitst op de actuele situatie van klager. In dit verband heeft verweester naar voren gebracht dat een concrete motivatie ontbreekt wegens het vroege stadium van de opname. De commissie gaat daaraan voorbij omdat ook in dat vroege stadium al specifieke beslissingen genomen kunnen worden, en wel op basis van – onder andere - de medische verklaring. De klacht zal daarom gegrond worden verklaard.

Het tweede onderdeel van de klacht heeft betrekking op de op 28 februari 2020 en 7 maart 2020 verleende verplichte zorg in de vorm van insluiting. Daarover overweegt de commissie als volgt.

Als enerzijds gesteld en anderzijds onweersproken staat vast dat de beslissingen van 28 februari 2020 en 7 maart 2020 zijn genomen zonder dat daarvoor een kennisgeving als bedoeld in artikel 8:9, tweede lid, Wvggz aan klager is uitgereikt. De commissie overweegt dat het vereiste van een schriftelijke gemotiveerde beslissing er mede toe dient dat de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg op zorgvuldige wijze wordt genomen. Door het ontbreken van de schriftelijke mededeling kan de juistheid van de beslissing niet in volle omvang worden getoetst. Op grond van de mondelinge toelichting, die wordt ondersteund door de inhoud van het dossier, is de commissie evenwel tot de overtuiging gekomen dat direct voorafgaand aan beide insluitingen sprake was van een situatie zoals bepaald in artikel 8:9, vierde lid, aanhef en onder b, Wvggz. De commissie ziet daarbij geen redenen om aan te nemen dat niet is voldaan aan de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid. Uit het voorgaande volgt dat de klacht voor zover die ziet op het ontbreken van de schriftelijke mededeling gegrond zal worden verklaard. Mocht klager tevens bedoeld hebben te klagen over het feit dat er geen grond was voor de insluiting, dan moet dat deel van de klacht ongegrond worden verklaard.

Tot slot wordt in de schriftelijke toelichting op de klacht gesteld dat sprake is geweest van het verlenen van verplichte zorg in de vorm van het toedienen van medicatie, want, zo zegt klager, accepteerde hij de voorgeschreven medicatie in de wetenschap dat bij weigering de medicatie intramusculair zou worden toegediend. Dit klachtonderdeel werpt de vraag op of sprake is geweest van verzet als bedoeld in artikel 1:4 Wvggz of (schoorvoetende) medewerking. De commissie overweegt dat door de zorgverantwoordelijke voldoende inspanningen moeten worden gepleegd om een patiënt tot zorg te bewegen of te verleiden. Door het stellen van voorwaarden kan drang op de patiënt worden uitgeoefend om bepaalde zorg te aanvaarden. Daarbij is het van belang dat de uitgeoefende drang niet zodanige vormen aanneemt dat feitelijk sprake is van dwang. Op grond van het verhandelde ter zitting staat vast dat klager bepaalde handelingen (het innemen van medicatie) kennelijk niet wilde ondergaan. Hij is met enige drang toch bereid gevonden de voorgeschreven medicatie in te nemen. De commissie kan op basis van de stukken niet concluderen dat over de wijze waarop klager medewerking werd verkregen aan de (be)handeling die hij eigenlijk niet wilde, gebleken is dat daarmee feitelijk dwang werd uitgeoefend of een – in deze omstandigheden – ongeoorloofde vorm van drang. De commissie realiseert zich evenwel dat sprake is van een precair evenwicht. Het feit dat voor klager de uitgeoefende drang gevoelsmatig het karakter van dwang heeft gehad, maakt dit niet anders. Het voorgaande leidt de commissie tot de conclusie dat, ondanks het feit dat in de uitvoeringsbeslissing 26 februari 2020 aan klager is medegedeeld dat besloten is tot – onder meer – de toediening van medicatie, in de gegeven situatie geen sprake is geweest van dwangbehandeling met medicatie. Dit betekent dat het derde klachtonderdeel ongegrond zal worden verklaard.

Schadevergoeding

Op grond van artikel 10:11 Wvggz kan klager de commissie verzoeken een schadevergoeding toe te kennen. De schadevergoeding wordt naar billijkheid vastgesteld.

De commissie overweegt dat de enkele vaststelling dat sprake is van een vormverzuim niet als vanzelfsprekend meebrengt dat op grond van vornoemd artikel aan klager ten laste van de zorgaanbieder een passende schadevergoeding dient te worden toegewezen. Voor een schadevergoeding is namelijk vereist dat een causaal verband bestaat tussen het geleden nadeel, en,

in dit geval de schending van het wezenlijke vormvoorschrift van artikel 8:9, tweede lid, Wvggz. Klager heeft zijn stelling dat sprake is van schade niet anders onderbouwd dan dat niet is voldaan aan de schriftelijkheidsvereiste en de motiveringsverplichting. Onduidelijk is echter gebleven welke schade klager precies heeft geleden en hoe deze zich verhoudt tot het vormverzuim. Het verzoek van klager zal dan ook worden afgewezen.

Ten overvloede voegt de commissie hieraan toe dat als naast een klacht ook een verzoek om schadevergoeding wordt gedaan dat verzoek met de onderbouwing daarvan tijdig moet worden ingediend, zodat de zorgaanbieder voldoende tijd heeft om daarop behoorlijk te kunnen reageren. Dat is een eis van goede procesvoering die ook in een procedure als de onderhavige geldt. In deze zaak is de --uitgebreide-- onderbouwing van het verzoek ingediend op 19 maart 2020, derhalve de dag voor de hoorzitting. Terecht heeft de zorgaanbieder daartegen bezwaar gemaakt. De commissie wijst erop dat te late indiening van een onderbouwing van een verzoek om schadevergoeding tot gevolg kan hebben dat de commissie daaraan, op gronden als hierboven genoemd, voorbij moet gaan. In dat geval geldt het verzoek als niet onderbouwd, waarvan het gevolg kan zijn dat de commissie het zal afwijzen (zie ook Reglement Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep onder 5.7.3)

4. Beslissing

De Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond:

- verklaart klachtonderdeel 1 gegrond
- verklaart klachtonderdeel 2 deels gegrond, ongegrond;
- verklaart klachtonderdeel 3 ongegrond;
- wijst het verzoek om schadevergoeding af.

Rotterdam, 20 maart 2020

De schriftelijke uitwerking van deze beslissing is vastgesteld op 10 april 2020

UITSpraak 3

KLACHTENCOMMISSIE

PARNASSIA GROEP

regiokamer Noord-Holland

Klachtnummer:

DE KLACHTENCOMMISSIE VAN PARNASSIA GROEP REGIOKAMER NOORD-HOLLAND

HEEFT HET VOLGENDE OVERWOGEN EN GEOORDEELD OMTRENT DE KLACHT VAN:

X

geboren op

hierna: klaagster,

thans verblijvende te Parnassia Noord-Holland,

tegen

A, psychiater, zorgverantwoordelijke,

B, arts hierna tezamen te noemen: verweerders

verbonden aan Parnassia Noord-Holland

De procedure

Bij brief van 30 april 2020 heeft klaagster zich met bijstand van de patientenvertrouwenspersoon gewend tot de Klachtencommissie van Parnassia Groep Regiokamer Noord-Holland (de commissie) met een klacht. Het betreft een klacht op grond van artikel 10:3 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (hierna: Wvvgz)

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het klaagschrift van 30 april 2020;
- de schriftelijke toelichting op de klacht en de toelichting op het verzoek tot toekenning
- schadevergoeding van 4 mei 2020;
- het verweerschrift van B, en , geneesheer-directeur, mede namens A., van 12 mei 2020;
- het verweerschrift van jurist, van 12 mei 2020;
- de relevante stukken uit het medisch dossier;

Het horen van partijen is in verband met de uitbraak van het coronavirus vervangen door het horen via beeld- en telefoonverbinding. Op 13 mei 2020 zijn de volgende personen gelijktijdig door de commissie gehoord: klaagster, bijgestaan door de patientenvertrouwenspersoon

1. De klachten en het standpunt van klaagster

De eerste twee klachten komen er op neer dat de zorgverantwoordelijke bij het verlenen van verplichte zorg ter uitvoering van de (voortgezette) crisismaatregel de wet niet in acht heeft genomen. Daartoe wordt aangevoerd dat niet is voldaan aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen en de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid. Meer in het bijzonder beklagt klaagster zich over het feit dat zij in de nacht van 27 op 28 maart 2020 in haar woning door medewerkers van de crisisdienst op de bank werd gedrukt en tegen de door haar uitdrukkelijk kenbaar gemaakte wens, medicatie per injectie kreeg toegediend. Het toedienen van medicatie zou noodzakelijk zijn geweest om het vervoer naar de instelling mogelijk te maken. Klaagster is het hiermee niet eens.

Aan het begin van de opname werd klaagster met haar instemming behandeld met medicatie, niet wetende dat de zorgverantwoordelijke haar antipsychotica had voorgeschreven. Zij was namelijk toen nog in de veronderstelling dat dit "roze pilletje" geen kwaad kon. Op den duur ondervond klaagster echter ernstige bijwerkingen, zoals overmatige dorst, gewichtstoename, uitslag op haar lichaam, pijnlijke borsten en spiertrekkingen.

Op 15 april 2020 had klaagster een gesprek met een niet bij de behandeling betrokken psychiater die haar aanraadde om door te gaan met de medicamenteuze behandeling. Diezelfde dag ontving klaagster een afschrift van de beslissing verlenen verplichte zorg van 31 maart 2020. Op 17 april 2020 besloot klaagster te stoppen met het innemen van de medicatie. Ter zitting verklaart klaagster dat zij tot 15 april 2020 niet wist dat de zorgverantwoordelijke antipsychotica had voorschreven. Als klaagster dit aan het begin van de opname had geweten, was zij hier nooit mee akkoord gegaan.

In het derde klachtonderdeel stelt klaagster dat het verlenen van verplichte zorg in de vorm van medicatie ter uitvoering van de zorgmachtiging niet nodig is. Ontslag is volgens haar ook zonder medicatie mogelijk.

Als gevolg van voornoemde normovertredingen heeft klaagster immateriële schade geleden. Klaagster verbleef in onzekerheid over haar rechtspositie met alle spanningen en frustraties van dien. Klaagster heeft verzocht haar ter zake hiervan een bedrag van € 3000,-- toe te kennen, dan wel een schadevergoeding toe te kennen tot een bedrag dat de commissie vanuit het oogpunt van billijkheid passend acht.

2. De zienswijze van verweerder

Verweerders hebben - samengevat - het volgende naar voren gebracht.

Klaagster werd op 28 maart 2020 met een crisismaatregel opgenomen in de instelling wegens het veroorzaken van onmiddellijk ernstig nadeel voortkomend uit een manisch-psychotisch toestandsbeeld. In de nacht van 27 op 28 maart 2020 liep klaagster schaars gekleed in een nabijgelegen klooster. Alvorens zij door politie terug naar huis werd gebracht, had ze zichzelf opgesloten in een kapel.

Tuis is klaagster door de crisisdienst beoordeeld waarbij een prikkelbare en geagiteerde vrouw werd gezien die snel van stemming wisselde, verhoogd associatief was en in de waan verkeerde dat ze deelnam aan een televisiespel. Gelet op het veroorzaken van onmiddellijk ernstig nadeel is

besloten om klaagster te laten opnemen. Om vervoer naar de instelling mogelijk te maken kreeg klaagster, ondanks verzet, medicatie toegediend. Tot en met 31 maart 2020 is verplichte zorg, in de vorm van medicatie, verleend. Verweerders sluiten niet uit dat klaagster pas op 15 april 2020 hierover schriftelijk geïnformeerd is.

Op verzoek van klaagster werd op 31 maart 2020 voorgeschreven. Vanaf toen kon de behandeling op basis van vrijwilligheid worden voortgezet. De dosering van de medicatie is vanwege klaagsters verzet niet verder opgehoogd. Vanaf 17 april 2020 ondervond klaagster naar eigen bijwerkingen van de medicatie. Een behandeling op basis van vrijwilligheid was toen niet meer mogelijk. De door klaagster voorgestelde behandeling met vitamines was niet afdoende om het ernstig nadeel mee af te wenden.

Op 29 april 2020 heeft de zorgverantwoordelijke schriftelijk aan klaagster medegedeeld dat besloten is tot het verlenen van verplichte zorg ter uitvoering van een zorgmachtiging. Verplichte zorg (medicatie) is nodig ter afwending van een crisissituatie.

De zorgaanbieder betwist dat er een grond is voor de toekenning van schadevergoeding.

3. De beoordeling

De commissie merkt allereerst op dat klaagster in haar klaagschrift heeft gesteld dat voorafgaand aan de crisismaatregel tijdelijke verplichte zorg is verleend. Deze stelling vindt echter geen ondersteuning in het dossier. Dit onderdeel van de klacht wordt daarom buiten beschouwing gelaten.

Het eerste en tweede klachtonderdeel

Gelet op de onderlinge samenhang worden klachtonderdeel 1 en klachtonderdeel 2 gezamenlijk behandeld.

De commissie stelt vast dat de burgemeester van D. op 28 maart 2020 om 04:21 uur ten aanzien van klaagster een crisismaatregel heeft genomen. In aansluiting op de crisismaatregel is bij beschikking van 1 april 2020 een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel verleend die net als de crisismaatregel van 28 maart 2020 voorziet in het verlenen van verplichte zorg in de vorm van medicatie.

Op grond van artikel 8:9, eerste lid, Wvvgz kan de zorgverantwoordelijke als uiterst middel beslissen tot het verlenen verplichte zorg ter uitvoering van een (voortgezette) crisismaatregel.

Gelet op de stukken en het verhandelde ter zitting is de commissie van oordeel dat verweerders, mede gezien in het licht van de medische verklaring, de noodzakelijkheid van het verlenen van verplichte zorg afdoende hebben gemotiveerd waarbij tevens was voldaan aan de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid. Volgens de commissie is aannemelijk geworden dat door dreigend, agressief onvoorspelbaar gedrag het niet verantwoord was klaagster zonder voorafgaande toediening van medicatie te vervoeren naar de instelling. Het is de commissie verder niet gebleken dat het ernstig nadeel zodanig was afgewend dat het verlenen van verplichte zorg in de periode van 29 tot en met 31 maart 2020 niet meer nodig was. In zoverre is de klacht ongegrond.

Net als klaagster is de commissie van oordeel dat de schriftelijke kennisgeving als bedoeld in art. 8:9, tweede lid, Wvvgg, te laat is verstrekt. Als onweersproken staat vast dat klaagster pas op 15 april 2020 een afschrift heeft ontvangen van de beslissing tot verlenen van verplichte zorg waarvoor aan de zijde van de instelling geen steekhoudende verklaring is gegeven. De bestreden beslissing draagt een zo fundamenteel karakter, dat het op de weg van verweerders had gelegen om klaagster daarover en de gronden waarop die beslissing berust, te informeren op de wijze zoals de wet die voorschrijft. Dit klemmt temeer omdat verplichte zorg ook is toegepast in de fysieke woning van klaagster, een plek waar een persoon zich veilig zou moeten voelen. De klacht zal op dit onderdeel gegrond worden verklaard.

In tegenstelling tot hetgeen door klaagster is betoogd, is de commissie verder van oordeel dat in overwegende mate is gebleken dat klaagster vanaf 31 maart 2020 heeft ingestemd met het verlenen van zorg in de vorm van medicatie, te weten. Gelet op de inhoud van de stukken en de door verweerders ter gelegenheid van de mondelinge behandeling gegeven toelichting, acht de commissie het onvoldoende aannemelijk dat klaagster pas op 15 april 2020 van alle feiten omtrent de behandeling op de hoogte was. In de periode tot 15 april 2020 zijn er meerdere momenten geweest waarop de medicatie ter sprake is gekomen. Daarbij zij opgemerkt dat op klaagsters verzoek de medicatie is omgezet in. Bij deze stand van zaken moet de klacht op dit onderdeel ongegrond worden verklaard.

Schadevergoeding

Nu is geoordeeld dat klaagster niet conform art. 8:9, tweede lid, Wvvgg schriftelijk is geïnformeerd over de beslissing verlenen verplichte zorg, acht de commissie termen aanwezig voor het toekennen van een vergoeding van € 50,-

Het derde klachtonderdeel

De commissie stelt vast dat bij beschikking van de rechtbank Noord-Holland op 28 april 2020 ten aanzien van klaagster een zorgmachtiging is verleend voor de duur van zes maanden die voorziet in het verlenen van verplichte zorg waaronder de toediening van medicatie.

Op 29 april 2020 is door de zorgverantwoordelijke besloten tot het verlenen van verplichte zorg ter uitvoering van de zorgmachtiging in de vorm van medicatie ter afwending van ernstig nadeel.

Gelet op de stukken en het verhandelde ter zitting is de commissie van oordeel dat verweerders de noodzakelijkheid van het verlenen van verplichte zorg in de vorm van toediening van antipsychotica afdoende hebben gemotiveerd waarbij tevens is voldaan aan de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid.

Volgens de commissie is aannemelijk geworden dat wanneer klaagster geen antipsychoticum krijgt toegediend, er geen verbetering in het psychiatrische toestandsbeeld valt te verwachten, waardoor het door haar veroorzaakte ernstig nadeel - met name bestaande uit gevaar voor het over zich afroepen van agressie door anderen en maatschappelijke teloorgang - in zodanige omvang zal blijven bestaan dat een ambulante voortzetting van de behandeling op dit moment niet aan de orde is. Hierdoor zal de klinische opnameodeloos lang voortduren. Gebleken is dat klaagster voor de opname ontregeld is geweest en ongepast en onredelijk gedrag heeft vertoond, waarbij op meerdere momenten hulp van de politie nodig is geweest. De commissie acht het voldoende aannemelijk dat

zonder de voorgenomen verplichte zorg het ernstig nadeel zich opnieuw voor zal kunnen doen. Het belang van het afwenden van het ernstig nadeel is voldoende zwaarwegend om over te gaan tot verplichte zorg in de vorm van antipsychotica. Niet is gebleken dat dit doel bereikt kan worden met een andere, minder ingrijpende vorm van verplichte zorg.

Nu tevens vaststaat dat is voldaan aan de in artikel 8:9, eerste lid, onder a-c, tweede lid, derde lid en vierde lid, onder a, Wvggz genoemde vereisten, acht de commissie de klacht op dit onderdeel ongegrond.

Schadevergoeding

Nu de commissie de derde klacht ongegrond heeft verklaard, is er naar haar oordeel geen aanleiding voor toekenning van een vergoeding van de gestelde immateriële schade en zal zij dat verzoek afwijzen.

4. Beslissing

De Klachtencommissie van Parnassia Groep regiokamer Noord-Holland:

- verklaart het eerste klachtonderdeel deels ongegrond, deels gegrond;
- verklaart het tweede klachtonderdeel ongegrond;
- verklaart het derde klachtonderdeel ongegrond;
- wijst toe het verzoek tot schadevergoeding ten laste van de zorgaanbieder ten bedrage van € 50,- vanwege het niet tijdig verstrekken van een afschrift van de schriftelijke beslissing van 31 maart 2020 en wijst af het meer of anders verzochte.

UITSpraak 4

De beslissing van de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond op de klacht van:

hierna te noemen: klager,

verblijvende bij,

gemachtigde:, advocaat

tegen

waarnemend zorgverantwoordelijke, hierna te noemen: verweester,

verbonden aan de zorgaanbieder

De procedure

Bij brieven van 21 januari 2020 en 22 januari 2020 heeft klager klachten ingediend bij de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep (de commissie). Het betreffen klachten op grond van artikel 10:3 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) gericht tegen twee beslissingen van de zorgverantwoordelijke van 17 januari 2020.

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het klaagschrift van 21 januari 2020;
- het klaagschrift van 22 januari 2020;
- het verweerschrift van 30 januari 2020;
- de medische verklaring van psychiater, van 17 januari 2020;
- een afschrift van de beschikking van de burgemeester van Rotterdam tot het nemen van de crisismaatregel van 17 januari 2020;
- een afschrift van de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg van 17 januari 2020 van de zorgverantwoordelijke tot het verlenen van vormen van verplichte zorg (de uitvoeringsbeslissing);
- een afschrift van de beslissing van 17 januari 2020 tot het doen van onderzoek naar verboden en gevaarlijke voorwerpen, van de zorgverantwoordelijke (de onderzoeksbeslissing);
- een afschrift van een kennisgeving mondelinge uitspraak verplichte zorg Wvggz van de rechtbank Rotterdam van 22 januari 2020 waarbij het verzoek tot voortzetting van de crisismaatregel is toegewezen;
- een afschrift van de beschikking van de burgemeester van Rotterdam tot het nemen van de crisismaatregel van 23 januari 2020.

Bij beslissing van 24 januari 2020 heeft de commissie een door klager gedaan verzoek tot schorsing van een beslissing van de zorgverantwoordelijke van 17 januari 2020 tot het verlenen van vormen van verplichte zorg toegewezen.

De mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden op 6 februari 2020. Daar zijn verschenen en gehoord klager, bijgestaan door zijn gemachtigde, verweerster, vergezeld door, juriste, en geneesheer-directeur, een arts-assistent en een verpleegkundig-specialist van de afdeling. Klager en verweerster hebben pleitnotities overgelegd.

1. De klachten en het standpunt van klager

De eerste klacht betreft de uitvoeringsbeslissing als bedoeld in artikel 8:9 Wvvgz.

Bij beschikking van 17 januari 2020 heeft de burgemeester van de gemeente Rotterdam ten aanzien van klager een crisismaatregel als bedoeld in art. 7:1 Wvvgz genomen strekkende tot verplichte zorg als bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder j, Wvvgz, namelijk 'opnemen in een accommodatie'.

Op 17 januari 2020 heeft de zorgverantwoordelijke een beslissing genomen tot uitvoering van de crisismaatregel op basis van artikel 8:9 Wvvgz. In deze uitvoeringsbeslissing zijn de in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder a, b, c, d, e, g,h,i en j, Wvvgz genoemde vormen van verplichte zorg opgenomen met daarbij vermeld een verwachte maximale duur van drie weken.

Klager is van oordeel dat deze beslissing in strijd is met het in artikel 8:7, tweede lid, Wvvgz bepaalde, namelijk dat de zorgaanbieder alleen die vormen van verplichte zorg kan verlenen die zijn opgenomen in de crisismaatregel. Dat die vormen van verplichte zorg door de zorgverantwoordelijke noodzakelijk werden geacht, doet niet af aan de onrechtmatigheid van de beslissing, evenmin als het feit dat die vormen van zorg, behoudens het beperken van de bewegingsvrijheid, niet zijn verleend, aldus klager. Bovendien is geen afschrift van de beslissing verstrekt aan de advocaat zoals is voorgeschreven in artikel 8:9, derde lid, Wvvgz.

Door deze onrechtmatigheid heeft klager schade geleden. De immateriële schade bestaat uit spanning en frustratie gedurende de periode dat klager in onzekerheid verkeerde over de onrechtmatigheid van de beslissing en de daarmee gepaard gaande angst dat jegens hem daadwerkelijk vormen verplichte zorg zouden kunnen worden verleend. Tevens bestaat de immateriële schade uit het daadwerkelijk beperken van de bewegingsvrijheid, in die zin dat klager de afdeling niet mocht verlaten.

Voor de gevoelens van spanning, frustratie en het daadwerkelijk beperken van de bewegingsvrijheid verzoekt klager de commissie hem een schadevergoeding toe te kennen van in totaal € 2.370,-.

De tweede klacht betreft de onderzoeksbeslissing als bedoeld in artikel 8:14, eerste lid, Wvvgz.

Op 17 januari 2020 heeft de zorgverantwoordelijke besloten tot het doen van onderzoek naar verboden of gevaarlijke voorwerpen, bestaande uit een onderzoek aan lichaam en kleding, alsmede een onderzoek van de woonruimte binnen de accommodatie, een en ander ter voorkoming of verdere afwending van een noodsituatie.

Deze onderzoeken zijn naar de mening van klager in strijd met de wet verricht, aangezien er geen gegrond vermoeden was van bezit van dergelijke voorwerpen. Klager heeft verzocht hem terzake hiervan een bedrag van € 100,- toe te kennen als vergoeding van immateriële schade en een bedrag van € 450,- als vergoeding van materiële schade, bestaande uit advocaatkosten.

2. De zienswijze van verweerder

Met betrekking tot de eerste klacht erkent verweerder dat zij in haar uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 vormen van verplichte zorg heeft opgenomen die niet waren voorzien in de crisismaatregel van 17 januari 2020. De crisismaatregel voorzag alleen in opnemen in een accommodatie als vorm van verplichte zorg. Ook in de beslissing van de rechtbank Rotterdam van 22 januari 2020 waarbij machtiging werd verleend tot voortzetting van de crisismaatregel, werd alleen voorzien in opnemen in een accommodatie als vorm van verplichte zorg. Aangezien andere vormen van verplichte zorg wel noodzakelijk werden geacht, maar een wijziging van de crisismaatregel wettelijk niet mogelijk is, is op 23 januari 2020 een nieuwe crisismaatregel aangevraagd. Deze is dezelfde dag door de burgemeester van Rotterdam afgegeven met daarin opgenomen de vormen van verplichte zorg als genoemd in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder at/mj, Wvvgz. Vervolgens heeft de rechtbank Rotterdam op 27 januari 2020 het verzoek om een machtiging tot voortzetting van deze op 23 januari 2020 genomen crisismaatregel afgewezen omdat een samenloop van maatregelen niet mogelijk werd geacht. Daarom is op 28 januari 2020 een nieuwe crisismaatregel aangevraagd en afgegeven. Bij mondelinge uitspraak van 30 januari 2020 heeft de rechtbank Rotterdam het verzoek om een machtiging tot voortzetting van die crisismaatregel van 28 januari 2020 toegewezen.

Verweerder benadrukt dat de vormen van verplichte zorg die zijn genoemd in de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020, behoudens de opneming in de accommodatie en het beperken van de bewegingsvrijheid, niet daadwerkelijk hebben plaatsgevonden.

Voor wat betreft de tweede klacht heeft verweerder aangevoerd dat op grond van de huisregels een betrokkene geen voorwerpen in bezit mag hebben die gevaarlijk zijn voor hemzelf of voor de goede gang van zaken en veiligheid in de instelling. Overeenkomstig deze huisregel is klager, die met passend vervoer en onder begeleiding van politie naar de accommodatie werd gebracht, bij aanvang van zijn opneming gefouilleerd. Voorts bestond er, gelet op het feit dat in de thuissituatie voorafgaand aan de opneming sprake was van dreigende agressie richting familie, en gelet op het toestandsbeeld van klager, een gegrond vermoeden dat klager in bezit zou kunnen zijn van verboden en/of gevaarlijke voorwerpen. Een onderzoek van de woonruimte van klager binnen de accommodatie heeft, anders dan in de onderzoeksbeslissing was vermeld, niet daadwerkelijk plaatsgevonden.

De zorgaanbieder betwist dat er een grond is voor de toekenning van schadevergoeding. Er is gehandeld vanuit goed hulpverlenerschap en vanwege dat handelen is de schade voor klager, die met een ernstig psychotisch toestandsbeeld werd opgenomen, juist beperkt.

3. De beoordeling

De eerste klacht

De commissie stelt vast dat in de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 vormen van verplichte zorg zijn opgenomen waarin de crisismaatregel van 17 januari 2020 niet voorzag. Die crisismaatregel voorzag immers alleen in opneming in een accommodatie als vorm van verplichte zorg. De uitvoeringsbeslissing is daarmee in strijd met artikel 8:7, tweede lid, Wvggz. Daarnaast is niet gebleken dat de uitvoeringsbeslissing aan de advocaat van klager is verstrekt, terwijl dit op grond van artikel 8:9, tweede lid, Wvggz wel had gemoeten.

De commissie is daarom van oordeel dat de eerste klacht gegrond is.

De commissie heeft geconstateerd dat verweerster heeft erkend dat geen andere vormen van verplichte zorg hadden mogen worden opgenomen in de uitvoeringsbeslissing. Een aanbeveling acht de commissie ten aanzien daarvan daarom niet meer nodig. Wel beveelt de commissie verweerster aan de wettelijke verplichting om aan de advocaat een afschrift te verstrekken op te nemen in het van toepassing zijnde stappenplan en de geautomatiseerde systemen daarop zo nodig aan te passen.

Schadevergoeding

Op grond van artikel 10:11 Wvggz kan klager de commissie verzoeken een schadevergoeding toe te kennen. De schadevergoeding wordt naar billijkheid vastgesteld.

De commissie stelt vast dat gemachtigde bij verzoekschrift van 22 januari 2020 een verzoek tot schadevergoeding heeft ingediend bij de rechtbank Rotterdam. De rechtbank heeft dit verzoek op de zitting van 30 januari 2020 inhoudelijk behandeld en zal daarop beslissen. Het verzoek omvat dezelfde schade op dezelfde grondslag(en) als die waarvoor in het kader van de klacht van 21 januari 2020 over de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 vergoeding wordt gevraagd. Hoewel de wet aan een betrokkene meerdere ingangen biedt om schadevergoeding te verzoeken, verzet een redelijke wetstoepassing en een goede procesorde zich er tegen dat vergoeding van dezelfde schade via verschillende procedures bij verschillende instanties wordt verzocht.

Nu inmiddels een verzoek is ingediend bij de rechtbank en dat bovendien een hogere instantie is, ziet de commissie geen aanleiding over het bij haar ingediende verzoek tot schadevergoeding te beslissen.

De commissie zal klager daarom in dat verzoek niet-ontvankelijk verklaren.

De tweede klacht

Voor wat betreft de tweede klacht dient de commissie te beoordelen of verweerster bevoegd was klager te onderzoeken aan lichaam en kleding door hem bij opneming te fouilleren. Voor een dergelijk veiligheidsonderzoek kan zowel een wettelijke basis worden gevonden in artikel 8:14 Wvggz als in artikel 8:15 Wvggz. Tevens kan een wettelijke basis worden gevonden in artikel 3:2, tweede lid, aanhef en onder e, Wvggz, indien een crisismaatregel of zorgmachtiging in die vorm van verplichte zorg voorziet en een daarop gebaseerd uitvoeringsbesluit is genomen. Ten slotte kan genoemde vorm van verplichte zorg ingevolge artikel 8:11 Wvggz worden toegepast indien dat ter afwending van een noodsituatie noodzakelijk worden geacht.

Artikel 8:14 Wvggz ziet op een beslissing van de zorgverantwoordelijke ten aanzien van een individuele betrokkene op basis van een gegrond vermoeden van de aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op schade veroorzaken, ter voorkoming van een noodsituatie.

Daarbij is, gelet op het bepaalde in artikel 8:7, tweede lid, Wvggz, niet vereist dat een dergelijk onderzoek als vorm van verplichte zorg is opgenomen in een crisismaatregel of zorgmachtiging.

Artikel 8:15 Wvggz ziet op de vaststelling van huisregels die bedoeld zijn voor een ordelijke gang van zaken en de veiligheid in de accommodatie. Het betreft hier algemene regels die voor iedere in de accommodatie opgenomen betrokkene van toepassing zijn.

In de toepasselijke huisregels is opgenomen dat het niet toegestaan is om voorwerpen in bezit te hebben die een gevaar voor betrokkene zelf of voor de goede gang van zaken in de instelling kunnen opleveren.

De artikelen 3:2 en 8:11 Wvggz zien op hier niet aan de orde zijnde situaties waarin de crisismaatregel of zorgmachtiging in een onderzoek voorziet of een onderzoek anderszins ter voorkoming van een noodsituatie noodzakelijk wordt geacht.

De commissie is van oordeel dat er voor verweerder bij opneming van klager voldoende aanleiding bestond om hem te onderzoeken aan lichaam en kleding. In het algemeen geldt dat de veiligheid van patiënten en medewerkers van de instelling dient te worden gewaarborgd. In dat kader kan een onderzoek naar het bezit of de aanwezigheid van gevaarlijke voorwerpen in zijn algemeenheid op zijn plaats zijn, bij gelegenheid van een opneming in de accommodatie, maar bijvoorbeeld ook bij terugkeer van verlof.

In de Wvggz ontbreekt een wettelijke bepaling die gelijklopend is aan artikel 36, derde lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz), waarin de bevoegdheid tot het verrichten van een dergelijk onderzoek aan lichaam en kleding was opgenomen. Die bevoegdheid stond los van het al dan niet het bestaan van een gegrond vermoeden van de aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op schade veroorzaken. Die bevoegdheid bestaat op grond van het overgangsrecht overigens nog steeds ten aanzien van personen die thans op basis van de Bopz opgenomen zijn.

Teneinde te voorkomen dat personen die in een crisissituatie of met een zorgmachtiging in de accommodatie worden opgenomen alleen aan lichaam en kleding zouden mogen worden onderzocht indien: een gegrond vermoeden bestaat van de aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op schade veroorzaken, ter voorkoming van een noodsituatie (8:14 Wvggz), of indien een crisismaatregel of zorgmachtiging in die vorm van verplichte zorg voorziet en vervolgens een daarop gebaseerd uitvoeringsbesluit op grond van artikel 8:9 Wvggz is genomen door de zorgverantwoordelijke nadat die zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene en met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd en, voor zover hij geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer-directeur, of indien dit ter afwending van een noodsituatie noodzakelijk wordt geacht (8:11 Wvggz), dient de bevoegdheid daarvoor te worden gevonden in de toepasselijke huisregels. Een ander oordeel zou immers

betekenen dat geen preventief onderzoek aan lichaam en kleding mogelijk zou zijn bij gelegenheid van het opnemen in de accommodatie en terugkeer van verlof, hetgeen de commissie uit oogpunt van de veiligheid van patiënten en medewerkers van de zorgaanbieder volstrekt onverantwoord acht. Immers, niet in alle gevallen is bij opneming sprake van een gegrond vermoeden van de aanwezigheid van gevaarlijke voorwerpen, terwijl betrokkene die wel degelijk in zijn bezit kan hebben, en maar zeer zelden zal bij gelegenheid van de opneming onmiddellijk een uitvoeringsbeslissing als bedoeld in artikel 8:9 Wvvgz kunnen worden genomen met alle zorgvuldigheidseisen die aan het nemen van een dergelijke beslissing vooraf dienen te gaan. Ook zal zeer zelden al bij opneming sprake zijn van een noodsituatie als bedoeld in artikel 8:11 Wvvgz.

Bij aanvang van een onvrijwillige opneming kan vaak nog geen goede inschatting worden gemaakt van de risico's op agressie, geweld en controleverlies zodat er een noodzaak bestaat tot het doen van onderzoek aan lichaam en kleding om na te gaan of betrokkene in het bezit is van voorwerpen die een gevaar kunnen opleveren.

De commissie acht een onderzoek aan lichaam en kleding op basis van huisregels daarom gerechtvaardigd. Het moet daarbij dan gaan om regels die van toepassing zijn op eenieder die in de accommodatie wordt of is opgenomen. Daarbij verdient aanbeveling dat niet alleen in de huisregels wordt opgenomen dat het bezit van gevaarlijke voorwerpen niet is toegestaan, maar tevens dat controle op het bezit daarvan bij opneming in de accommodatie of bij terugkeer van verlof, kan plaatsvinden door onderzoek aan lichaam of kleding. De omstandigheid dat dit laatste thans nog niet met zoveel woorden is opgenomen in de huisregels, die nog dateren van vóór de invoering van de Wvvgz per 1 januari 2020, maakt naar het oordeel van de commissie niet dat de klacht gegrond moet worden geacht. Voor een korte periode na inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving kan nog met een verwijzing naar de huidige huisregels worden volstaan in afwachting van de aanpassing van die huisregels. De commissie betreft daarbij tevens dat de zorgaanbieder thans nog te maken heeft met zowel personen op wie de interne rechtspositie van de Bopz van toepassing is, als met personen die op grond van de Wvvgz zijn opgenomen, hetgeen het aanpassen of opstellen van huisregels die voor eenieder gelden, niet eenvoudig maakt. Enige coulance is daarom op zijn plaats in de overgangsfase van Bopz naar Wvvgz.

De commissie acht de klacht daarom ongegrond.

Schadevergoeding

Nu de commissie de tweede klacht ongegrond acht, is er naar haar oordeel geen aanleiding voor toekenning van een vergoeding van de gestelde immateriële schade en zal zij dat verzoek afwijzen. Ten aanzien van de vergoeding van de kosten van rechtsbijstand is de commissie van oordeel dat het niet op de weg van de zorgaanbieder ligt om in een vergoeding van die kosten te voorzien, ongeacht of de klacht gegrond of ongegrond wordt bevonden. Voor bijstand in die kosten dient klager zich met een daartoe verstrekkend verzoek te wenden tot de Raad voor Rechtsbijstand. Het is aan de Raad voor Rechtsbijstand om te beoordelen of de werkzaamheden van de advocaat in dit kader al dan niet voor een vergoeding in aanmerking komen. Het verzoek van klager om vergoeding van de kosten van rechtsbijstand zal daarom eveneens worden afgewezen.

4. Beslissing

De Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond:

Met betrekking tot de eerste klacht:

- verklaart de klacht van 21 januari 2020 over de uitvoeringsbeslissing van 17 januari 2020 gegrond en vernietigt die beslissing;
- verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn verzoek tot schadevergoeding.
- Met betrekking tot de tweede klacht:
- verklaart de klacht van 22 januari 2020 over de onderzoeksbeslissing van 17 januari 2020 ongegrond;
- wijst het verzoek om schadevergoeding af.

Rotterdam, 14 februari 2020